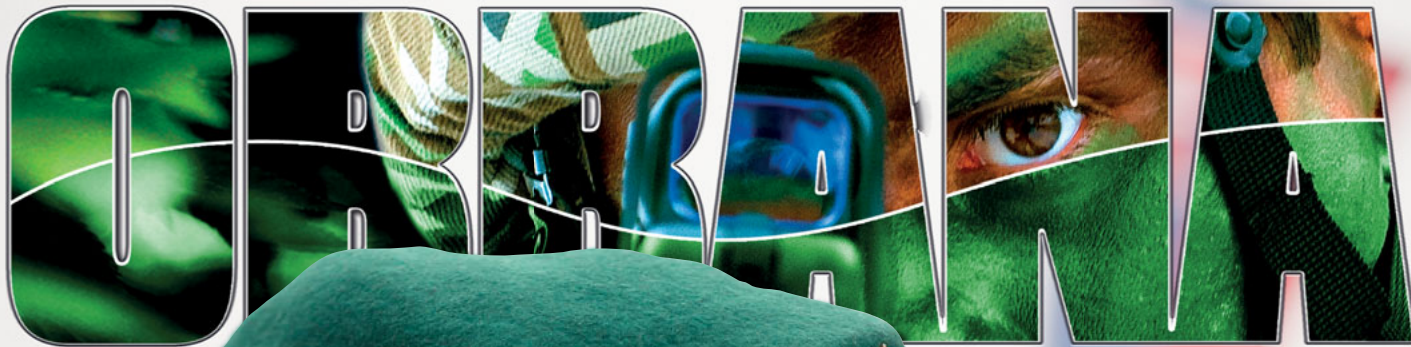

**Minister obrany
v USA**

**Multifunkční
vojaci
v Slanských
vrchoch**

**Viacúčelové
pancierované vozidlo
RG35 4×4 MIV**

**Špecializovaný
výcvik na Lešti**

**Vzťah profesionálnych
vojakov k vojenskej službe**

**Únavové
zlomeniny**

**ALTHEA
uzdravovanie
Bosny**

Pentagón aj Indiana

Chuck Hagel a Martin Glváč

Generálmajor Martin R. Umbarger podáva brífing o Národnej garde Indiana

Začiatok rokovania na ministerstve obrany USA

Oficiálne stretnutie ministrov obrany Slovenska a USA Martina Glváča a Chucka Hagela sa začalo 9. januára pred „ministerským“ vchodom do Pentagónu, kde obom ministrom tradične vzdala poctu čestná jednotka zložená zo zástupcov jednotlivých vojsk ozbrojených síl USA. Ministri hovorili o ukončení operácie ISAF v Afganistane, o novej operácii Rolute Support, o rozvoji obrannej spolupráce aj o modernizačných projektoch. Po stretnutí na americkom ministerstve sa M. Glváč stretol s admirálom Josephom W. Rixeyom, riaditeľom Agentúry pre obrannú a bezpečnostnú spoluprácu. V sprievode náčelníka Generálneho štábu OS SR genpor. Milana Maxima, veľvyslanca SR v USA Petra Kmeca a vojenského pridelenca SR vo Washingtone genmjr. Martina Babjaka navštívil veliteľstvo Národnej gardy štátu Indiana. Spolupráca sa začala v roku 1994 v rámci Partnerstva za mier. Národná garda Indiana má približne 14 700 príslušníkov pozemných síl a letectva a ďalších takmer 600 civilných zamestnancov. Profesionálne je úzke jadro dôstojníkov a poddôstojníkov, ostatní sú dobrovoľníci.

Symbolom vzájomnej spolupráce sa nepochybne stal veliteľ Národnej gardy štátu Indiana genmaj. Martin Umbarger. V garde začínal v roku 1969 ako radový vojak a na Slovensku bol prvý raz v roku 1996. Na stretnutí s guvernérom Indiany Mikeom Pencem vyjadril Martin Glváč presvedčenie, že spolupráca s týmto štátom USA by mohla mať aj širšie ako obranné kontúry a pozval ho na návštevu Slovenska. Za úspechom návštevy ministra obrany SR v USA stál aj americký veľvyslanec na Slovensku Theodore Sedgwick, za čo sa mu Martin Glváč 13. januára verejne poďakoval.

Text: Pavol Vitko a KOd

Foto: KOd a mjr. Viliam Sabovčík

Privítanie pred Pentagónom

V sídle guvernéra Indiany

Stretnutie s guvernérom Indiany Mikeom Pencem

Pavol Vitko
šéfredaktor

Minister obrany Slovenskej republiky Martin Glváč bol v januári na oficiálnej návšteve USA, kde rokoval so svojím rezortným partnerom Chuckom Hagelom. Bola to nepochybne návšteva roka a jej význam ozrejmuje aj náš rozhovor s Martinom Glváčom na stranách 8 a 9.

V rámci návštevy sa dostalo opätovného uznania slovenským vojakom za činnosť v operácii ISAF. Od roku 2002, odkedy Slováci v Afganistane pôsobia (najskôr v operácii Trvalá sloboda), získavali len tie najvyššie uznania aj od spolupracujúcich Holanďanov, Austrálčanov, Poliakov, Čechov, domácich Afgancov či ďalších koalíčných partnerov. O to smutnejšie je, že jeden zo súčasných spisovateľov vydal v januári román, v ktorom dáva našich vojakov v ISAF do istej súvislosti s užívaním drog. Čo na tom, že ako zdôraznil, ide „len“ o autorskú licenciu a fikciu, pričom to nie je jeho tvrdenie. Vojakov, ktorí slúžili v Afganistane a tento úryvok z knihy si prečítali aj v dennej tlači, to viac ako zaboľelo. Prepáčte, budem teraz osobný, ale za našimi vojakmi som bol v Afganistane od roku 2002 asi tucet krát a keby sa niečo v tomto smere stalo, iste by som to začul. A keby som mal čo len pochybnosť, tak mlčím. Mlčať však nemôžem. Je to vymyslená a neskutočne hlúpa fikcia. Výbornou odpoveďou však bola napríklad vydaná januárová prezentácia fotografií z ISAF od účastníka operácie nadporučíka Petra Poldruháka v jednom z bratislavských obchodných centier, ktorá bola spojená s besedou s jeho spolubojovníkmi a s verejnou prezentáciou ďalšej činnosti našich ozbrojených síl. Odpoveďou je aj činnosť našich vojakov v operácii ALTHEA v Bosne a Hercegovine, ktorej sa venujeme na stranách 8 až 13, ako aj úspechy našich vojenských športovcov (strana 38). Na dôvažok – veliteľ Strategického centra krízového manažmentu Generálneho štábu OS SR brigádny generál Jindřich Joch nám potvrdil, že za minulý rok armáda nemusela z operácií medzinárodného krízového manažmentu kvôli disciplinárnym prehreškom repatriovať ani jedného vojaka. Aj to je ďalší z dôvodov na hrdosť a na vztýčenú hlavu.

V súvislosti so surovým útokom troch mladíkov na spolucestujúceho v prešovskom autobuse si jeden z našich čitateľov spomenul na desiatnika Pavla Falátu. Ten v roku 2003 pri výpomoci Policajnému zboru pred bratislavskou Hlavnou stanicou dokázal neohrozene zasiahnuť a odzbrojiť podguráženého strieľajúceho násilníka. Zároveň svojím konaním zachránil život postrelenému mužovi. Prezident republiky ho vyznamenal medailou Za odvahu a zároveň sa stal laureátom Vojenského činu roka. Prosím, nezabudnite ani tento raz na statočné činy svojich kolegov, ktoré vykonali nad rámec svojich služobných povinností. Minister obrany Martin Glváč vyhlásil ďalší ročník uvedenej prestížnej ankety (viac na strane 37), ktorá dotvára reálny obraz o postojoch, statočnosti, odvahe a cti slovenských vojakov a zamestnancov rezortu obrany.

Na obálke: Príslušníčka slovenského vojenského kontingentu v operácii ALTHEA v Bosne a Hercegovine por. Mária Chasníková • Foto: npor. Peter Poldruhák

4 Európa v ohrození?

6 Rozhovor s ministrom obrany SR Martinom Glváčom

6

8 EUFOR ALTHEA: uzdravovanie Bosny

16 Multifunkční vojaci v Slanských vrchoch

21 Vysoko mobilné vozidlo Polaris Dagor

22 Kamufláž budúcnosti MultiCam

24 RG35 4x4 MIV od BAE Systems

24

26 Slávne bitky histórie: Konštantínopol

34 Odbor špeciálneho výcviku Centra výcviku Lešť

36 Vzťah profesionálnych vojakov k vojenskej službe

38 Športovci roka z VŠC Dukla Banská Bystrica

39 Do kín prichádza film 5. pluk – misia Afganistan

39

Nájdete nás aj na internetových adresách www.mosr.sk/obrana/ a www.mosr.sk/ebulletin/
Informácie o distribúcii OBRANY vám poskytneme na e-mailovej adrese obrana@mod.gov.sk

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXIII. • č. 2/2015 • Redakčná uzávierka 23. 1. 2015 • Do výroby zadané 26. 1. 2015 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR, SELUZ • Vedúci oddelenia: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 17 40, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847 e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe, tel.: 0960 33 83 52, 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Vedúca vydania a jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJÁČKOVÁ, tel.: 0960 31 30 54, e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Grafická úprava: Adrian MOLČAN • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, SELUZ MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslvenské tlačiarne Skalica, s.r.o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910. • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR • NEPREDAJNÉ

Európa v ohrození?

Najnovšie teroristické útoky na ciele v Európe, tentoraz vo Francúzsku, vyniesli na povrch množstvo starých aj nových otázok v oblasti bezpečnosti a obrany. Je napríklad Európa v defenzíve, aj keď bola schopná deklamovať výnimočnú solidaritu a nepochybne tak prispela k budovaniu spoločnej európskej identity?

Z manifestačného pochodu na čele s poprednými európskymi politikmi vyplynulo, že Európa sa začína naozaj obávať o svoju bezpečnosť. Nebývalá vlna európskej spolupatričnosti vzhľadom na relatívne nízky počet obetí teroristických útokov v Paríži v porovnaní s niektorými krajinami v Afrike či v Ázii pôsobí impozantne a je neproduktívne poukazovať na to, že napríklad v porovnaní so Sýriou či Nigériou je počet obetí násilia v Paríži aritmeticky zanedbateľný.

Intelektuálnosť a útoky

Ak chce byť Európa v obrane naozaj samostatná, musí sa venovať predovšetkým sama sebe. Až čas ukáže či ide iba o demonštráciu odhodlania alebo aj o schopnosť eliminovať trvalé hrozby.

Odzbrojujúce je však to, že prostredníctvom bežnej satiry v doteraz nám nevelmi známom francúzskom týždenníku sa mobilizoval aj moslimský svet. Kontroverzným prístupom k citlivým náboženským témam sa Európa a vôbec Západ stali prostriedkom na solidaritu islamského sveta. Hneď v prvých dňoch po teroristických útokoch v Paríži sa rozpoltený svet moslimov dal do pohybu. Trhlinu dostala aj sľubná spolupráca medzi Iránom a Západom v boji proti novému fenoménu, ktorý sa sám nazýva Islamský štát. Iránsky prezident Rúhání na nie veľmi vtipné kresby

francúzskych karikaturistov reagoval stereotypným obvinením Západu z „neokolonializmu a rasizmu“.

Znevažovanie svätých symbolov je v islame neprípustné a vie to každý vojak, ktorý je vysielaný na misie vo svete s moslimskou kultúrou. Ak si to niektorá krajina

Ak chce byť Európa
v obrane naozaj
samostatná, musí sa
venovať v prvom rade
sama sebe

s odvolaním sa na demokraciu a slobodu slova dovoľí, musí mať k dispozícii aj ozbrojenú silu, ktorá môže odpovedajúco čeliť nábožensky motivovaným útokom. Európa má síce intelektuálny nadhľad a kapacitu, pričom na jej čele stojí legislatívne najsekulárnejší štát EÚ – Francúzsko. Ibaže Francúzsko, krajina, ktorá udržiava s moslimskými krajinami skôr nadštandardné vzťahy, sa proti islamistickému terorizmu nevie brániť bežnými represívnymi policajnými opatreniami.

Polícia posilnená armádou

Francúzska vláda povolala ozbrojené sily čiže „armádu“, aby dohliadala na Francúzsko

sko „vo vojne“. Francúzsko pritom nedokáže napriek úspechom operácie SERVAL a BARKHANE z minulého roka úspešne exportovať svoju vojenskú silu smerom von, konkrétne mimo okruh najbližšieho európskeho susedstva a za orbit svojho bývalého koloniálneho impéria. To, že Francúzsko je „v stave vojny“ prekvapivo konštatoval sám prezident tejto republiky François Hollande. Francúzsko sa tak dostalo do rovnakej situácie ako USA po septembri 2001, keď vyhlásili „vojnu“ proti terorizmu. Vtedy francúzski predstavitelia odsúdili samotný pojem „war on terror“ a táto krajina sa odmietla zúčastniť napríklad na vojne proti terorizmu v Iraku.

Na boj proti teroristickým hrozbám alebo teroristickým aktom by vo vnútroštátnom meradle mali postačovať policajné zložky. Francúzsko tým, že zmobilizovalo a nasadilo do ulíc tisíce vojakov, zvýrazňuje odstrašenie potenciálnych teroristov. Vieme však, že použitie príslušníkov ozbrojených síl na domácej pôde (či už na riešenie teroristických hrozieb, občianskych nepokojov a pod.) bývalo dosiaľ praxou skôr v nedemokratických krajinách.

Vnútorňa bezpečnosť a vojaci

Nasadením vojakov pri udalostiach aké sa odohrali vo Francúzsku, štát deklaruje, že ozbrojené sily strácajú svoje prioritné určenie. Že prestávajú pôsobiť len ako

nástroj pôsobiaci výlučne v medzištátnej rovine. Demokratický štát sa pritom nateraz vždy usiloval, aby sa vnútorná bezpečnosť (na rozdiel od obrany) sústredila na políciu a bezpečnostné agentúry. Práve tie fungujú vo vnútroštátnej rovine. Taká záťaž na bezpečnostný systém štátu ako sme vnímali vo Francúzsku, ho však preverí ako celok v zmysle efektívnosti a zodpovednosti voči politickému vedeniu, ako aj transparentnosti a dôveryhodnosti voči verejnosti. Konečné ciele procesu budeme môcť označiť ako reformu bezpečnostného sektora.

V každom prípade nasadenie ozbrojených síl pri vnútroštátnych hrozbách by malo byť v demokratických štátoch aj v budúcnosti výnimočné. Použitie ozbrojených síl pri vnútroštátnych rizikách a hrozbách riešia demokratické štáty diferencovane. Veľká Británia napríklad nasadila svoje ozbrojené sily v Severnom Írsku. V USA zvyknú pri niektorých krízových situáciách nasadzovať Národnú gardu. No Izrael sa pri násilnej evakuácii svojho obyvateľstva z pásma Gazy v r. 2005 spoľahol takmer výlučne na políciu.

Na Slovensku, kde sú hrozby terorizmu či občianske nepokoje zatiaľ (našťastie) iba hypotetické, je masívne nasadenie príslušníkov ozbrojených síl pri podobných hrozbách skôr katastrofickým scenárom. Netreba však pochybovať o tom, že aj na taký scenár treba byť pripravený.

Text: Ivo Samson, Matej Drotár
 Inštitút bezpečnostných a obranných štúdií, Akadémia Ozbrojených síl SR
 Foto: TASR

Minister obrany SR Martin Glváč po návšteve USA:

Pod'akovanie za ISAF a kontúry pokračujúcej spolupráce

Hlavným bodom trojdňovej januárovej oficiálnej návštevy ministra obrany SR Martina Glváča v Spojených štátoch amerických bolo stretnutie s ministrom obrany USA Chuckom Hagelom. Nebolo to však jediné stretnutie počas návštevy s mimoriadne bohatým programom. Preto sme ministra Glváča požiadali o rozhovor.

Ako ste s Chuckom Hagelom hodnotili vývoj situácie na Ukrajine? Ako vníma americká strana pozíciu Slovenska?

Musím zdôrazniť, že išlo o mimoriadne dôležitú návštevu. Pozvanie amerického ministra obrany hodnotím aj ako prejav toho, že Slovensko je vnímané ako dôveryhodný a rešpektovaný partner. S americkým ministrom obrany Hagelom sme si vymenili názory aj na situáciu na Ukrajine. Americká strana ocenila čo pre Ukrajinu robíme. Významným prvkom pomoci Slovenska je napríklad zavedenie reverzného toku plynu na Ukrajinu, ale aj školenia ukrajinských špecialistov, ktoré sme minulý rok zorganizovali v Martine a Novákoch či

liečba zranených ukrajinských vojakov v našich zdravotníckych zariadeniach. Osobne som informoval ministra Hagela na čom sme sa s ministrom obrany Ukrajiny dohodli a čo ešte chystáme urobiť do budúcnosti.

USA boli naším strategickým partnerom v operácii ISAF a sú ním aj v operácii Resolute Support. Aké skúsenosti vyplynuli z tejto spolupráce pre obe strany a akú má naša spolupráca v Afganistane perspektívu?

Slovensko je veľmi dôležitým strategickým partnerom Spojených štátov amerických. Minister obrany Hagel poďakoval Slovensku za našu angažova-

nosť v misii ISAF, v ktorej sme pôsobili do konca roka 2014. Vyzdvihol našu promptnosť a reakciu na získanie mandátu na misiu Resolute Support, ktorá sa začala 1. 1. 2015 a v ktorej bude pôsobiť do 66 príslušníkov ozbrojených síl. Musím povedať, že naši vojaci sú vysoko pozitívne hodnotení, o čom sme sa presvedčili aj pri nedávnej návšteve Pentagonu. Spojené štáty nás vnímajú ako stabilného a dobrého partnera. Slovenskí vojaci v misii ISAF vykonali kus dobrej roboty a spoluprácu s nimi si všetci pochvaľujú. Som presvedčený, že rovnako dobré hodnotenie si naši vojaci vyslúžia aj v novej nebojovej misii Resolute Support.

Americká strana už dávnejšie viacero európskych krajín NATO nabáda, aby sa vo vyššej miere podieľali na modernizácii svojich ozbrojených síl. Výnimkou nie je ani Slovensko. A aj o tom bola na vašom rokovaní s ministrom obrany USA reč?

Minister obrany Chuck Hagel na spoločnom stretnutí poďakoval súčasnému vedeniu rezortu obrany za zvýšenie výdavkov na modernizáciu, k čomu boli na nedávnom summite NATO vo Walese vyzvané všetky krajiny NATO. Osobne som ho informoval, že sa nám za posledné dva roky podarilo urobiť také kroky, aby sme navýšili výdavky na modernizáciu z 8 na 16 percent z rozpočtu rezortu a našou snahou je postupne sa dostať až na 20 percent, ktoré pôjdu na modernizáciu a výzbroj. Minister Hagel nám poďakoval aj za záväzok zo summitu NATO vo Walese zvýšiť do roku 2020 rozpočet ministerstva obrany na 1,6 % HDP, k čomu boli vyzvané všetky krajiny NATO.

Po príchode zo Spojených štátov ste 12. januára na tlačovej besede poďakovali veľvyslancovi USA Theodorovi Sedgwickovi za spoluprácu pri príprave mimoriadne dôležitej návštevy, ktorá zavŕšila proces stretávania sa odborníkov ministerstva s odborníkmi z americkej strany. Zároveň ste verejnosti aj v prítomnosti náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučíka Milana Maxima prezentovali ponuku, ktorá sa týka možného nákupu viacúčelových vrtuľníkov Sikorski Black Hawk. Uviedli ste, že pri nákupe by bolo možné využiť fond FMS. V čom by spočívala výhodnosť takého nákupu?

Vrtuľníky sú absolútnou prioritou, ktorú nikto nespochybňuje. V rozhovore s americkým ministrom obrany prišla ponuka na možnosť obstarania vrtuľníkov Sikorski Black Hawk prostredníctvom fondu FMS (Foreign Military Sales), ktorý garantuje najnižšiu možnú cenu, dokonca lepšiu ako by sme mohli získať od samotného výrobcu. Fond FMS je formou pomoci USA partnerským krajinám a je uznávaný aj Európskou komisiou ako vhodný spôsob obstarania, pretože garantuje ceny americkej armády, ktorá nakupuje veľké množstvo techniky a teda cena je logicky nižšia, ako by dostal ktokoľvek iný. Je to maximálne transparentné, nie sú v tom žiadni sprostredkovatelia, pretože ide o priame rokovania medzi vládami. Ide o ponuku a chceme o nej najskôr informovať Bezpečnostnú radu, vládu. Poslancov branno-bezpečnostného výboru som už informoval.

Mohli by ste v tejto súvislosti bližšie objasniť aj princíp fungovania FMS, o čom ste zrejme hovorili aj s admirálom Josephom W. Rixeym, riaditeľom americkej Agentúry pre obrannú bezpečnostnú spoluprácu? Aké ďalšie podobné programy by sme ešte mohli využiť?

Medzivládny program FMS garantuje nákup vojenskej techniky partnerským krajinám v obstarávacích cenách americkej armády bez akýchkoľvek sprostredkovateľov. Tento program zaručuje, že konečná cena a podmienky dodávok sú pre partnerské krajiny výhodnejšie, ako keby sa obstarávalo priamo od výrobcu. Program FMS je vnímaný ako jeden z najefektívnejších spôsobov nákupu vojenskej techniky na svete. S admirálom Josephom Rixeym sme skutočne hovorili o amerických programoch pomoci a o našich ambíciách angažovania sa v rámci programu FMS. Dostali sme ponuku na vyšškolenie našich ľudí na používanie týchto fondov, ktorú využijeme. Som rád, že budeme vedieť fondy využívať v čo najväčšom rozsahu. Požiadal som americkú stranu, aby

Slovenskí vojaci v misii ISAF vykonali kus dobrej roboty a spoluprácu s nimi si všetci pochvalujú. Som presvedčený, že rovnako dobré hodnotenie si naši vojaci vyslúžia aj v novej nebojovej misii Resolute Support.

sme dostávali ponuky, čo by nám vedeli ďalej ponúknuť. Hovoril som aj o možnosti obstarania radarov. My sme už v minulosti využívali aj iné agentúry pri NATO. Ako príklad môžem uviesť nákup vozidiel Land Rover prostredníctvom agentúry NSPA. To znamená, že fondy využívame a sú to pre nás veľmi účelne vynaložené financie.

Ako by mohlo fungovať financovanie takej veľkej obchodnej transakcie, akou je nákup spomenutých vrtuľníkov?

Povedali sme si, že máme na ministerstve poupratovať, zefektívniť procesy. Také boli aj moje záväzky voči premiérovi a keď už spotrebujeme vlastné zdroje, tak sa môžeme uchádzať o zdroje navyše na modernizačné projekty. K tomu sme sa zaviazali aj vyjadrením prezidenta Andreja Kisku na summite vo Walese, že budeme zvyšovať na zmysluplné projekty, modernizovať a budeme navyšovať rozpočet ozbrojených síl a ministerstva obrany v horizonte do roku 2020 do 1,6 percenta HDP, pričom to je jeden z tých projektov, ktorý potrebujeme. O tom, že sa budeme odstrihávať od ruskej techniky, sme infor-

movali ešte pred rusko-ukrajinskou krízou. A vrtuľníky, keďže sú naša priorita, sú veľmi dôležitým prvkom vzdušných síl.

Spolupráca s Národnou gardou štátu Indiana sa darí už dve desaťročia, pričom v začiatkoch bolo jej cieľom (aj) lepšie pripraviť slovenskú armádu na vstup do NATO. Ako vidíte vzhľadom na rokovania s guvernérom Indiany Mikeom Penceom a veliteľom Národnej gardy Indiane generálmajorom Martinom Umbargerom ďalšie kontúry tejto spolupráce?

20-ročná spolupráca Slovenskej republiky a štátu Indiana by mohla nadobudnúť nový rozmer. Táto spolupráca sa rozvíjala postupne. Chcel by som oceniť pomoc veliteľa Národnej gardy štátu Indiana generálmajora Martina Umbargerera pri rozvoji vzájomných vzťahov medzi slovenskými ozbrojenými silami a americkou armádou. Poslednou formou spolupráce bola účasť príslušníkov Národnej gardy na cvičení Ground Pepper 2014, ktoré sa konalo minulý rok na Slovensku. Netreba zabudnúť ani na operáciu ISAF, kde americkí špecialisti spoločne plnili úlohy s našimi vojakmi. S guvernérom Indiany Mikeom Penceom sme sa zhodli, že po úspešnej vojenskej spolupráci, by sa táto mohla posunúť aj do civilnej oblasti.

S akým cieľom ste prezentovali zámer aktualizovať strategické bezpečnostné dokumenty nášho štátu?

Aktualizáciu obrannej stratégie si vyžaduje aktuálna bezpečnostná situácia, ako aj kríza na Ukrajine. Naším cieľom je pripraviť dokument, ktorý bude adekvátne reagovať na novú bezpečnostnú situáciu a jej možný vývoj a ktorý jednoznačne vyjadrí naše ďalšie strategické smerovanie. Súčasná Obranná stratégia SR bola prijatá ešte v roku 2005. Vzhľadom na čas, ktorý uplynul od jej prijatia, došlo vo vývoji bezpečnostného prostredia k viacerým významným zmenám. Tá najpodstatnejšia súvisí práve s krízou na Ukrajine. Veď to, čo sa nám v roku 2005 javilo ako málo pravdepodobné vo vzťahu k euroatlantickému bezpečnostnému prostrediu, je dnes nebezpečnou realitou, ktorá má dosah aj na naše bezpečnostné záujmy.

Aké ťažiskové úlohy bude riešiť rezort obrany v roku 2015?

Prioritou zostáva modernizácia. Najdôležitejšími budú akvizície už spomínaných vrtuľníkov, ďalej obstaranie radarov, ktorých životnosť sa končí. No a dôležitou úlohou bude aj riešenie nadzvukového letectva. V súčasnej bezpečnostnej situácii nás teda čaká mimoriadne dôležitý rok a ja verím, že sa nám podarí úspešne zrealizovať všetky projekty, ktoré sme si naplánovali.

**Text: Pavol Vitko
Foto: Michal Psota**

Uzdravovanie Bosny

„Budem stavať na skúsenostiach, ktoré ste doteraz získali vo všetkých dimenziách a budem sa na vás spoliehať,“ prihovorila sa v piatok 5. decembra hlavným vojenským funkcionárom operácie EUFOR ALTHEA v Sarajeve vysoká komisárka Európskej únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku Federica Mogheriniová.

Dnes slúži v ALTHEA vrtuľníková jednotka z Rakúska, Slováci túto službu zabezpečovali v roku 2009.

Vysoká komisárka Európskej únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku Federica Mogheriniová s vojakmi ALTHEA

Šarmantná žena, ktorá v rámci Európskej únie riadi aj otázky obrany, sa tak spolieha aj na 36-členný slovenský vojenský kontingent, ktorý na stretnutí zastupoval jeho veliteľ podplukovník Ladislav Kisel. Ak by sme chceli spomenúť všetky skúsenosti, na ktorých stavajú slovenskí vojaci len z Bosny a Hercegoviny (BaH), mohli by sme sa vrátiť do roku 1993 k misii OSN UNPROFOR. Podobne by sme mohli čerpať z „naťáčkej“

operácie SFOR, na ktorej do roku 2006 tiež participovali príslušníci našich ozbrojených síl. Pokiaľ ide o samotnú operáciu ALTHEA, ktorú riadi Európska únia, od 10. januára 2006 v nej do novembra 2014 pôsobilo 662 Slovákov, z ktorých bolo dvadsať žien. Do 27. júna 2007 sme tu nasadzovali 40-člennú strážnu rotu v Camp Eagle Base. Potom do 11. decembra 2010 to boli 35-členné strážne jednotky v Camp Butmir 2. V Camp Butmir

História Bosny a Hercegoviny

Spoločný názov krajiny Bosna a Hercegovina (BaH) sa používa približne od polovice 19. storočia. Slovo Bosna pochádza z rímskych čias, keď bolo územie pomenované podľa rieky Bosny, čo znamená v ilýrčine tečúca voda. Hercegovina bola zase pomenovaná v 15. storočí podľa vládcu vojvodstva Hercoga (v nemčine).

V roku 1583 boli obe časti spojené po tom, ako ich v druhej polovici 15. storočia obsadili Turci. V nasledujúcom období značná časť slovanskej populácie konvertovala na islam. Po protitureckých povstaniach BaH od

roku 1878 spravovalo a od roku 1908 anektovalo Rakúsko-Uhorsko. Dňa 28. júna 1914 študent Gavrilo Princip spáchal v Sarajeve atentát na následníka rakúsko-uhorského trónu Františka Ferdinanda, čo sa stalo „rozbuškou“ prvej svetovej vojny. Po jej skončení sa BaH stala súčasťou Kráľovstva Srbov, Chorvátov a Slovincov, od roku 1929 Juho-slávie. Cez druhú svetovú vojnu bola súčasťou Chorvátska. Po vojne sa opäť stala jednou zo šiestich zväzových republík Juhoslovenskej federácie s rovnoprávnym postavením všetkých troch základných entít, teda bosnian-ských moslimov, Srbov aj Chorvátov.

V marci 1992 BaH vyhlásila po vnútrorepublikovom referende nezávislosť, s ktorou však na rozdiel od bosnian-ských moslimov a Chorvátov nesúhlasili bosnian-ski Srbi. Tí referendum bojkotovali. Menšie pohraničné konflikty sa rozrástli do občianskej vojny, ktorá trvala do roku

Rozmiestnenie LOT – domov

na okraji Sarajeva sme mali od 19. 2. do 15. 6. 2009 nasadenú aj 33-člennú vrtuľníkovú jednotku s dvoma vrtuľníkmi Mi-17.

Vo veliteľskom postavení

Je dobré vidieť, ako sa schádza medzinárodný štáb zložený z Turkov, Švajčiarov či Rakúšanov – a na začiatku pracovnej porady dostáva od svojich podriadených hlásenie práve slovenský veliteľ. Je to

ocenenie profesionality slovenských vojakov a je to tak trochu aj zadosťučinenie za ich dlhodobú spoľahlivú prácu na Balkáne. Od 14. 2. 2011 sme totiž prešli z pozícií takpovediac zabezpečovacích na v medzinárodnom meradle úlohu veliteľskú. „Slovensko je vedúcou krajinou Koordinačného centra pre styčné a pozorovacie tímy, ktoré tvoria vojaci z armád Rakúska, Turecka, Švajčiarska, Poľska,

Rumunska, Čile a Slovenska“, uviedol veliteľ slovenského kontingentu podplukovník Ladislav Kisel, ktorý je zároveň veliteľ Koordinačného centra. Tieto tímy (spolu 144 vojakov) sú situované v sedemnástich styčných a pozorovacích domoch (LOT-house) v rámci celej BaH. Slovenské tímy slúžia v troch LOT-domoch, a to v Novom Sarajeve, vo Foči a vo Višegrade. Je ich spolu deväť. „Ich úlohou je monitorovať

1995. Po 42 mesiacoch bojov najmä pod tlakom USA bola 21. novembra 1995 dohodnutá v Daytone mierová dohoda, podpísaná v Paríži 14. decembra 1995. Na jej základe bola zriadená pozícia vysokého predstaviteľa pre BaH, ktorého volí na základe Daytonskej dohody medzinárodná rada. V rokoch 2006 až 2009 túto funkciu zastával slovenský diplomat a súčasný minister zahraničných vecí SR Miroslav Lajčák, pričom si získal veľkú autoritu a rešpekt oboch hlavných entít. Napríklad v decembri 2007 mu najväčší bosniacko-srbský denník Nezavisne noviny udelil titul Osobnosť roka a v ten istý mesiac mu rovnaký titul udelil aj prestížny denník bosniackych moslimov Dnevni Avaz.

BaH má rozlohu 51 209 km², len o málo viac ako Slovensko. Žijú v nej necelé štyri milióny obyvateľov. Priamy prístup k moru má približne na 12-kilometrovom pobre-

Podplukovník Ladislav Kisel otvára poradu medzinárodného štábu Koordináčného centra pre styčné a pozorovacie tímy

Vo všetkých týchto ľuďoch, ktorí museli po desaťročiach či po stáročí opustiť svoje domovy, ostala v tom lepšom prípade nostalgia a smútok. V tom horšom prípade pocit pomsty. Veď ako sa dá napríklad „len tak“ prejsť okolo už rekonštruovanej telocvične vo Foči, v ktorej bol „znásilňovací tábor“ a v ktorej trpeli desiatky bosniackych žien. Svoju traumu si ponесú do konca života. Často zároveň vypudené zo svojich rodín s biľagom, za ktorý absolútne nemôžu. Naši vojaci však na druhej strane okrem iného vedia, že vo Višegrade je pamätník bosniacko-srbských vojakov, ktorí padli v občianskej vojne. Tí, čo sa k nemu chodia pokloniť, veria vo svoju pravdu. Je podstatne iná, ako ju vníma komunita, proti ktorej bojovali...

Samozrejme, Európska únia veľmi dobre vie, že ak by sa situácia zhoršovala, pri-

bezpečnostnú situáciu a získavať informácie o prípadných zdrojoch konfliktov či nepokojov. Potom informácie sumarizujeme a postupujeme na veliteľstvo ALTHEA,“ dodal veliteľ, ktorý už má skúsenosti z nasadenia v africkej Eritrei, z Afganistanu aj zo štruktúr NATO. Dodajme, že slovenskí vojaci slúžia aj na veliteľstve operácie ALTHEA v Sarajeve. Pravidelne obsadzujeme pozície náčelníka kancelárie protokolu veliteľa, operačného dôstojníka, náčelníka oddelenia komunikačných a informačných systémov a inštruktora mobilných výcvikových tímov pre KIS. Jeden slovenský dôstojník slúži aj na sарајevskom veliteľstve NATO.

Prečo ich tam treba

Ak si položíme otázku, prečo sú v Bosne a Hercegovine vojaci medzinárodných síl stále potrební, začnime porovnaním. V období rokov 1996 až 2004 ich tu v rámci stabilizačných síl NATO (SFOR) bolo až 35-tisíc. Nikto nepochybuje, že bez medzinárodných síl Aliancie by bola tamojšia občianska vojna neporovnateľne dlhšia a krvavejšia. Zahynulo v nej asi stotisíc ľudí. Je však zároveň všeobecne známe, že často býva oveľa zložitejšie ako zastaviť či prerušiť vojnu udržať nasledujúci mier. O to viac v krajine akou je Bosna a Herce-

Kapitán Vladimír Sventek a čatár Peter Kolpák počas ad hoc brífingu s Dragomírom Simovičom vo Foči

govina. „Ak napríklad vo Višegrade žilo pred vojnou až 66 % Bosniakov (myslené bosnianskych moslimov), dnes tu žije vyše 90 % bosnianskych Srbov. No napríklad v Goražde pred vojnou žilo asi 50 % Srbov a dnes je obyvateľstvo vyše z 90 % bosniacke,“ porovnal obrovské posuny v zložení obyvateľstva major Ján Medveď, veliteľ LOT-u vo Višegrade, pričom aj Goražde je v priestore jeho zodpovednosti.

bližne 600-členné sily EUFOR by ju zvládali len ťažko. Čo teda potom? Odpovedá pplk. Kisel: „V prípade, žeby miestne bezpečnostné zložky nezvládali situáciu, veliteľ jednotiek EUFOR by mohol požiadať vojenské orgány EÚ o aktiváciu záložných síl. Jednotky mnohonárodného práporu by sa rozšírili o jednotky okamžitých záloh, ktoré poskytujú niektoré participujúce krajiny, napríklad aj Slovenská republika.

ží. Najvyšším správnym orgánom je Prezídium BaH. Má troch členov, Bosniaka (bosnianskeho moslima), Srba a Chorváta, ktorí sa v priebehu 4-ročného volebného obdobia striedajú v pozícii predsedu každých 8 mesiacov. BaH sa skladá z dvoch entít. Prvá z nich, Federácia Bosny a Hercegoviny (25 208 km², hlavné mesto Sarajevo), pozostáva z 10 autonómnych kantónov, pričom každý z nich má svoju vlastnú vládu, čo ešte viac komplikuje politické riadenie krajiny. Žijú tu najmä bosnianski moslimovia a Chorváti. Republika srbská (25 208 km², hlavné mesto Banja Luka) má v rámci správneho členenia 6 miest a 57 opštín. Osobitné postavenie má dištrikt Brčko (493 km²), ktorý si chce pričleniť obe súčasť BaH, no na základe arbitráže z marca 1999 prináleží obom entitám. Spolu žije v BaH 48 % Bosniakov, 34 % Srbov, 15 % Chorvátov a zvyšok sú ďalšie národnosti.

Z chudáka dobyvateľ

Prečo sa značná časť slovanského obyvateľstva Bosny postupne islamizovala? Po obsadení osmanskou ríšou sa stali tzv. rajou, čo boli v podstate občania druhej kategórie. Museli platiť veľké feudálne dane vrátane vojenskej, daň z pôdy a množstvo ďalších menších daní a poplatkov. Aj preto veľa kresťanov konvertovalo na islam.

Na porovnanie, pri sčítaní obyvateľov v rokoch 1468/69 bolo z 1 900 osídlených dedín a iných sídel pod osmanskou správou 3 600 domácností z toho len 332 moslimských. No a v roku 1477 vo Foči, kde slúžia dnes aj naši vojaci, boli z 227 obyvateľov

Tieto sa nachádzajú vo svojich mierových posádkach a ich spôsobilosti zasiahnuť v priestore operácie sú pravidelne preverované.“ Pravdaže, o podrobnostiach a ďalších možnostiach už pplk. Kisel nehovorí, lebo to nie sú verejné informácie.

Východisko je v budúcnosti

„Východiskom nie je minulosť, je ním iba budúcnosť,“ hovorí mjr. Ján Medveď, veliteľ LOT-domu vo Višegrade. Jedným zo symbolov azda lepšej budúcnosti je nielen pre toto mesto projekt svetoznámeho režiséra Emira Kusturicu. Na brehu rieky Driny vybudoval malebné stredoveké kamenné mesto s názvom Andričgrad. Tí, čo čítali svetoznámy román Most cez rieku Drinu od spisovateľa Iva Andriča, za ktorý získal v roku 1961 Nobelovu cenu za literatúru, vedia, o čom je reč. „Výstavbu historického mesta, ktoré tvorí pol stovky replík kamenných budov z minulých

storočí na umelom polostrove kúsok od legendárneho mosta zo 16. storočia, podporujú v municipalite Višegrade obe hlavné národnostné komunity,“ povedal mjr. Medveď. Aj on však vie, aká striktná deliaca čiara býva často medzi nimi. Príkladom môže byť mesto Goražde, ktoré patrí do Federácie Bosny a Hercegoviny. Keďže sa sem podarilo prilákať značné investície najmä malých podnikateľov z Nemecka, nezamestnanosť je tu na pomery BaH až neskutočne nízka – iba 9,7 %. No len čo by kameňom dohodil, je Novo Goražde, ktoré už patrí do Republiky Srbskej. Tu už je nezamestnanosť až 60 %. Dali by sa pritom uviesť aj opačné príklady. Napríklad keď tunajší bosniacký Srb vysťahovaný do Švajčiarska v obci Bujaci staval solárnu elektrárňu, tiež sa obracal na „svojich“. Mimochodom – často práve emigranti držia zo zahraničia nad vodou celé široké príbuzenstvo, ktoré ostalo žiť vo svojej do-

movine. Na celkové porovnanie – v rámci celej BaH v novembri 2014 bola oficiálna nezamestnanosť 41,5 %.

Pravdaže, vojaci sa nevyjadrujú k politickej situácii, ale veľmi dobre vedia, že situácia v BaH stále pripomína povestný sud s pušným prachom. Aj preto je dôležité, že sú tu. A aj preto je jednou z ich hlavných úloh, aby boli na verejnosti čo najviac videní. Iste, ostrieľaným bojovníkom z operácií ako je napríklad ISAF sa bude takáto práca vidieť málo akčná. Je však príkazom – a tí čo ho vydali, veľmi dobre vedia, prečo tak urobili. Ovocím je skoro 20 rokov mieru. A nech by hovoril kto chce, čo chce, je to vzhľadom na situáciu dobré ovocie. Bez neho by budúcnosť vyzerala podstatne inak. A vôbec – veď aj názov operácie ALTHEA je odvodený od gréckej bohyne uzdravenia.

Patrola vo Foči

Podme spolu aspoň na jednu z patrol do mesta Foča. Ešte predtým ako sme vyrazili, nás veliteľ tamjšieho LOT-domu major Radko Škára informoval, že v priestore ich zodpovednosti žije 34-tisíc obyvateľov, z ktorých je 85 % bosniackych Srbov, 14 % Bosniakov a len percento tvoria ostatní. Ich priestor zodpovednosti zasahuje tak do Federácie Bosny a Hercegoviny, ako aj do Republiky Srbskej. Nezamestnanosť je 47 % a kto má šťastie, že má prácu, zarába po prepočte v priemere 313 eur. Na dôvažok malá súvaha: Od minulého marca do novembra tri LOT-tímy realizovali vo Foči a jej okolí 202 plánovaných mítingov a 647 ich bolo ad hoc. Boli aj na 406 patrolách. Zároveň o. i. na jar pomáhali domácom pri rozsiahlych záplavách.

Vyrazili sme s kapitánom Vladimírom Sventekom, ktorý už slúžil v Afganistane a dva razy v ALTHEA. Jeho kolega v LOT-tíme tíme čatár Peter Kolpák je v Bosne druhý raz. Počas patrole nám ukazujú napríklad základnú školu, ku ktorej rekonštrukcii prispela slovenská ambasáda. Aj oni hovoria, že nosiť na uniforme slovenský znak je v Bosne výhodou. Obe hlavné komunity nás považujú za priateľov. Kpt. Sventek a čat. Kolpák najdlhší z ad hoc mítingov absolvujú s Dragomírom Simo-

traja moslimovia. V 16. storočí na islam v Bosne konvertovalo až 75 % obyvateľstva. Neskôr sa už ten pomer až tak výrazne nemennil, pričom po pričlenení k Rakúsko-Uhorsku sa mierne zmenil v prospech kresťanov. V každom prípade až do 90. rokov 20. storočia našli obyvatelia Bosny a Hercegoviny istý spôsob koexistencie naprieč vierovyznaniami.

Treba dodať, že „neveriaca raja“ bola zaťažená aj tzv. daňou z krvi. Znamenalo to od približne konca 15. storočia vojenské odvody 10 až 15-ročných chlapcov z kresťanských rodín, ich islamizovanie a včlenenie do janičiarских vojsk. Veľmi plasticky o týchto odvodoch píše Ivo Andrič vo svojom románe Most cez rieku Drinu, za ktorý bol ocenený Nobelovou cenou za literatúru. Z obsiahlej pasáže vyberáme: „Mnohí rodičia skrývali deti v lese, učili ich, aby sa pretvarovali, že sú pomätené alebo že krivajú, obliekli ich do zdrapov a nechávali špinavé, len aby sa vyhli agovmu výberu. Niektorí naskutku aj ožobračovali svoje deti, odľali

Prednáška o minovom nebezpečenstve pre školákov v Sarajeve

vičom. Kúsok za mestom na brehu rieky Čehotina buduje chatkový kemp pre vojakov, ktoré ich z hľadiska mapovania a vývoja situácie v regióne zaujímajú. „Základom všetkého je, aby ostal mier. Ak je aj zdravie, všetkého bude dosť,“ bodro sa na záver rozhovoru zasmieja 54-ročný chlapík, ktorý sa tu ako jeden z prvých odvážil na podnikanie v cestovnom ruchu. „Pozemok som kúpil od moslima, s ktorým mám stále dobré vzťahy. Rovnako tak mám dobré vzťahy aj s tunajšími Srbmi. Verím však, že sa sem na splav Čehotiny odvážia aj Chorváti, Nemci či Slováci. Očakávam všetkých. Len nech je mier. Veď to nerobím pre seba, ale pre svoje dve deti a vnučku...“ Kapitán Sventek a čatár Kolpák počas patrole absolvujú ešte niekoľko ad hoc mítingov. Chodia bez zbrane a vedľa, že v regióne nemôžu k uniforme nosiť svoje zelené barety. Cez bratovražednú vojnu totiž symbolizovali jednu z tunajších znepriatelených strán – a tie spomienky sú stále boľavé...

Humanitárka aj vzdelávanie

Slovenskí vojaci veľmi dobre vnímajú zlú sociálnu situáciu v priestoroch svojho nasadenia. Veľa ráz už prišli z dovolenky na

Slovensku na autách s plnými kuframi pomoci, ktorú zozbierali z vlastnej iniciatívy. Prichádza však aj pomoc od orgánov štátu. Tak ako 3. decembra, keď na základe požiadavky regionálnej organizácie Červeného kríža dorazilo do Foče oblečenie a obuv pre deti a dospelých či hygienické potreby. Stála za tým spolupráca slovenských rezortov obrany, vnútra a zahraničných vecí, ako aj slovenských vojakov v operá-

cii ALTHEA. Koordináciu zabezpečovalo Ústredie ekumenickej pastoračnej služby v Ozbrojených silách a Ozbrojených zbroch SR a dopravu uhradila Evanjelická diakonia. Pri odovzdaní pomoci v hodnote viac ako 17-tisíc eur bol prítomný veľvyslanec SR v Bosne a Hercegovine Ján Pšenica, náčelník obštiny (primátor mesta a príslušných obcí) Foče Radisav Mašić, plukovník Marián Kurilla z Generálneho štábu OS SR a veliteľ našich v ALTHEA pplk. Ladislav Kisel. „Toto je pre nás už štvrtá podobná humanitárna zásielka zo Slovenska. Trpia najmä starší ľudia a rodiny s deťmi v horských dedinách, ktoré nie sú ani spojené verejnou dopravou. Jediným zdrojom obživy tam žijúcich ľudí sú malé neúrodné políčka a zopár domácich zvierat. Aj preto tak potrebnú humanitárnu pomoc, za ktorú Slovákom úprimne ďakujem, distribuujeme cez naše pobočky Červeného kríža tým, čo ju najviac potrebujú tiež do odľahlých osád v našom regióne“, ozrejmila Snežana Kováčová, šéfka tamojšieho Červeného kríža. „Zároveň úprimne ďakujem slovenským vojakom za spoluprácu a pomoc pri májových záplavách. Je od nich veľmi ľudské, že sa nám snažia pomôcť vždy, keď im to ich možnosti a predpisy dovoľia,“ dodala.

Slováci sú zapojení aj do programu vzdelávania žiakov o minovom nebezpečenstve.

Humanitárna pomoc vo Foči

im prsty na jednej alebo druhej ruke. Vybraných chlapcov dopravovali na malých bosniackych koňoch v dlhom zástupe ďalej. V určitej vzdialenosti od posledných koní v tejto neobyčajnej karaváne išli roztratení rodičia alebo príbuzní týchto detí, ktoré odchádzali navždy. Zvlášť húževnaté a nezadržateľné boli matky. Bežali rezko, nehľadiac kde stúpia, rozstrapatené, s rozhalenými hrudami, iné jajkali ako pomätené, revali ako v najťažších pôrodných bolestiach....“

Možno však aj konštatovať, že viacero odvlečených chlapcov, ktorí by inak ostali v pozícii druhotriednych poddaných a chudákov, sa takouto cestou dostalo v Osmanskej ríši k vysokým funkciám. Zrejme najďalej z nich to dotiahol Mehmed-paša Sokolovič. V rokoch 1565 – 1579 pôsobil ako veľkovezír. V našom ponímaní mal funkciu ešte o niečo silnejšiu ako premiér. Nad ním bol už iba sultán. Sokolovič slúžil trom sultánom, viedol vojny na troch kontinentoch a značne rozšíril Osmanskú ríšu. Aj v Istanbuli si

však pamätal na svoj rodný kraj a na poväčšine ťažko priechodnú rieku Drinu. Preto dal na nej postaviť na tie časy monumentálny 180 metrov dlhý most, ktorý mal spájať západ a východ islamizovaného Balkánu. Vo Višegrade stojí od roku 1557, kde od roku 2011 slúžia aj slovenskí vojaci (na fotografii z r. 2013).

Rodina podrží

Rodinné väzby sú v BaH stále mimoriadne silné. Aj vďaka nim i napriek obrovskej výške 40-percentnej nezamestnanosti a chudobe dokážu prežiť i tí, ktorí by inak prežili len ťažko. V zahraničí totiž žije až 1,2 milióna ľudí, ktorí sa narodili v BaH, čo je približne štvrtina obyvateľov ich domoviny.

S vojakmi ALTHEA sa na nich spravidla po-dieľa aj predstavitel' Ozbroyených síl Bosny a Hercegoviny. „V krajine je stále približne 9 400 zamýňovaných lokalít a počet nevybuchnutých mín či iného explozívneho materiálu sa odhaduje až na 120-tisíc,“ uviedol rotný Zaim Pleh. Tento profesionál-ny odmínovač bosniansko-hercegovinskej armády bol vo štvrtok 4. decembra na základnej škole v sarajevskej štvrti Ilidža čle-nom školiaceho tímu nadporučícky Kataríny Pisárikovej. Uviedol, že od konca vojny v prvej polovici 90. rokov zomrelo v krajine následkom výbuchov explozívneho ma-teriálu 1 650 ľudí, z nich tretina boli deti. „Takéto prednášky mi dávajú nádej, že po každom víkende či prázdninách prídu všet-ci moji žiaci na vyučovanie v poriadku,“ ocenil riaditeľ školy Hamed Aljovič.

Renomé, ústretovosť a úsmev

„V našej operácii ALTHEA slúži približne 600 vojakov z 22 krajín, z ktorých je 17 v Európskej únii. Participuje na nej ďalších päť krajín mimo EÚ. Je aj v mojom záujme ukázať celej Európe a svetu, ako sa na takej-to počtom nie veľkej operácii môže na veľ-mi dobrej úrovni zúčastniť také množstvo krajín a armád,“ povedal nám veliteľ operácie EUFOR ALTHEA rakúsky generálmajor Dieter Heidecker. K činnosti slovenských vojakov povedal, že je s nimi spokojný na všetkých úrovniach – od veliteľstva až po príslušníkov styčných a pozorovacích tí-mov.

„Zvyknite si na to, že domácich tak tro-chu charakterizuje slovo polako, teda neponáhľaj sa. Zmierite sa s tým, že niekto má náplň práce intenzívnejšiu a iný až tak nie, že niekto zarába viac a iný menej. Tak je to aj v bežnom živote, absolútna nivelizácia skrátka neexistuje. Rešpektuj-te, že z operácie sa nevynáša a že muži a ženy v operácii sú kolegovia a nie mi-lenci. Skrátka, reprezentujeme tu Sloven-sko a naše ozbrojené sily, máme tu dobré renomé a tak to bude aj naďalej,“ vítal v novembri jedenástu slovenskú rotáciu veliteľ pplk. Kisel, ktorého okrem skú-seností a rešpektu aj na medzinárodnej úrovni charakterizuje ešte niečo: ústre-tovosť a úsmev.

Veliteľ'ky

„Áno, trochu som si poplakala, pretože také dlhé a navyše vianočné aj silvestrovské odlúčenie sme manželom ešte neprežívali,“ prezradila nám nadporučíčka Katarína Pisáriková, ktorá je od konca novembra veliteľ'kou styčného a pozorovacieho tímu (LOT) v Sarajeve.

Katkin manžel, tiež pro-fesionálny vojak, slúži v misii UNFICYP na Cyp-re. Zbral si dovolenku, aby ju mohol vyprevať. „Obaja sa domov vráti-me až v septembri, teda po deviatich mesiacoch,“ dodala nadporučíčka. S tým, že po návrate si chcú založiť rodinu. Po-ručíčka Markéta Novosa-dová, veliteľ'ka LOT vo Foči, doma slúži v novej martinskej jednotke pre civilno-vojenskú spolu-prácu a psychologické operácie.

„Nasadenie v ALTHEA priamo súvisí s mojou odbornosťou, takže si prine-siem domov cenné skúsenosti,“ povedala nám táto vyštudovaná sociologička. Nadpo-ručíčka Denisa Haasová je tiež veliteľ'ka LOT vo Foči, pričom s domácimi obyvateľmi komunikovala už počas svojho nasadenia v Afganistane. „Po tom, ako som slúžila v operácii ISAF, si viac vážim každý jeden deň. Želám aj ostatným, aby sa vedeli tešiť z bežných vecí, ktoré prináša každodenný život, ktorý je bez vojny a následného utrpenia úžasný. A verím, že našou prácou prispejeme aj k udržaniu mieru v Bosne.“ Poručíčka Mária Chasníková, veliteľ'ka LOT v Sarajeve, chcela byť vždy vojačka. Po vojenskej škole velila (aj) ženinej čate. „Svoju prvú službu v zahraničnej operácii be-riem ako profesionálnu výzvu. Som šťastne zadaná, tak to chápal aj môj priateľ, tiež profesionálny vojak, ktorého podobná skúsenosť iba čaká,“ dodala. Riadiacu funkciu má aj piata naša vojačka v ALTHEA majorka Estera Pásztorová, ktorá už dva razy slúžila na Cypre. „Na sarajevskom veliteľ'stve operácie EUFOR ALTHEA riadim kan-celáriu, ktorá zabezpečuje najmä protokolárny program pre významných hostí veli-teľa operácie. Organizujem návštevy pre prezidentov, ministrov či generálov.“ Samo-zrejme, jednou z najdôležitejších bola pre ňu návšteva náčelníka Generálneho štábu Ozbroyených síl SR generálporučíka Milana Maxima, ktorý 12. decembra pricestoval do Sarajeva za našimi vojakmi aj s pozdravným listom a vianočnými darčekom od ministra obrany Martina Glváča.

„Slovenské ženy už v operácii ALTHEA slúžili, ale ešte nikdy ich tu nebolo zároveň päť, a to všetko vo veliteľ'ských či riadiacich funkciách,“ konštatoval veliteľ slovenské-ho kontingentu pplk. Ladislav Kisel. Zároveň jedným dychom dodal: „Či sú to muži alebo ženy, na plnenie ich úloh to nesmie mať žiadny vplyv.“

Text: Pavol Vitko
Foto: autor, ALTHEA

Naši vojaci sa v súvislosti so spomenutou rodinnou súdržnosťou zoznámili so zaujímavým zvykom. V rámci neho niektorí zo svadobčanov nosia zozadu na sakách prišpendlené biele košele. Prečo? „Keď príde ženích do domu nevesty, mladucha ešte pred sobášom pripevní bielu košeľu na sako ženíchovmu bratovi, respektíve bratom,“ povedal nám major Radko Škára, ktorý slúži vo Foči. Dodal, že budúci švagor nevestu pred sobášom symbolicky chráni a odprevádza ju do kostola. „Košľa mu zostane na saku celý svadobný deň a nechá si ju ako symbolický dar,“ dodal náš major. Pravdaže, švagroví spolu s košeľou ostane aj povinnosť, aby sa postaral o švagrínú, ak by napríklad jej manžel zahynul vo vojne a aby pomohol aj im obom, ak bude treba. Možno po-znamenať, že zvyk sa líši podľa regiónov a inde nevesta bielymi košeľami ozdobí krstného otca a svedka ženícha (napríklad ako na fotografii z roku 2013 z Višegradu). Podstata vzájomnej sú-držnosti však zostáva.

Spomienková slávnosť v Hejciach

Minister obrany SR Martin Giváč si 19. januára v maďarskej obci Hejce a na vrchu Borsó pripomenul pamiatku 42 obetí najväčšieho leteckého nešťastia v histórii Ozbroyených síl SR. Pred deviatimi rokmi sa len zopár kilometrov od slovenských hraníc zrútil vojenský špeciál, ktorý z Kosova viezol príslušníkov slovenského kontingentu KFOR. Nehodu prežil jediný vojak, dnes kapitán Martin Farkaš. „Dnes som na mieste tejto obrovskej tragédie po tretíkrát. Ten pocit je však stále ten istý a ešte aj počasie je vždy také smutné, ako aj tá atmosféra okolo,“ povedal minister obrany SR Martin Giváč. Prezident SR a hlavný veliteľ Ozbroyených síl SR Andrej Kiska zdôraznil, že na najväčšiu tragédiu slovenskej armády nezabúdame. „Zahynulo tu 42 ľudí a predčasne sa ukončili ich životy. A tak ako oni robili česť našej krajine, je našou povinnosťou robiť teraz česť ich pamiatke,“ povedal.

Foto: TASR

Spolupráca s Rakúskom pokračuje

Štátny tajomník Ministerstva obrany SR Miloš Koterec prijal 15. januára na pôde rezortu obrany mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca Rakúskej republiky Helfrieda Carla. Zhodnotili bilaterálne vzťahy, najmä spoluprácu v oblasti obrany a výcviku medzi krajinami. Spolupráca vo vojenskej oblasti nadväzuje na intenzívne kontakty, ako aj spoločné pôsobenie príslušníkov Ozbroyených síl Slovenskej republiky a Bundesheeru v rámci misí KFOR v Kosove, UNDOF na Golanských výšinách a UNFICYP na Cypre. Pri tejto príležitosti ponúkol štátny tajomník rakúskej strane možnosť využiť Výcvikové centrum Lešt, v ktorom môžu trénovať nielen špeciálne sily, ale je vhodné aj na výcvik všetkých záchranných zložiek. Dlhoročnou oblasťou vzájomnej spolupráce je výcvik príslušníkov rakúskych ozbrojených síl s reálnymi chemickými látkami v centre rchbo Zemianske Kostolany.

Foto: Ivan Kelement

Ďalšia pomoc Ukrajine

Ministerstvo obrany SR poskytlo koncom januára Ukrajine ďalšiu humanitárnu pomoc. Výstrojný a zdravotnícky materiál predstavovali predovšetkým topánky, bundy, kabáty, čiapky, ale aj obvazy, zdravotnícke nosidlá a matrace. „Po kurzoch pre ukrajinských špecialistov, ktoré sme koncom minulého roka realizovali v našich útvaroch v Novákoch a v Martine, je to ďalšia konkrétna forma pomoci,“ uviedol minister obrany SR Martin Giváč. Rezort obrany poslal na Ukrajinu 157 paliet výstrojného a zdravotníckeho materiálu a aj 24 balení zdravotníckych nosidiel.

Slávnostné zhromaždenie

Pri príležitosti 22. výročia vzniku Slovenskej republiky sa 7. januára uskutočnilo slávnostné zhromaždenie profesionálnych vojakov a zamestnancov Generálneho štábu OS SR. Rozkaz prezidenta Slovenskej republiky prečítal náčelník oddelenia personálnej podpory Štábu pre podporu operácií, podplukovník Patrik Adamec. Prítomným sa v mene náčelníka GŠ OS SR prihovril 2. zástupca náčelníka GŠ generálmajor Pavel Macko. Zdôraznil vznik a históriu Armády SR, predchodkyne dnešných ozbrojených síl, ktorá vznikla spolu so Slovenskou republikou, stručne zhodnotil uplynulý rok, poďakoval prítomným za doterajšiu prácu a do nového roka zaželel všetkým veľa zdravia a energie pri plnení úloh.

Náčelník GŠ v Leviciach

Náčelník Generálneho štábu OS SR generálporučík Milan Maxim v stredu 14. januára ako prvý útvar v tomto roku navštívil 13. mechanizovaný prápor v Leviciach. Privítal ho veliteľ práporu podplukovník Dušan Michalek. V rámci spoločného rokovania, na ktorom sa zúčastnil aj hlavný poddôstojník OS SR štábný nadrotmajster Vladimír Beluš a funkcionári 13. mpr, sa náčelník GŠ zaujímal o personálnu obsadenosť práporu a jeho logistické zabezpečenie. Generálporučík Maxim navštívil aj Sieň slávy 13. mpr, kde sa podpísal do knihy návštev a odovzdal veliteľovi plaketu.

Noví ministri na návšteve

Brigádu velenia, riadenia a prieskumu Zvolen 14. januára navštívili minister školstva, vedy, výskumu a športu SR Juraj Draxler a minister zdravotníctva SR Villiam Čislač, aby sa informovali o systéme spoločnej ochrany vzdušného priestoru Severoatlantickej aliancie – NATINAMDS a o úlohách, ktoré v rámci spomenutého systému plnia deklarované sily a prostriedky pohotovostného systému Vzdušných síl OS SR. Hlavným bodom návštevy bolo poučenie ministrov a ich oboznámenie s pravidlami a zásadami činnosti národnej vládnej autority pri riešení zákroku proti narušiteľovi vzdušného priestoru SR v zmysle konceptu RENEGADE.

Výstava Odtiene Afganistanu

Stovky ľudí prilákala 17. januára putovná výstava nadporučíka Petra Poldruháka Odtiene Afganistanu. Slávnostne ju otvoril generálporučík Peter Gajdoš, prvý zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR. Pol stovky fotografií približuje náročnosť a dôležitosť misie ISAF, v ktorej pôsobili príslušníci OS SR. Do konca januára mohli návštevníci vidieť výstavu v Bratislave, no uvidia ju aj v Nitre, Trenčíne, Žiline, Martine, Prešove a Michalovciach.

Salvy ako tradícia

Delostrelci z michalovského samohybného delostreleckého oddielu privítali Nový rok v Bratislave na Tyršovom nábreží. Dvadsať slávnostných sálv zaznelo 1. januára o 14. 00 h pri príležitosti 22. výročia vzniku Slovenskej republiky a Ozbrojených síl SR. „Som rád, že si takto pripomíname vznik samostatnej Slovenskej republiky a ozbrojených síl. Slovenská republika je dôveryhodným štátom a veľmi ma teší, že aj naši vojaci doma i v zahraničí robia Slovensku dobré meno,“ uviedol štátny tajomník rezortu obrany Miloš Koterec. Delostrelci odpálili slávnostné salvy zo šiestich 122 milimetrových húfníc D-30A. Prvý výstrel tejto novodobej tradície zaznel v Bratislave 1. januára 1994.

V súvislosti s novodobou slovenskou štátnosťou však príslušníci delostreleckého oddielu z Levíc vystrelili 21 delostreleckých sálv už v prvých minútach existencie samostatnej Slovenskej republiky krátko po polnoci z 31. decembra 1992 na 1. januára 1993.

Foto: Michal Psota

Multifunkční vojáci zřejú ako víno

Príslušníci prešovskej rotý rádiotechnického prieskumu, ktorí patria k práporu rádiolokačného prieskumu zvolenskej brigády velenia, riadenia a prieskumu vzdušných síl plnia úlohy v neľahkých podmienkach. Jednotlivé pracoviská majú rozmiestnené na východnom Slovensku v pohorí Slanské vrchy, ale aj v Slovenskom rudohorí. Na kopcoch v nadmorských výškach od 850 do takmer 1 250 metrov nad morom.

Malý kolektív ľudí pod vedením veliteľa roty uskutočňuje vyčlenenými silami a prostriedkami nepretržitý rádiotechnický prieskum vzdušného a pozemného priestoru. Jeho úlohou je včasné zisťovanie objektov, spracovanie, vyhodnotenie a odosielanie zistených údajov. Pomáha tak zabezpečovať obranu suverenity vzdušného priestoru Slovenska. Jednotka okrem iného disponuje moderným technickým zariadením, pasívnym senzorom 4. generácie známejším pod označením Věra.

Stromy ako zápalky

S veliacim poddôstojníkom nadrotmajstrom Štefanom (jeho priezvisko a niektoré ďalšie podrobnosti z dôvodov ochrany osobných údajov príslušníkov rádiotechnického prieskumu neuvádzame) sa s pomocou vojenského terénneho vozidla snažíme dostať zasneženým horským terénom v Slanských vrchoch na jedno z pracovísk jednotky. Pod snehom je na lesnej ceste, ktorú využívajú aj lesníci,

ľad. Na niektorých úsekoch má Niva čo robiť, aby sa vyštverala po serpentínach až na návršie kopca. Odrazu cestu lemuje zničený les.

Statné buky polámané ako zápalky. Niektoré sú ešte na stráňach, iné už lesníci stačili stiahnuť na okraj prístupovej cesty a spracovať, ďalšie odviezť. Musíme za-

Štefan a diviaky

Stalo sa to jedno skoré ráno. Vtedy som ešte fajčil. Po nočnej službe v mašine som vyšiel pred objekt nadýchať sa čerstvého vzduchu. Bolo krásne slnečné ráno. Neodolal som a vyšiel von, pred plot objektu. Čo čert nechcel, bránka sa za mnou zabuchla. Pre husté pletivo nebolo možné prestrčiť ruku ku kľúčom v zámku. Povedal som si, nič to, veď kolega pôjde von a o chvíľu otvorí. Zapálil som si cigaretu. Neskutočné, ako tá cigareta chutila. Zrazu som začul strašný šuchot, len pár metrov odo mňa. V momente som zmeravel. Z lesného húšťa sa vynorila diviacia rodinka s asi ôsmimi mladými. V momente sa ku mne rozbehla samica. Mala hádam 160 kíl. Od strachu som sa nevedel ani len pohnúť. Zastala len pár krokov odo mňa. Celá zježená a namosúrená, chrániaca svoje mláďatá. Mal som pocit, že sa bojí viac ako ja. Pozerali sme na seba a ani jeden z nás sa nedokázal pohnúť. V zlomku sekundy som si uvedomil, že nemám kam ujsť: vysoký ostnatý plot nepreskočím, bránka je zabuchnutá a vnútri nikto nevie, že som pred plotom. Ani som nepostrehol a mláďatá prebehli do húšťa za chodníkom. Pre diviačicu asi nebezpečenstvo pominulo. Ešte naposledy pre výstrahu zachrochtala a pobrala sa za potomstvom. Celé to trvalo možno 10 – 20 sekúnd, no mne to dodnes prichodí ako večnosť.

staviť, lebo lesníci svojimi mechanizmami ťahajú po ceste kmene stromov, aby z nich vytvorili ďalšiu skládku. Kým čakáme, Štefan vysvetľuje: „Je to dôsledok minuloročnej májovej kalamity. Vtedy na tomto území padli tisíce stromov. Do práce práve smerovala nová zmena. Popadané stromy sme postupne prerezávali a odstraňovali z cesty. Úsek dlhý štyri kilometre sa nám podarilo zdolať za osem hodín. Vytvárali sme koridor široký dva metre, aby mohlo prejsť motorové vozidlo... Medzitým sa druhá skupina dostala na pracovisko inou cestou a prvú sme v spolupráci s lesníkmi čistili až do večera.“

Pod vrcholom kopca sa už prevažuje hustá hmľa. Z nej sa postupne vynárajú kontúry pracoviska, na ktorom kraľuje trojčlenná zmena. Starší analytik Branislav pripravuje pre seba a svojich kolegov v malej kuchynke jedlo. Podľa neho to väčšinou vyhráva kuracie mäso na rôzne spôsoby a k tomu zemiaky či ryža. Vždy sa dopredu dohodnú a kúpia potrebné suroviny, alebo niečo prinesú z domu. Rodák zo Spišského Podhradia vyrážal z domu okolo piatej ráno, aby bol o siedmej na pracovisku. Na vyše stokilometrovú „štreku“ si už zvykol. Jeho kolega, starší operátor Pavel toľko skúseností ešte nemá. Rodák z Klenovca dlhé roky pôsobil v rote rádiolokačného prieskumu v Ožďanoch. Do práce to má takmer 200 kilometrov. Preto vyrážal už o štvrtej. To bolo takmer mínus 20 stupňov. Nové pracovné zaradenie si napriek tomu pochvaľuje. Berie ho ako novú výzvu.

Keď buky praskajú

„Musel som sa veľa vecí naučiť. Ale neľutujem. Sme tu dobrý kolektív. Všetko chlapi z dedín a malých miest, zvyknúť

Věra

Pasívny systém Věra (pasívny sledovací systém) môže ako nezávislý zdroj informácií o vzdušnej situácii plniť úlohy kontrolného a záložného systému pre radarové systémy riadenia letovej prevádzky. Pasívne rádiolokátory nevysielajú signál, len ho prijímajú. Ich činnosť pozostáva z prijímania a spracovania signálov. Senzor nie je zamerateľný.

Systém pozostáva z centrálného stanovišťa a dvoch, prípadne troch bočných stanovišť. Bočné stanovišťa prenášajú prijímané signály do centrálného. Presnosť systému je lepšia ako v prípade mikrovlnného prehľadového radaru. Pracuje na princípe rozkladania geometrie, spojitostnej časovej presnosti stredovej jednotky, prijímaného pulzového vlnového pásma a odstupe signálu od šumu. Širší odstup bočných staníc od stredovej poskytuje lepšiu presnosť, ale znižuje plochu pokrytia. Preto sú bočné stanice rozmiestnené zhruba 15 až 40 km od stredovej jednotky. To poskytuje rozumný kompromis medzi plochou pokrytia a presnosťou.

Niektoré reči o tom, že Věra je schopná identifikovať každý, teda aj neviditeľný cieľ, sú len fámou. Jej technológia závisí od detekcie vysoko energetických pulzových emisií z cieľa sledovania. Teda nie je schopná zaznamenať cieľ, ktorý neemituje nijaké žiarenie. Tzv. neviditeľné ciele sú konštruované tak, aby žiadne vysoko energetické signály v boji neprenášali. Ale na druhej strane nesmie nepriateľ použiť radary a ECM systém (prostriedky elektronického boja na rušenie radarov).

Věra je zatiaľ poslednou verziou systémov vyvinutých pre čs. armádu. Prvým bol v roku 1963 PRP – 1 Kopáč, ktorý mohol sledovať naraz 6 cieľov. Po ňom nasledovala KRTP-81 Ramona (NATO krycie meno Soft Ball) z roku 1979, ktorá už sledovala 20 cieľov, a KRTP-86 Tamara (NATO krycie meno Trash Can) z roku 1987 dokázala

sledovať zároveň 23 radarových a 48 IFF cieľov. Systémy sa používali aj v ďalších krájinách bývalej Varšavskej zmluvy. Vyrábali sa v Tesle Pardubice. Po roku 1989 v spoločnosti ERA.

Pasívny radar Věra v roku 1995 pomenovali po plukovníčke Věře Perlingerovej za jej dlhoročné úsilie o bezpečnosť letovej prevádzky. Vlastne od roku 1950, keď nastúpila na vojenské letisko Praha – Kbely. Presadzovala úzku spoluprácu vojenského riadenia letovej prevádzky s civilným a využitie pasívnych rádiolokačných systémov. V závere svojej vojenskej kariéry bola v rokoch 1991 – 1992 zástupkyňou náčelníka štábu veliteľstva letectva Armády ČSFR.

na tvrdé podmienky. Treba odrhnúť sneh, zvládnuť údržbu zariadení aj v pomerne veľkých výškach, ale aj niečo uvariť. Skontrolovať vlastný zdroj pitnej vody. Keď treba aj zberné nádrže, ktoré sa nachádzajú mimo oplošteného areálu. Na kopci tu neraz poriadne fúka. Pred Vianocami som pri kontrole oploštenia a technických zariadení počul čudný zvuk. Znel ako výstrel. Zneistel som, no potom sme zistili, že to praskajú od mrazu stromy. Statné buky, ktoré boli poškodené pri minuloročnej kalamite,“ hovorí Pavel.

Tretí z partie, mladší analytik Michal, je rodákom z Krajnej Poľany neďaleko Svidníka. Vrote je len tretí rok. Dovtedy pôsobil v prešovskom vrtuľníkovom krídle. Bol technikom rádiového a rádiotechnického vybavenia. Na košickej technickej univerzite diaľkovo vyštudoval odbor riadenia leteckej dopravy. Na neraz kruté podmienky si zvykol. Aj na množstvo snehu. „Najviac ma vie rozčúliť vietor. Fučí tu poriadne. Z práce pri odhŕňaní snehu dokáže niekedy urobiť nikdy nekončiacu činnosť. Ledva ho stihneme odhŕnúť a môžeme začínať znova,“ spomína Michal. Na boj so snehom používajú okrem lopát a odhŕňača aj svoj vlastný vynález. Pred obstarožný, ale stále neoceniteľný uaz namontovali radlicu vlastnej výroby.

V Slanských vrchoch musia byť príslušníci roty naozaj multifunkčnými vojakmi. Priznáva to aj veliteľ roty a jeho veliaci poddôstojníci. „Nielen operátori, ale aj príslušníci velenia či družstva zabezpečenia musia priložiť ruku k dielu. Každý musí ovládať elektrocentrálu, riadiť nákladné motorové vozidlo (mať vodičské oprávnenie skupiny C, E), pohybovať sa v náročnom horskom teréne, ovládať zdvíhacie zariadenia, ktoré sú bežnou súčasťou kompletu. Ale aj ovládať viazacie prvky, lebo naše zariadenie je mobilné a má niekoľko desiatok ton. Preto bežný operátor

má strojnícky preukaz na elektrocentrály, zdvíhací preukaz na zdvíhacie zariadenia, musí vedieť ovládať motorovú pílu,“ pripomína veliteľ roty. Rodák z Banského vyštudoval na vojenskej akadémii v Liptovskom Mikuláši rádiotechnický prieskum a jednotke velí už desiaty rok.

Najdôležitejší sú ľudia

Najdôležitejší sú podľa neho ľudia. Najmä na odlúčených pracoviskách. Po modernizácii v roku 2009 zostalo už iba jedno odlúčené pracovisko so stálou obsluhou (bojovou smenou). Nie je to jednoduchá práca. Nedá sa robiť bez toho, aby aspoň čiastočne nebola záľubou. Veliteľ roty

konštatuje, že v kolektíve má mnoho skúsených ľudí, ktorí na technike slúžia už 10 aj viac rokov. Ale aj mladých ľudí – desiatnikov. Tí sa postupne zapracúvajú. Ale zvládnutie odborných úloh v rámci rádiotechnického prieskumu nie je jednoduché ani ľahké. Odbornosť sa neustále vyvíja. Aj príslušníci roty sa teda musia neustále vzdelávať, zdokonaľovať.

Veliaci poddôstojník roty počas cesty z pracoviska v Slanských vrchoch pripomína: „Ľudia, ktorí k nám prichádzajú, musia mať základy z odboru. Teda elektrotechnické stredoškolské vzdelanie a pôsobenie v jednotkách rádiolokačného prieskumu. Po odbornom kurze k nám nastúpia do funkcie operátora rádiotechnického prieskumu.“ Zaujíma ma, za aký dlhý čas sa z nich stanú odborníci. Štefan chvíľu premýšľa a venuje sa zvládnutiu nebezpečnej serpentíny na horskej ceste. Potom poznamená: My sme nastupovali na základné funkcie ako radoví operátori po absolvovaní štvorročnej strednej vojenskej školy. Tá dnes chýba. Preto treba, aby mal vojak odslúžených zhruba päť až šesť rokov a bol povýšený do hodnosti desiatnika. Vtedy prichádza k nám. Je dôležité, aby mal poznatky o šírení elektromagnetických vĺn, o analýze signálov, o spôsobe prevádzky vo vzdušnom priestore. Keď to všetko na uspokojivej úrovni zvládne, tak je schopný riešiť analýzu pohybu predmetov vo vzdušnom priestore. Lebo celý systém funguje na tom, že vo vzdušnom priestore sú nejaké ciele, ktoré vyžarujú elektromagnetickú energiu. Spomínanú energiu zachytíme a na základe parametrov určíme polohu cieľa. Tým sa však pre operátora práca nekončí. Musí zistiť viac údajov o celi. Napríklad jeho konkrétnu polohu, činnosť, ktorú robí, aké má parametre až po určenie daného typu lietadla, zariadenia, stroja...”

Ako dozrieva analytik

Celý proces odborného rastu je veľmi individuálny. Veliteľ roty i jeho veliaci poddôstojníci pripomínajú, že niekomu to trvá 5 aj 6 rokov, iní sa na to pripravujú aj 10 rokov. Kým spomínané úlohy zvládnu samostatne, plnia ich pod dohľadom starších. Bežný analytik v hodnosti rotný už musí byť schopný analyticky uvažovať a spoľahlivo určiť parametre pre danú techniku. Ale časť z nich sa analytikom nestane nikdy. Lebo nie každý má vlohy na analytické myslenie...

Najväčšie problémy pri odbornom raste spôsobuje plné zvládnutie techniky, softvéru, jeho aplikácií. Nejde to bez dobrých základov z fyziky, ktoré definujú samotný rádiotechnický signál. Aby pochopili, ako, prečo a v akej podobe vidia daný cieľ na obrazovke.

Veliteľ roty a jeho veliaci poddôstojníci oceňujú modernizáciu jednotlivých pracovísk a zlepšené podmienky pre službu vojakov na nich. Spomínajú, že keď ešte

chodili do služieb na týždňovky, bola v Slanských vrchoch taká snehová kalamita, že boli v službe dva týždne. „Žiadna technika sa nedostala hore. S pomocou buldozérov a nakladačov sa musel odvážať sneh. Chodník cez sneh mal vonkajšie steny vysoké vyše dva a pol metra. Do služby sme odišli pred Vianocami a vrátili sme sa po Novom roku. Nemali sme normálnu toaletu. Pri mínus 20 stupňov sme išli s lopatou v ruke, aby sme si v záveji vykopali provizórnu latrínu. Chýbalo aj kvalitné oplotenie a signalizačné zariadenia. Preto boli aj častejšie strety so zverou. Najmä s jelenou, diviakmi a vlkami,“ hovoria.

Obsluha na odlúčených stanovištiach musí riešiť neustále úlohy za akejkolvek situácie či počasie. Boli situácie, keď počas zlých poveternostných podmienok bolo potrebné urobiť opravy antény vo

výške 25 metrov. Fúkal vietor v sile cca 35 – 40 metrov za sekundu, teda asi 125 – 140 kilometrov za hodinu. A to všetko pri teplote mínus 10 stupňov. Bol problém udržať sa na konštrukcii, a nie odmontovať a potom znovu pripevniť súčiastku. Manipulácia s narádím v rukaviciach nie je bohvie čo. No keď si dáte rukavice dolu, tak je umenie náradie v skrehnutých rukách vôbec udržať. Najmä malé skrutky či matice.

Aj napriek spomínaným podmienkam sa podarilo podľa veliteľa roty vytvoriť dobrý kolektív. Pochvaľuje si predovšetkým prácu svojho veliaceho poddôstojníka a mnohých starších skúsených analytikov, aj ich mladších kolegov. Multifunkčných vojakov v tom pravom zmysle.

Rusko spresnilo vojenskú doktrínu

Vladimir Putin 26. decembra schválil novú vojenskú doktrínu Ruskej federácie. Za hlavné vonkajšie nebezpečenstvo označuje zväčšovanie vojenského potenciálu NATO a destabilizáciu situácie v rôznych častiach sveta. V dokumente sa uvádza, že „posilňovanie kapacít NATO a jej funkcií je v rozpore s medzinárodným právom“ a približovanie vojenskej infraštruktúry členských krajín NATO k hraniciam Ruska sú hlavným vonkajším vojenským ohrozením Ruska. Doktrína upozorňuje, že „destabilizácia situácie v jednotlivých krajinách a regiónoch, podkopávanie globálnej a regionálnej stability, hromadenie vojenských kontingentov cudzích štátov či ich skupín na území krajín, ktoré susedia s Ruskou federáciou a jej spojencami, ako aj v priľahlých oblastiach, možno považovať za prejav politického a vojenského tlaku na Ruskú federáciu“. Ten sa údajne prejavuje aj budovaním systému protiraketovej obrany, ktorý narušuje globálnu stabilitu a rovnováhu síl. V doktríne sa ako ohrozenie Ruska označuje aj „podvratná činnosť zahraničných tajných služieb a organizácií, rastúca hrozba extrémizmu a terorizmu a nedostatok účinnej medzinárodnej spolupráce v tejto oblasti, rovnako ako aj šírenie zbraní hromadného ničenia, rakiet a raketových technológií“.

Foto: TASR

NATO nepredstavuje hrozbu

NATO nepredstavuje pre Rusko žiadnu hrozbu, vyhlásila vzápätí po zverejnení novej ruskej vojenskej doktríny hovorkyňa Severoatlantickej aliancie Oana Lungescu. „Každý krok, ktorý NATO podnikne na zaisťovanie bezpečnosti svojich členov, má jednoznačne obranný charakter, je primeraný a v súlade s medzinárodným právom,“ uviedla. „V skutočnosti práve kroky Ruska vrátane súčasných na Ukrajine, porušujú medzinárodné právo a podkopávajú bezpečnosť Európy,“ dodala. „NATO sa bude naďalej usilovať o konštruktívny dialóg s Ruskom, ale ten je možný iba v prípade, ak bude Rusko dodržiavať medzinárodné právo a zásady – vrátane práva národov zvoliť si slobodne vlastnú budúcnosť,“ vyhlásila hovorkyňa NATO. Nová vojenská doktrína Ruska zavádza aj nejadrové zastrašovanie. Tento nový pojem je spoločne s jadrovým zastrašovaním druhou hlavnou úlohou ruských ozbrojených síl, hneď za obranou suverenity krajiny. Analytici tvrdia, že nejadrové zastrašovanie sú vlastne operácie, z ktorých je Rusko obviňované na východe Ukrajiny. Takzvaný hybridný boj sa zameriava na zastierané vojenské a špiónážne operácie, ktoré sa zväčša vyvíjajú priamemu boju.

Foto: NATO

Pentagón musí šetriť

Americké ministerstvo obrany ukončí operácie na britskej leteckej základni Mildenhall a spolu so 14 ďalšími objektmi v Európe ju vráti príslušným štátom. Podľa prepočtov by tým malo ušetriť ročne 500 miliónov dolárov. Celkove zníži počet svojich vojakov v Británii asi o 2 000. V Nemecku uzavrie niekoľko zariadení, ktoré využíva, ale očakáva, že celkový počet amerických vojakov tam stúpne o niekoľko stoviek. Asi 500 vojakov a civilných zamestnancov siahnu USA zo základne Lajes Field na portugalských Azorských ostrovoch. Hliadkovaciu letku presunú z Nemecka do Talianska. Ku konsolidácii základní v Európe Pentagón pristúpil po rozhodnutí, že musí počas najbližších desiatich rokov znížiť výdavky. Kongres zamietol jeho opakovaný návrh na uzavretie prebytočných základní v USA s tým, že najskôr musí obmedziť počet základní v Európe. USA majú v Európe rozmiestnených vyše 64 000 vojakov, prevažne v Nemecku, Taliansku a Veľkej Británii.

Britská kráľovská stráž sa stiahla

Britská kráľovská stráž s typickými medvedími čapicami a červenými uniformami, s ktorou sa radi fotografujú návštevníci Londýna, sa stiahla zo strážnych miest pred kráľovskými palácmi pre obavy z teroristických útokov osamelých útočníkov. Elitní vojaci, ktorí tvoria kráľovskú gardu v britskej metropole, už nestoja pred Clarence House, palácom sv. Jamesa, zámkom Windsor a na ďalších miestach. Presunuli sa dovnútra za uzavreté brány a ak zostali vonku, stráži strážcov ozbrojená polícia. Vedenie polície v anglickom Birminghame varovalo policajtov, aby nenosili počas cesty do zamestnania uniformy, pretože islamskí teroristi si vyberajú ako cieľ osamelých policajtov.

KĽDR posilňuje hackerskú jednotku

Severná Kórea plánuje zdvojnásobiť počet členov špeciálnej jednotky určenej na kybernetické útoky. Pre takzvaný Úrad 121, ktorého cieľom je spôsobiť v Južnej Kórei psychický a fyzický šok, by tak pracovalo až 6 000 osôb, uviedlo juhokórejské ministerstvo obrany. Úrad 121 podľa Soulu už roky buduje severokórejská vojenská tajná služba. Južná Kórea obvinila v roku 2013 svojho severného suseda, že stojí za hackerskými útokmi na jej banky a rozhlasové stanice. Obe krajiny sú od skončenia vojny na Kórejskom polostrove v roku 1953 formálne vo vojnovom stave, keďže podpísali iba prímerie. Severokórejský vodca Kim Čong-un vo svojom novoročnom prejave prekvapujúco oznámil, že je ochotný stretnúť sa s juhokórejskou prezidentkou Pak Kun-hje. Vedúci predstavitelia Severnej a Južnej Kórey doteraz rokovali len dvakrát.

V ruskej armáde môžu bojovať cudzinci

Vladimir Putin podpísal dekrét, ktorý umožní vstup občanov cudzích krajín do armády Ruskej federácie a špeciálnych jednotiek ministerstva vnútra. Cudzinci vo veku 18 až 30 rokov môžu vstúpiť do ruských ozbrojených zložiek na základe päťročných zmlúv, ak ovládajú ruský jazyk a nemajú žiadny záznam v trestnom registri. Dekrét umožní mužom z bývalých sovietskych republík a ďalších regiónov, ktorí sa do Ruska hrnú ako robotníci, aby sa zamestnali ako vojaci. Putinov dekrét cudzincom umožňuje aj vstup do národnej protipožiarnej služby a do zložiek ruského ministerstva vnútra. Podľa ruského ministra obrany Sergeja Šojgu polovica ruskej armády – približne pol milióna vojakov – sa do roku 2022 spofesionalizuje.

TECHNIKA

NOVINKY • TRENDY • VÍZIE

Dagor z Pána prsteňov

Niekedy je mobilita dôležitejšia ako výzbroj, odolnosť a pancierovanie. Americká spoločnosť Polaris Defence predstavila Dagor – vysoko mobilné vozidlo, určené najmä pre operácie amerického Veliteľstva špeciálnych operácií SOCOM (Special Operations Command).

Vrámci programu GMV 1.1 nahradia známe Humvee GMV vozidlá Flyer od firmy General Dynamics. SOCOM ich kupuje 1 300 kusov. Prvých 72 dostane do konca roka 2016.

Pre špeciálov je určený aj kompaktný terénny automobil Phantom. Spoločnosť Boeing ho navrhla pre transport konvertoplánom CV-22 Osprey. Uplatnenie si však nepochybne nájde aj ľahký Dagor od Polaris Defence. Materská firma Polaris Industries je známym výrobcom snežných skútrov, terénnych štvorkoliek a špecializovaných elektromobilov. Americké ozbrojené sily si pochvaľujú terénne štvorkolky Polaris MV 850 a ultraľahké taktické vozidlá Polaris MRZR. S rozmermi 4520×1880×1840 mm a hmotnosťou 2 000 kg je Dagor najväčším vojenským vozidlom z ponuky spoločnosti Polaris.

Užitočný náklad do 1 500 kg Dagor dopraví do vzdialenosti 500 až 800 km. Pohon všetkých štyroch kolies zabez-

pečuje turobodiesel JP8. Vozidlo sa vyrába v dvoch základných konfiguráciách: pre päťčlennú alebo deväťčlennú posádku. Na strešný rám možno pripevniť ľubovoľnú z piatich desiatok rôznych zbraní. Modulárna konštrukcia využíva komerčne dostupné technológie, čo umožnilo sklesať cenu základnej verzie na 150 000 dolárov. Rozmery a hmotnosť dovoľujú prepravovať vozidlo vrtuľníkmi CH-53K King Stallion a CH-47 Chinook, prípadne v podvese pod UH-60 Black Hawk, alebo zhadzovať na padákoch z dopravných lietadiel.

Mimochodom – názov Dagor pochádza z Pána prsteňov J. R. R. Tolkiena, kde má v jednom z jazykov bájenej Stredozeme význam „vojna“.

Foto: Polaris

MultiCam

Kamufláž budúcnosti

MultiCam nepoužívajú iba západné armády NATO či špeciálne prieskumné jednotky amerických rangerov. Nový spôsob maskovania našiel používateľov aj v ozbrojených silách a bezpečnostných zboroch Českej republiky.

Maskovací systém MultiCam je ďalším z radu novo vyvíjaných spôsobov maskovania, ktoré sa v poslednom čase vďaka zhoršenej bezpečnostnej situácii vo svete objavili v počítačových štúdiách armádneho priemyslu. V mnohých krajinách, resp. ich ozbrojených zložkách – najprv v špeciálnych jednotkách, potom aj v klasických – už nové maskovanie začína vytláčať donedávna vychvaľovanú digitálnu kamufláž zloženú z rôznofarebných pixelov, usporiadaných v tzv. fraktálových vzoroch. Výhodou maskovania MultiCam oproti týmto variantom, vhodným do rôznych podnebí a prostredí (púšte, lesy a džungle, mestá) je do značnej miery univerzálnosť. Napríklad v US Army tak odpadá paradox, keď vojaci bojujúci v zalesnených údoliach Vaziristanu a Nangarháru na hraniciach s Pakistanom boli v modrozltých „mestských“ digitálkach oveľa viac viditeľní ako jednotky spolupra-

cujúce s ANA alebo ANP. Dokonca mnoho mudžahedínov bolo lepšie maskovaných ako americkí „Horali“ z 10. horskej divízie.

Kamuflážna schéma MultiCam, vynájdená firmou Crye Precision, je podľa svojich tvorcov výnimočná tým, že funguje v širokom spektre rôznych prírodných a vegetačných prostredí od stredoeurópskeho lesa po africkú savanu a od mestských slumov po horský terén. Preto americká armáda vyhlásila MultiCam za „kamufláž budúcnosti“ a pod vplyvom USA tento spôsob maskovania začal víťaznú cestu do šatní vojakov mnohých armád celého sveta.

Kamufláž vykúpená krvou

Všetky armádne maskovacie schémy mali jedno spoločné: síce sa výborne hodili do miest svojho určenia, no v inom teréne alebo prostredí pôsobili ako päť na oko. O nemilom prekvapení 10. horskej diví-

zie US Army v horách Hindúkušu sme sa už zmienili. Iným nedostatkom trpí český maskovací vzor 95 lesný: sám osebe je dosť tmavý, no po navlhnutí takmer sčernie. Vojak, ktorý sa práve vyškriabal z rieky, vyzerá skoro ako nindža alebo príslušník policajnej zásahovej jednotky. Najmarkantnejšie to je pri starších typoch letnej poľnej uniformy vz. 95 zo stopercentnej bavlny.

Podľa skúseností z bojov na území celého Afganistanu vysvitlo, že tamojšie pestré prírodné podmienky a sezónne klimatické zmeny by si vyžadovali vystrojenie amerických vojakov až ôsmimi rozdielnymi druhmi kamufláže, aby mali dostatočnú istotu, že nebudú v teréne nápadní. Navyše do niektorých klimatických zón (vysokohorské pustatiny väčšiny terénov Strednej Ázie) americké ozbrojené sily vhodné kamuflážne vzory ani nemajú. V tejto situácii začali vývojári pracovať na príprave univerzálneho druhu maskovania pre živú silu.

České skúsenosti

Málokto vie, že maskovanie MultiCam používa už aj Armáda Českej republiky a Polícia ČR. Armáda nimi už niekoľko rokov vybavuje svoje špeciálne jednotky v Afganistane. „Používali sme ich počas nasadenia v rámci akcií českej Special Operation Group Vojenskej polície v roku 2008 na tej istej základni Shank, kde pôsobili aj naši chlapi z Provinčného a rekonštrukčného tímu (PRT),“ hovorí bývalý bojový potápač a ostreľovač tejto jednotky Martin Šanda. Na otázku prečo nepoužívali klasické české armádne maskovanie vz.95 do púšte, Šanda vysvetľuje: „Aby nás miestni obyvatelia vôbec nespájali s našimi krajanmi, aby si mysleli, že sme Američania alebo Briti. My sme tam prišli bojovať a nechceli sme, aby sa vinou rovnakých uniformier narušili vzťahy miestnych ľudí k PRT,“ vysvetľuje Šanda.

Maskovanie MultiCam si vyskúšali aj príslušníci ďalšej českej špeciálnej jednotky, výsadbári 601. špeciálnej skupiny Generála Moravca z Prostějova. Bojovali v ňom pod velením donedávna veliteľa celej 601. skss Karla Řehku (od 1. 11. 2014 riaditeľa Riaditeľstva špeciálnych síl na Generálnom štábe AČR) v desiatkach stretov počas dvoch polročných turnusov v rokoch 2011 – 2012 na základni Hombre v údolí Nanganhár. „Používanie výstroja českých vojakov zo 601. skupiny špeciálnych síl je plne v súlade s predpismi Armády Českej republiky,“ povedal hovorca Jan Pejšek. V oficiálnych výstrojných materiáloch AČR však MultiCam dosiaľ nefiguruje.

Používanie maskovania na báze MultiCam sa rozšírilo aj medzi špeciálnymi jednotkami Polície ČR. Podľa hovorkyne policajného prezidia nprap. Ivany Nguyenovej ide najmä o Zásahovú jednotku PČR

Krajskej správy Juhomoravského a Stredočeského kraja. Špička medzi českými špeciálnymi policajnými jednotkami – Útvar rýchleho nasadenia (URNA) však tento typ maskovania oficiálne nepoužíva.

Revolúcia v maskovaní

Podľa zbraňového experta Lukáša Visingra na projekte začala pracovať spoločnosť Crye Precision z New Yorku, ktorá nadviazala spoluprácu so známym výskumným centrom americkej armády Soldier Research Center. Už v roku 2000 sa podieľala na projekte vojaka budúcnosti Scorpion (teraz známom ako Future Force Warrior). Medzi mnohými vyvíjanými prvkami bola nová kamuflážna schéma, pôvodne označovaná Scorpion Pattern. Na základe skúseností špeciálnych jednotiek US Army zo severného frontu proti Talibanu sa maskovací vzorec počas rozsiahlych armádnych skúšok a testov ďalej zdokonaľoval. Po schválení do výroby dostal dnešné označenie MultiCam. Podľa Visingra sa s ním pôvodne počítalo len na armádne oblečenie, neskôr sa však dostal aj na súčasti výstroja jednotlivca ako prilby, batohy, puz-

drá a pod. V súčasnosti sa s ním môžeme stretnúť aj na ručných zbraniach a testuje sa aj ako maskovanie menších vojenských a špeciálnych vozidiel.

Obľúbenosť rastie

Vďaka Hoollywoodu začala obľuba tejto kamufláže čoskoro stúpať i mimo štátnych ozbrojených zložiek. Dnes maskovanie MultiCam používajú nielen rôzne polovojenské a žoldnierske formácie, ale aj policajné jednotky, nadšenci, turisti, trampí, lovci a hráči paintballu. V mnohých prípadoch nejde o originálny MultiCam, ale o viac či menej vydaté komerčné napodobeniny. Väčšinou majú tmavší odtieň. Patria medzi ne aj výrobky známej poľskej firmy Helikon-Tex. Tá podľa vzoru MultiCam vyvinula vlastné maskovanie CamoGrom (podľa poľskej špeciálnej jednotky Grom, ktorá ho testovala). Všeobecne sa považuje za kvalitné, ani Poliaci však presne neskopirovali jemné prechody farieb, rozpoznateľné až pri detailnom pohľade (ochrana autorských práv im to ani neumožnila). Ich maskovanie sa hodí do svetlejšieho terénu zmiešaných alebo listnatých lesov, v tmavom ihličnatom lese pôsobí príliš svetlo.

V poslednom čase prišli so svojou troškou do mlyna aj Briti. Ich do výstroja zavádzané univerzálne maskovanie na báze MultiCamu sa vyznačuje o niečo väčším kontrastom medzi najsvetlejšími a najtmavšími škvrkami vzoru, ako bolo dobre vidieť na uniforme mladšieho syna princa Charlesa – Henryho z Walesu (známejšieho ako Harry na fotografii vľavo) z čias jeho služby v Afganistane. O dodávanie tejto časti výstroja do britskej armády sa snažil aj poľský Helikon-Tex.

Ako to funguje?

Podľa Visingra strávili experti Crye Precision stovky hodín pozorovaním rôznych prostredí a sezónnych zmien. Študovali

najrôznejšie geografické, klimatické a svetelné podmienky, dokonca sa zaoberali štúdiom maskovania divjej zveri. „Potom obrátili pozornosť na ľudské oko a spracovanie optických vnemov v mozgu,“ tvrdí Visingr. „Ako vieme, to čo si mozog uvedomuje – teda čo človek „vidí“ – nie je zďaleka totožné so skutočnými farbami, s vlnovými dĺžkami svetla, ktoré oko zachytáva. Mozog interpretuje rôzne farebné prechody veľmi komplikovane, správa sa inak pri pozorovaní na krátko a dlhé vzdialenosti, určité optické vnemy voči pozadiu zdôrazní, iné potlačí,“ vysvetľuje Visingr.

Počítače firmy Crye Precision vykonali zložitú analýzu zistených údajov. Počas vývoja bola testovaná viac než stovka rôznych vzorov maskovania, kým pre sériovú výrobu schválili výsledný typ kamufláže. Na rozdiel od väčšiny dnešných maskovacích schém (vrátane českého maskovania vz. 95) nie je zložená z veľkých a jasne ohraničených plôch troch alebo štyroch farieb, má podstatne jemnejšiu schému so špeciálne vytvorenými farebnými oblasťami, doplnenými domyselnými prechodmi medzi konkrétnymi farbami. Vo vzore MultiCam v skutočnosti nájdeme oveľa širšiu škálu farieb. Jeho podklad tvoria odtiene hnedej od strednej po svetlú žltohnedú, najväčšia časť vzorca je však zložená z odtieňov zelenej od tmavej lesnej po žltkastú Lime Green. MultiCam je miestami doplnený škvrkami tmavohnedej a svetlej pieskovej farby (tzv. britskej púštnej ružovej, používanej už svojho času na púštnych Landroveroch alebo na terajších uniformách austrálskej armády).

Iba optický klam

Výsledkom takto vytvoreného farebného spektra je podľa analytikov Crye Precision automatické prispôsobenie maskovacieho vzorca okolitému prostrediu a pozadiu v mozgu pozorovateľa. V lese získa kamufláž MultiCam celkovo zelený vzhľad, zatiaľ čo na púšti sa javí ako žltohnedá. V horskom alebo mestskom (urban) teréne má zasa zdanlivo sivý nádych. „Skutočné farby na maskovacom obleku sa, samozrejme nijako nemenia, ale vzhľadom na pozadie a svetelné či iné podmienky dôjde k subjektívnej zmene v mozgu pozorovateľa,“ opisuje zdanlivo zázračnú schopnosť MultiCamu Lukáš Visingr.

Revolučný systém MultiCam tak vlastne predstavuje veľký zrkový klam, podobný tým, ktoré môžeme vídať v časopisoch, keď vhodne zvolená kombinácia farieb spôsobuje, že mozog vidí farebný prechod tam, kde v skutočnosti žiadna prechodová farba nie je. Možno povedať, že MultiCam je produktom bioniky, čiže vedeckého odboru, ktorý sa zaoberá technickou aplikáciou princípov z prírody.

Text: Petr Blahuš

Foto: autor, archív autora
a archív 601.skss

RG35 4x4 MIV

Spoločnosť BAE Systems pokrýva svojimi aktivitami a výrobou široké portfólio techniky a technológií v oblasti obranného priemyslu. V jej ponuke sú aj pancierované vozidlá, a to pásové a kolesové.

Najnovším počinom spoločnosti v oblasti vývoja moderných pancierovaných kolesových vozidiel je RG35 4x4 MIV (Motorised Infantry Vehicle). Prototyp tohto vozidla predstavila odbornej verejnosti na výstave obranných technológií Eurosatory 2014 v Paríži. Ide o ďalší vývoj a modifikovanie konštrukcie prieskumného, hliadkovacieho a viacúčelového pancierovaného kolesového vozidla RG35 RPU (Reconnaissance, Patrol and Utility). Základnou viditeľnou odlišnosťou je predĺženie korby o 514 mm a inštalácia dverí na pravej strane korby v mieste, kde vozidlo RG35 RPU prepravovalo náhradné koleso. Snahou konštruktérov bolo dosiahnuť optimálny pomer medzi palebnou silou, odolnosťou, mobilitou a prevádzkovými nákladmi v podmienkach súčasného, kon-

venčného aj asymetrického bojiska. Korba vozidla je riešená ako balisticky a protimínovo odolná kapsula, vozidlo má mimoriadne kompaktnú konštrukciu. Balistická aj protimínová odolnosť je voliteľná podľa vybavenia a výstroja vozidla. Vývojová organizácia deklaruje maximálnu balistickú odolnosť zodpovedajúcu predpisu STANAG 4569 A Level 4 a maximálnu protimínovú odolnosť zodpovedajúcu predpisu STANAG 4569 B Level 4A/3B. Vozidlo je vybavené aj ochranou bokov korby proti účinku improvizovaných výbušných zariadení.

Kompaktná konštrukcia

Vozidlo dlhé 5 964 mm, široké 2 600 mm a s výškou stropu 2 407 mm (počas prepravy ho možno spustiť na hodnotu 2250

ňovaný dieselový motor Cummins ISL s maximálnym výkonom 336 kW a maximálnym krútiacim momentom 1 620 Nm. Motor je umiestnený na ľavej strane stredu vozidla medzi nápravami. Konštrukcia vozidla a jeho jednotlivých uzlov umožňuje aj inštaláciu iných typov pohonných jednotiek s výkonom až do 444 kW. Šesťstupňová automatická prevodovka typu ZF HP602 je vybavená integrovaným retardérom. Dvojrýchlostná prevodová skriňa je typu BAE Systems LSSA. Hydraulicky posilňovaný riadiaci systém je typu ZF Servocom. Nezávisle zavesené nápravy s dvomi priečnymi ramenami sú typu AxleTech. Tlmenie je hydropneumatické, výška vozidla počas jazdy je nastaviteľná do štyroch polôh (aktuálna hodnota sa vodičovi zobrazu-

Kapacita vozidla je desať osôb. Vodič a veliteľ sedia vpredu vedľa seba, vpravo vedľa seba v mieste inštalácie zbraňovej stanice sedí jeden príslušník prepravovaného výsadku a v nákladnom priestore sedia ďalší siedmi príslušníci výsadku. Každý príslušník výsadku prepravovaného v nákladnom priestore má vlastné špeciálne sedadlo, štyri sú umiestnené chrbtom k pravej stene priestoru a tri sú chrbtom k ľavej stene priestoru. Nad priestorom vodiča a veliteľa je otvor s dvojdielnym prekrytom otváraným do bokov. Na pravom boku korby vozidla sú do boku otvárané dve re a vzadu je rozmerná jednodielna rampa.

Zbraňová stanica SD-ROW

Prototyp vozidla RG35 MIV bol počas svojho premiérového prezentovania vyzbrojený diaľkovo ovládanou zbraňovou stanicou BAE Systems SD-ROW (Self defence remotely operated weapon). Stanica s výškou do 600 mm a šírkou do 500 mm opisuje kruh s polomerom menej ako 650 mm (pri použití zbrane kalibru 7,62 mm). Typická hmotnosť vrátane 200 kusov streliva je 75 kg. Pohyb stanice v azimute je štandardne $\pm 135^\circ$, výrobca ponúka možnosť celokruhového rozsahu pohybu ($n \times 360^\circ$). Rozsah pohybu v elevácii je od -20° do $+80^\circ$. Rýchlosť pohybu v azimute dosahuje $100^\circ/\text{s}$ a v elevácii $80^\circ/\text{s}$. Pozorovací a zameriavací systém stanice SD-ROW zabezpečuje denná kamera s pevnými zornými poľami 22° a 5° , opčne môže mať kamera pevné zorné polia $7,6^\circ$ a $2,5^\circ$. Voliteľný je laserový diaľkomer s dosahom 2 500 m a presnosťou merania lepšou ako 5 m a nočný pozorovací prístroj s nechladeným bolometrickým snímačom a dvomi pevnými zornými poľami $4,7^\circ$ a $9,4^\circ$. Stanicu ovláda strelec z konzoly s displejom s uhlopriečkou 16 cm. Ovládacia stanica umožňuje kalkulovať balistické kompenzácie.

mm) má prázdnu hmotnosť 14 100 kg. Rázvor podvozka je 3 350 mm, svetlosť je 443 mm. Nájazdový uhol najmenej 53° a uhol zjazdu najmenej 38° . Vnútorň využitelný objem vozidla chránený pancierom je 12 m^3 , užitočná nosnosť dosahuje 6 900 kg. Maximálna povolená hmotnosť vozidla RG35 MIV je 21 000 kg. Pohon zabezpečuje prepl-

je na displeji). Prototyp pancierovaného vozidla RG35 MIV má obuté pneumatiky Michelin 16.00R20 XZL s dojazdovou vložkou Hutchinson RFI typu Run-flat. Maximálna rýchlosť RG35 MIV na vozovke je 105 km/h. Vozidlo prekoná stúpanosť viac ako 60° , schod s maximálnou výškou 60 cm a priekopu širokú 105 cm.

Slávne bitky histórie

Konštantínopol

Rok 1453 je pre dejiny Európy mimoriadne významný z dvoch dôvodov. Po 116 rokoch sa konečne skončila tzv. storočná vojna medzi Anglickom a Francúzskom víťazstvom Francúzov a v tom istom roku osmanský sultán Mehmed II., syn víťaza od Varny sultána Murada II., dobyl byzantský Konštantínopol. Po 1 058 rokoch tak ukončil existenciu Byzantskej ríše.

Byzancia a Osmani

V roku 395 sa Rímske impérium pod tlakom tzv. barbarov rozpadlo na západnú (italskú) a východnú (byzantskú) časť. Centrom Byzancie sa stal Konštantínopol, ktorý ako hlavné mesto ešte spoločnej ríše založil rímsky cisár Konštantín I. Veľký (306 – 337). Zatiaľ čo Západorímska ríša v roku 476 podľahla Germánom a zanikla, Byzancia mnohé stáročia vcelku prosperovala a útokom odolávala. V polovici 15. storočia však už z nej zostal iba žalostný zvyšok – mesto Konštantínopol a zopár menších enkláv v bližšom či vzdialenejšom okolí. Na jej skaze totiž pra-

covali osmanskí Turci, ktorí z malého emirátu vyrástli na sultanát, prevzali dominanciu nad tureckými kmeňmi, vrátane predtým významných Seldžukov, a hodlali postupovať ďalej na západ.

V čase bitky pri Varne (1444), kde sultán Murad II. v zastúpení svojho dvanásťročného syna Mehmeda zvíťazil nad poľsko-uhorskou koalíciou, vládol v Konštantínopole cisár Ján VIII. Palailogos (1425 – 1448), ktorý ešte v roku 1439 na koncile vo Florencii uzavrel s pápežom Eugenom IV. dohodu o pomoci európskych kresťanských štátov Byzancii. Po porážke pri Varne a neúspechu protitureckej výpravy Jána Huňadyho z Uhorska (1448) však Florentská únia v podstate zanikla a pád Konštantínopolu, ktorý už bol celkom vo sfére osmanského vplyvu, zostal len otázkou času.

V predvečer konca

V októbri 1448 byzantský cisár Ján VIII. zomrel a na trón s blahoslenným súhlasom Turkov nastúpil jeho mladší brat Konštantín XI. Dragases. Chvíľu sa zdalo, že zavládne mier, ale v roku 1451 zomrel aj sultán Murad II. a žezlo po ňom definitívne prevzal jeho deväťnásťročný energický syn Mehmed II., ktorý už Konštantínopol, ani ako vazala Osmanov, ďalej trpieť nemienil.

V apríli 1452 začal Mehmed na európskom brehu Bosporu budovať pevnosť Rumeli Hisar, ktorá mala s pevnosťou Anadolu Hisar, postavenou ešte Mehmedovým starým otcom Bajazidom na opačnom brehu úžiny, odrezať Konštantínopol od zvyšku byzantských území v dnešnom Grécku a znemožniť jeho zásobovanie. Novú pevnosť Turci dokončili už v auguste toho istého roka.

Obliehanie
Konštantínopolu
na stredovekej
miniature

Od začiatku roka 1453 sa pri hlavnom meste osmanskej ríše Edirne zhromažďovalo obrovské vojsko, v ktorom sa napokon zišlo až 80 000 mužov, a to nielen moslimov z ázijských provincií, ale aj kresťanov z podrobených balkánskych území, najmä Srbov. Elitné jadro Mehmedovej pechoty tvorilo 12 000 janičiarov a okrem pozemného vojska sa sultánovi podarilo sústrediť aj asi 150 vojnových a transportných lodí. To bol významný pokrok, pretože práve absencia loďstva znemožnila Turkom v predchádzajúcom období (1396 a 1422) Konštantínopol dobyť.

Zbrane, zbroj a taktika

Zbraniam, ochrannej zbroji a taktike európskych vojsk a osobitne rytierstva v období vrcholného stredoveku sme sa pomerne podrobne venovali v predchádzajúcich častiach (bitky pri Grunwalde a Azincourte, husitské vojny, Varna) a z tohto hľadiska sa o kresťanských obrancoch Konštantínopola oveľa viac povedať nedá. Azda len to, že ich bolo žalostne málo, keďže mesto v posledných dvoch storočiach upadalo a obyvatelia ho opúšťali. Ani volanie cisára Konštantína XI. o pomoc nenachádzalo v Európe potrebnú odozvu, pretože sa práve končila „storočná“ anglicko-francúzska vojna, uhorský regent Ján Huňady bol v konflikte s rímsko-nemeckým cisárom Fridrichom III. a väčšine ostatných kresťanských panovníkov sa išť bojovať na Bospore príliš nechcelo.

Naopak, osmanskí Turci boli v čoraz lepšej forme. Ich ťažká jazda (tzv. sipahiovia) sa síce ešte európskym rytierom v priamom boji rovnáť nemohla, ale pri Konštantínopole išlo o čosi iné – o obliehanie veľkého mesta zo súše i z mora a jeho dobytie. A na to mali tie najlepšie prostriedky – elitných peších janičiarov, delostrelectvo i loďstvo.

Janičiari (noví vojaci – yeni çeri) boli vynikajúco vycvičení pešiáci, ktorých jednotky Turci formovali od roku 1330 najmä z unesených detí kresťanského obyvateľstva Balkánu. Išlo o mimoriadne disciplinovaných, ale aj bezohľadných vojakov, odmeňovaných za slepú poslušnosť sultánovi rozličnými privilégiami. Organizovali sa do jednotiek zvaných orta (pluk), ktorým velili tzv. korbači, nad nimi stáli agovia. Okrem frontových janičiarov (vyše 100 ort) mal 60 ort ako osobnú stráž k dispozícii sultán a výcvik nováčikov prebiehal v ďalších asi 30 ortách kadetov. Štandardnú zbroj janičiarov tvorila krúžková košeľa dlhá po kolená a kukla, na ktorú si nasadzovali kónusovú prilbu s nánosníkom. Velitelia si ochranu hornej časti tela spevňovali kyrysom. Štandardnými zbraňami janičiarov boli reflexný luk a jednosečná šablja, neskôr i ručné palné zbrane.

Pri Konštantínopole už Turci disponovali aj ťažkým delostrelectvom, ktoré im paradoxne pomohli vybudovať európski odborníci, zlákaní štedrými odmenami. Istý majster Urban, pôvodom z Uhorska či Rumunska, vraj zostrojil Mehmedovi bombardu schopnú strieľať až 600 kg ťažké kamenné gule. I keby sme túto legendu zredukovali na polovicu, muselo ísť o výnimočnú zbraň.

Zánik tisícročnej ríše

Pred Konštantínopol Mehmedova armáda prevyšujúca obrancov mesta v pomere 15 : 1 prišla na Veľkonočný pondelok 2. apríla 1453. Turecké delá začali ničiť tisíc rokov nepokorené hradby, ale mesto odolávalo. Sultán však zistil, že najslabšia časť opevnenia je nad zálivom Zlatý Roh, ktorý uzatvárala masívna železná reťaz a vjazd do nej chránilo i 26 prevažne benátskych lodí. Rozhodol sa preto pre výnimočný krok a prikázal presunúť časť svojho loďstva po súši za túto bariéru. Podarilo sa a 22. apríla

Presun tureckých lodí po súši

Vstup Turkov do Konštantínopolu

sa až 70 tureckých galér objavilo v zálive. Ohrozenú časť hradieb však Byzantínci úspešne bránili i potom.

Boje pokračovali a hoci Turci mali obrovskú prevahu a obyvatelia mesta si nerobili žiadne ilúzie, výsledok vôbec nebol jasný. Únavu pociťovali útočníci aj obrancovia a okolo 25. mája Mehmed dokonca prostredníctvom vyjednávačov Konštantína vyzval, aby sa buď vzdal, alebo sa zaviazal platiť mu ročný tribút 100 000 zlatých a on obliehanie ukončí. Posledný byzantský cisár odmietol.

Rozhodujúci a konečný diel drámy nastal 29. mája 1453. Sultán bez ohľadu na možné straty vrhol do útoku celé svoje vojsko a proti najviac poškodeným častiam hradieb vyslal elitných janičiarov, ktorí napokon do mesta prenikli. Nastalo trojdňové drancovanie, ktoré svojim vojakom Mehmed sľúbil a ktoré stálo život asi 4 000 obyvateľov. Ďalších okolo 50 000 vzali Turci do otroctva.

Keď Konštantín XI. pochopil, že mesto je stratné, údajne zvolal: „Mesto už padlo a ja ešte žijem!“ Potom zo seba strhol cisárské insígnie i odev a ako prostý vojak sa vrhol do boja pri Bráne sv. Romana. Živého ho už nikto viac nevidel. Neskôr sa našlo bezhlavé telo s cisárskymi orlami na pančuchách, ktoré Turci odovzdali Byzantíncom, ale či patrilo jemu, sa nikdy nepotvrdilo.

Epilóg

Straty Byzantíncov pri dobytí Konštantínopola sa odhadujú na asi 4 000 vojakov a 10 000 civilistov, vrátane tých, ktorých Turci povražďili pri drancovaní obsadeného mesta. Straty tureckej armády nepoznáme, ale dá sa predpokladať, že boli vyššie. Mehmed II. vstúpil do dejín aj vďaka dobytíu Konštantínopola s prívlastkom „Fatih“ (Dobyvateľ). Z mesta, ktoré založil Konštantín I. Veľký a stratil Konštantín XI. Dragases, urobil hlavné mesto svojej ríše s názvom Istanbul.

Text: PhDr. Ján Dolinay

Tureckí janičiari

Modernizovaná šelma z Nemecka

Nemecká armáda dostala prvý z novej verzie tankov Leopard 2. Od spoločnosti KMW objednala dvadsať tankov Leopard 2A7. V jeho konštrukcii sú zohľadnené aj skúsenosti armád iných krajín s predchádzajúcimi verziami Leopardov 2 používaných v Afganistane, z bojov na krátku vzdialenosť v meste, mnohonásobných útokov RPG a nástražných výbušných systémov. Na štandard 2A7 budú postupne modernizované všetky nemecké tanky Leopard 2A6 a 2A6M, dovedna 205 strojov. Leopard 2A7 mal premiéru na zbrojárskej výstave Eurosatory v roku 2010. Disponuje modulárnym pancierovaním, má lepšie jazdné vlastnosti, používa najnovšie zbrane a muníciu. Vyzbrojený je kanónom L55 kalibru 120 mm s dĺžkou 55 kalibrov a hladkým vŕtaním. Odolnosť panciera by mala byť výrazne vyššia ako v prípade Leoparda 2A6.

Foto: KMW

Žihadlá pre Osprey

Spoločnosť Boeing úspešne testovala bojové streľby rakiet z konvertoplánu V-22 Osprey. Stroj, ktorý spája výhody vrtuľníka aj lietadla, využíva na vlastnú obranu lafetované guľomety v predných dverách a na zadnej rampe. Diaľkovo ovládaná veža so 7,62mm rotačným guľometom GAU-17 sa neujala, a tak V-22 Osprey v akciách musia sprevádzať bojové vrtuľníky. Preto už začiatkom minulého roka veliteľstvo amerického letectva pre špeciálne operácie AFSOC a americká námorná pechota oznámili vývoj bojovej verzie leteckého CV-22 a MV-22 Osprey námornej pechoty. Riešenie sa našlo v podobe kontajnera pre neriadené rakety Hydra 70 vedľa pilotnej kabíny pred preklopnými rotormi. Testovali sa však aj laserom navádzané strely APKWS (Advanced Precision Kill Weapon System) 70 mm a riadené strely AGM-176 Griffin s doletom až 20 km s novým elektro-optickým puzdrom L-3 Wescam MX-15 s laserovým značkovačom. Súčasťou testu bolo i zlepšené dodatočné pancierovanie s hmotnosťou 360 kg, ktoré by malo chrániť stroje i posádky pred nepriateľskou paľbou zo zeme.

Foto: Boeing

Sarmat nahradí Satana

Vývoj ťažkej medzikontinentálnej balistickej rakety Sarmat na tekuté palivo plánuje Rusko dokončiť do roku 2020, uviedol veliteľ Raketových vojsk strategického určenia (RVSN) generálplukovník Sergej Karakajev. Sarmat podľa neho nahradí raketu šachtového typu R-36M2 Vojevoda (v kóde NATO: SS-18 Satan), ktorú Sovieti predstavili v roku 1975. Aj v súčasnosti predstavuje vážnu hrozbu pre americké pozemné strategické raketové systémy a patrí medzi najmocnejšie na svete. Karakajev povedal, že Sarmat vyvíjajú sami bez spolupráce s ukrajinskými podnikmi. Zdôraznil, že Rusko neplánuje rozmiestniť na Kryme jednotky RVSN. Súčasné ruské balistické rakety s dlhým doletom sú podľa neho schopné zasiahnuť akýkoľvek cieľ kdekoľvek na svete bez premiestňovania k hraniciam. Umiestnené sú hlboko v ruskom území a sú schopné brániť krajinu pred útokmi. Veliteľ RVSN oznámil, že v roku 2015 plánujú uskutočniť 14 testov balistických rakiet.

Taliansko bude vyrábať F-35

Talianske ministerstvo obrany oznámilo, že priestory spoločnosti Finmeccanica boli vybrané ako montážne a údržbárske miesto pre všetky stíhačky F-35 v Európe. Dohoda je veľkým prínosom pre Taliansko, ktoré má dvojcifernú nezamestnanosť, ale aj pre samotnú Finmeccanicu. Jej meno utrpelo po obvineniach z korupcie pri zmluve o vrtuľníkoch určených pre Indiu. Americký veľvyslanec John Philips povedal, že výber miesta v regióne Piemont na severozápade Talianska bude pre túto európsku krajinu znamenať značné výhody a technologický rozvoj. Továrňu v meste Cameri, ktorá je súčasťou Alenia Aermacchi – divízie spoločnosti Finmeccanica – by mala vyrobiť prvú stíhačku v marci.

USA predajú Taiwanu fregaty

Čína podala oficiálny protest proti rozhodnutiu amerického prezidenta Baracka Obamu podpísať zákon umožňujúci predaj štyroch raketových fregát triedy Perry Taiwanu. V súvislosti s predajom fregát zaslala Čína Spojeným štátom protestnú nótu. Taiwan-ské ministerstvo obrany, ktoré najprv plánuje kúpiť dve fregaty, schválenie predaja ocenilo a uviedlo, že tento krok je v súlade s americkým zákonom o vzťahoch s Taiwanom. Spojené štáty prestali v roku 1979 diplomaticky uznávať Taiwan a oficiálne podporili pekinskú politiku jednej Číny. Na druhej strane sú vlastným zákonom o vzťahoch s Taiwanom viazané pomôcť ostrovnému štátu pri obrane v prípade jeho napadnutia.

Po fiasku s Mistralmi

Rusko hodlá postaviť svoje vlastné vrtuľníkové výsadkové lode, keďže dodanie dvoch plavidiel triedy Mistral z Francúzska viazne. Navrhnutie a výroba vlastných útočných lodí je súčasťou dlhodobého programu konštruovania námorných plavidiel do roku 2050, uviedol nemenovaný činiteľ z ruského ministerstva obrany. Plavidlá menšie než francúzske Mistraly postavia lodenice Nevskij a Severnoje. Moskva podpísala s Parížom zákazku na dve lode triedy Mistral v hodnote vyše 1,3 miliardy eur v júni 2011. Odovzdanie prvej z nich, s názvom Vladivostok, bolo naplánované na 14. novembra. Ak by k odovzdaniu plavidiel došlo, bol by to najväčší zbrojný obchod medzi členským štátom NATO a Ruskou federáciou.

Bianka Timková:

S láskou Tvoja milovaná

Víťazkou 10. ročníka literárnej súťaže MO SR v kategórii študentov stredných škôl sa stala Bianka Timková z Gymnázia Ivana Horvátha v Bratislave. Jej poviedka získala v internetovom hlasovaní 294 hlasov.

23. september 1914

Najdrahší Michal,
je to len pár týždňov, odkedy si odišiel na front a už teraz sa mi za Tebou veľmi cnie. Tvoja tvár sa mi zjavuje každú noc v snoch a cez deň ma prenasleduje Tvoj nesmýly úsmev. Veľmi ťažko prežívam naše odlúčenie, ale som hrdá, pretože viem, že bojuješ za to, čo je správne. A ja nie som jediná. Celá dedina priam prekypuje hrdosťou, všetci sú pyšní na svojich krajanov, ktorí s vervou bránia našu vlasť. Dokonca i počasiie odzrkadľuje našu náladu. Slnko svieti, napriek tomu, že je už začiatok jesene a akoby aj ono žiarilo na vašu počesť. Dúfam, že stále pociťuješ rovnaké nadšenie z naverbovania ako v deň Tvojho odchodu. Ale napriek hrdosti pociťujem strach, že mi Ťa vojna vezme. Každý deň sa prihovám k Pánu Bohu, aby Ti dožičil zdravie, silu a vieru. Verím, že ma máš vo svojej mysli tak, ako ja Teba vo svojom srdci. S láskou Tvoja milovaná Magdaléna

15. máj 1916

Najdrahší Michal,
zvieralo mi srdce, keď som čítala Tvoj posledný list. Cítila som z neho smútok zo

straty Tvojich priateľov a verných druhov. Ale nesmúť Michal, všetko zlé sa na dobré obráti. Chápem, že máš strach a obavy, ale vydrž to tam, prosím. Odpusť mi, ale tiež nemám pre Teba veľa povzbudivých slov, pretože sama som na tom zle. Mamička nám ochoreli a každým dňom sa jej priťažieva. Dúfam, že sa dožije aspoň Tvojho návratu. Vtedy sa jej isto polepší, keď nás uvidí šťastných opäť spolu.

Dedina sa od Tvojho odchodu zmenila. Už to nie je to isté miesto, aké predtým bývalo. Kedysi po uliciach pobehovali krdle detí s usmíatymi tvármi. Ženy sedávali pred domami, nôtli veselé pesničky a vyšívali dečky, zatiaľ čo ich muži obrábali polia. A teraz? Keď kráčam po ulici, vidím iba smutné ľudské schránky bez duší, uplakané matky, ktoré sa boja o svojich synov a skormútené mladé dievčatá, ktoré sa boja, že ich milý sa už nevráti. Mužov v dedine stále ubúda a do ťažkých prác sa musia púšťať ženy. Ja sama padám večer do perín zmorená ťažkou prácou na poli. Teším sa a zároveň sa bojím, čo mi napíšeš v Tvojom ďalšom liste. Čakám na Tvoj návrat a bozkávam Ťa.

S láskou Tvoja milovaná Magdaléna

13. október 1916

Najdrahší Michal,
už je to dávno, čo som Ti naposledy písala list. Obaja prežívame krušné chvíle. Toľko sa toho v dedine zomlelo, že som sa ani obzrieť nestihla a leto bolo za nami. V Tvojom liste si sa ma pýtal, ako sa má mamička a ja Ti musím so smútkom oznámiť, že nás začiatkom leta opustila. Ani na jej pohreb sme nemali dosť peňazí, a preto som musela vziať zo svojho vena. Aká len bude teraz naša budúcnosť? Michal, modlím sa za Teba každý deň, prosím Boha, aby nám dal dosť sily vydržať. Už som prestala rátať dni, odkedy som naposledy videla Tvoju tvár. Pomaly strácam nádej, že sa mi vrátiš. Túlam sa ako bez duše, do jedla nemám chuť a niekedy mám pocit, že v sebe nenájdem dosť sily ani na to, aby som ráno vstala. Och, ani nevieš, ako rada by som chytila Tvoju tvár do dlaní a šepala Ti, že Ťa milujem. Vrucne Ťa prosím, vráť sa mi domov. S láskou Tvoja milovaná Magdaléna

26. január 1917

Najdrahší Michal,
veľmi sa teším! Kiežby si ma len videl, keď som Tvoj list dočítala. Rozjasnil mi deň a odpadol veľký kameň zo srdca. Teraz, keď sa mi vraciaš domov, už bude všetko dobré! Celá dedina sa teší so mnou. Otecko nám dokonca začal chystať svadbu.

Stali sa viaceré nešťastia. Z dediny nám ukradli zvony, dvaja vojaci z dediny prišli o život. Ondrej od susedov a Fero z horného konca dediny zomreli v Rusku. Ale ja si sebecky nič z toho nevšímam. Zahŕňa ma opar šťastia z Tvojho návratu. Už na prstoch zratávam dni.

Nebudem Ti to tu všetko opisovať, poviem Ti to po Tvojom príchode.

S láskou Tvoja milovaná Magdaléna

16. marec 1917

Najdrahší Michal,
už sú to dva týždne, čo si sa mi mal vrátiť. Čo sa s Tebou deje? Čakám Ťa, čakám, ale márne. Prosím, pošli mi odpoveď, že si v poriadku. Chýbaš mi.

S láskou Tvoja milovaná Magdaléna

28. jún 1917

Vážená slečna Magdaléna Verichová, s poľutovaním Vám oznamujeme, že Váš list Vám vraciame. Adresát nebol nájdený. Rakúska cisárska pošta

Ocenenie od ordinára

Dňa 18. decembra 2014 ordinár OS a OZ SR Mons. František Rábek v priestoroch Vojenskej polície v Trenčíne ocenil medailou sv. Šebastiána II. stupňa (striebornou) redaktora vojenského mesačníka Obrana Jozefa Žiaka pri príležitosti životného jubilea za jeho zásluhy pri spolupráci s ordinariátom. Jozef Žiak (plukovník v zálohe) pôsobí v Obrane od jej vzniku v roku 1993. V období 1995 – 1999 bol jej šéfredaktor. Od začiatku sa vo svojich článkoch venoval aj rozvoju duchovného života v Armáde SR a neskôr v ozbrojených silách. Dodnes ako zodpovedný redaktor rediguje v OBRANE články, ktoré sú venované duchovnému životu v OS SR.

Text a foto: Michaela Porubánová

Zmena u opravárov

V stredu 31. decembra 2014 sa v opravárenskom prápore konal slávnostný nástup pri príležitosti odchodu zástupcu veliteľa práporu majora Petra Sudimáka, ktorý od 1. januára 2015 pôsobí v podriadenosti Štábu strategického plánovania Generálneho štábu Ozbrojených síl SR. Novým zástupcom veliteľa opravárenského práporu sa dňom 1. januára 2015 stal kapitán Ľubomír Petřík, zároveň povýšený do hodnosti major.

Riaditeľ VP odmeňoval

Riaditeľ Vojenskej polície plukovník Milan Hamar udelil 18. decembra ako ocenenie za dlhoročnú prácu v prospech Vojenskej polície medailu Vojenskej polície I. stupňa (zlatu) podplukovníkovi Ľudovítovi Bálintovi, riaditeľovi odboru policajného výkonu Prešov a medailu Vojenskej polície III. stupňa (bronz) majorovi Juraj Kopčíkovi, vedúcemu oddelenia krízového manažmentu odboru policajného výkonu Prešov.

Plk. Milan Hamar odovzdal 30. decembra ďakovný list za významný podiel na spolupráci s Vojenskou políciou riaditeľovi Úradu pre obrannú štandardizáciu, kodifikáciu a štátne overovanie kvality MO SR Emilovi Košútovi. Ďakovné listy odovzdal aj nrtm. Ľubomírovi Bobákovi za prácu v prospech Vojenskej polície pri príležitosti skončenia jeho služobného pomeru a kpt. Jánovi Fábikovi pri príležitosti ukončenia vyčlenenia. Medailu Vojenskej polície I. stupňa (zlatu) udelil mjr. Ľubomírovi Robotovi ako ocenenie za vykonanú prácu v prospech Vojenskej polície pri príležitosti skončenia jeho služobného pomeru.

Vianoce v misiách

Minister obrany SR Martin Glváč a náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR genpor. Milan Maxim sa prostredníctvom internetu v predvečer vianočných sviatkov spojili s veliteľmi slovenských kontingentov v zahraničných operáciách a misiách. Spoločne zaželeli krásne sviatky všetkým slovenským vojakom, ktorí ich prežívali mimo svojich blízkych a domova. Ako symbolický darček od šéfa rezortu obrany dostali vojaci, ktorí nemali službu, výnimku na prípitok na Štedrý večer a na Silvestra.

„Dovoľte mi, aby som vám zaželel všetko dobré, a najmä zdravie, pretože ešte máme všetci v čerstvej pamäti, aká smutná udalosť nás postihla minulý rok v tomto období,“ povedal minister obrany veliteľovi slovenského kontingentu v Afganistane podplukovníkovi Pavlovi Švelkovi.

Pplk. Švelko potvrdil, že so svojimi rodinami a blízkymi budú vojaci počas Vianoc v kontakte aspoň cez telefón. Ministra obrany pozdravili vojaci z Afganistanu aj spoločne cez skype a zaželeli pekné sviatky ľuďom na Slovensku.

V Bosne a Hercegovine sa šéf rezortu obrany spojil s veliteľom slovenského kontingentu v operácii EUFOR ALTHEA podplukovníkom Ladislavom Kiselom. „Viem, že v takejto operácii nie je veľa času na oddych, ale verím, že i napriek tomu prežijete pokojné Vianoce,“ povedal šéf rezortu obrany. „Počas Vianoc budeme na štyroch rôznych miestach, ale všade sa chystáme variť typické slovenské vianočné jedlá. Bude to kapustnica, zemiakový šalát a ryby. Ingrediencie máme zo Slovenska,“ odpovedal pplk. Kisel.

Na kaprovi si v tomto roku nepochutia slovenskí vojaci, plniaci úlohy v rámci operácie UNFICYP na Cypre. „Nedá sa tu zohnať, ale určite budeme mať rybu,“ povedal veliteľ slovenského kontingentu UNFICYP pplk. Jaroslav Bitala. Zároveň potvrdil, že vojaci si budú plniť svoje úlohy na Cypre aj počas sviatkov.

Jeden slovenský vojak slúžil počas sviatkov aj v pozorovateľskej misii UNTSO. „Nie sú to moje prvé sviatky mimo rodiny, ale vynahradím si to koncom januára, keď pôjdem domov,“ povedal major Jozef Kasl.

Foto: Michal Psota

Návšteva slovenského kontingentu

Generálporučík Milan Maxim po prvý raz vo svojej funkcii navštívil v dňoch 11. – 12. decembra 2014 slovenský kontingent v operácii EUFOR ALTHEA v Bosne a Hercegovine. Sprevádzali ho veliteľ strategického centra krízového manažmentu brigády generál Jindřich Joch a hlavný poddôstojník OS SR štábný nadrotmajster Vladimír Beluš. Delegáciu v kempe Butmir v Sarajeve privítal veliteľ slovenského kontingentu podplukovník Ladislav Kisel, ktorý oboznámil hostí so spôsobom plnenia operačných úloh vo všetkých súčiastiach slovenského kontingentu. Generálporučík Maxim sa stretol s veľvyslancom Slovenskej republiky v Bosne a Hercegovine Jánom Pšenicom a prijal ho aj veliteľ jednotiek EUFOR generálmajor Dieter Heidecker. Na spoločnom obede generálporučík Maxim prečítal príslušníkom kontingentu pozdravný list ministra obrany Martina Glváča, odovzdal listy od žiakov základnej školy v Turanoch pre slovenských vojakov pôsobiach v zahraničných misiách, vianočné dary a pamätnú plaketu veliteľovi kontingentu.

Foto: npor. Peter Poldruhák

Nástup poslednej rotácie

V piatok 19. decembra 2014 sa v priestoroch zmiešaného krídla na Sliachi uskutočnil slávnostný nástup pri príležitosti návratu a privítania jednotiek druhej časti 22. rotácie slovenského kontingentu, ktoré plnili úlohy v operácii ISAF v Afganistane. Na slávnosti sa zúčastnili veliteľ spoločného centra krízového manažmentu Generálneho štábu Ozbrojených síl SR brigády generál Jindřich Joch, zástupca náčelníka štábu PS OS SR plukovník Ján Drevenák, veliteľ 5. pluku špeciálneho určenia plukovník Ľubomír Šebo a veliteľ zmiešaného krídla plukovník gšt. Vladimír Lisý spolu s ďalšími predstaviteľmi ozbrojených síl a hosťami. Brigády generál Joch vyzdvihol náročnosť úloh, ktoré plnili jednotky v Afganistane a vyjadril im vďaku, uznanie a spokojnosť s nasadením každého jednotlivca v operácii. Po príhovore veliteľa kontingentu nasledovalo dekorovanie medailami ministra obrany za účasť v operácii. Vybraní príslušníci kontingentu boli odmenení vecnými darmi.

Text: npor. Peter Tkáč, zk Sliach

Foto: zk Sliach

● V priestoroch Vojenskej polície v Trenčíne sa 19. decembra uskutočnilo posledné minuloročné zasadanie Vojenskej rady riaditeľa Vojenskej polície, na ktorom bol schválený a podpísaný Plán výcviku Vojenskej polície na rok 2015, spoločne s plánom kontrolnej činnosti, kurzov a školení, ako aj plán činnosti rady v roku 2015. Slávnostný akt umocnila prítomnosť Ordinára OS a OZ SR Mons. Františka Rábeka. Plukovník Hamar mu poďakoval za spoluprácu s Vojenskou políciou a udelil mu Medailu riaditeľa Vojenskej polície 3. stupňa.

● Príslušníci veliteľstva Pozemných síl OS SR si 2. 1. 2015 spoločným slávnostným nástupom, na ktorom zaznel rozkaz prezidenta SR k 22. výročiu vzniku Slovenskej republiky, pripomenuli udalosť spojenú s 1. januárom. Zástupca veliteľa pozemných síl brigády generál Juraj Krištofovič v mene veliteľa pozemných síl im poďakoval za splnenie úloh výcvikového roka 2014. Zdôraznil, že velenie pozemných síl vyvinie maximálne úsilie, aby vytvorilo vhodné podmienky na plnenie úloh v tomto roku.

● Slávnostným nástupom 7. januára si príslušníci veliteľstva Vzdušných síl OS SR pripomenuli 22. výročie vzniku nezávislej, suverénnej a samostatnej Slovenskej republiky a súčasne vznik Ozbrojených síl a Vzdušných síl SR. Veliteľ vzdušných síl brigády generál Miroslav Korba konštatoval, že rok 2014 pre vzdušné sily nebol ľahký. Vyzdvihol viacero splnených náročných úloh, medzi ktoré patrilo najmä spracovanie a schválenie Koncepcie rozvoja Vzdušných síl OS SR a podpis zmluvy na nákup dvoch lietadiel C-27J SPARTAN, ktoré od roku 2016 nahradia lietadlá An-26. Vyjadril spokojnosť s rozšírením spôsobilostí operácie NATINAMDS o cezhraničnú operáciu s Českou republikou a poďakoval príslušníkom vzdušných síl za prípravu, zabezpečenie a participáciu na domácich i medzinárodných cvičeniach v minulom roku.

● V stredu 7. januára sa v objekte vojenského areálu Bratislava – Vajnory uskutočnil spoločný slávnostný nástup príslušníkov Veliteľstva posádky Bratislava (VePBA), ktorého ústrednou myšlienkou bolo pripomenúť si významné udalosti späté s 1. januárom. Veliteľ bratislavskej posádky plukovník Ján Marek v príhovore stručne zhodnotil plnenie úloh posádky vo výcvikovom roku 2014 a ďalšie smerovanie v tomto roku.

● Príslušníci vrtuľníkového krídla generálpukovníka Jána Ambruša v Prešove si 9. januára pripomenuli 22. výročie vzniku Slovenskej republiky a Ozbrojených síl Slovenskej republiky slávnostným nástupom. Veliteľ vrtuľníkového krídla plukovník Róbert Tóth vyhodnotil splnenie úloh za december 2014 a stanovil hlavné úlohy na január 2015. Oboznámil príslušníkov krídla s hlavnými úlohami a cvičeniami, ktoré budú prešovskí letci plniť počas výcvikového roka 2015. Pri tejto príležitosti podpráporčík Ján Krolák prevzal odznak 1. triedy palubného technika vrtuľníkového letectva. Príslušníkom vrtuľníkového krídla sa predstavil aj nadrotmajster Rastislav Matija, ktorý bol k 1. januáru 2015 ustanovený do funkcie veliaceho poddôstojníka.

● V pondelok 12. januára navštívil Čestnú stráž prezidenta Slovenskej republiky vojenský biskup – ordinár Ozbrojených síl a Ozbrojených zborov Slovenskej republiky Mons. František Rábek. V kaplnke útvaru ho spolu s veriacimi privítali veliteľ Čestnej stráže prezidenta SR plukovník Miroslav István a náčelník štábu podplukovník Branislav Vavrínek. Návšteva pokračovala slávnostným požehnaním novovybudovanej vojenskej kaplnky a požehnaním pracovných priestorov útvaru. Biskup na znak úcty a dlhoročnej priateľskej spolupráce daroval veliteľovi útvaru vyrezávaný kríž. Bude zdobiť jednu zo stien novej vojenskej kaplnky.

Rovnováha vedomostí a zručností

V rámci Centra výcviku Lešť plnenie úloh spojených so špeciálnou prípravou zaistuje Odbor špeciálneho výcviku (OdŠV). Jeho príslušníci zabezpečujú špeciálny výcvik podľa jeho programov, odborné poradenstvo, technickú podporu a dohľad pri výcvikoch slovenských a zahraničných jednotiek.

Jednou z úloh OdŠV je zavádzanie najnovších trendov a foriem vedenia výcviku. Na základe skúseností inštruktorského zboru kombinujú sa s progresívnymi (nekonvenčnými) metódami výcviku. Výcvik sa stáva vysoko odborným – špeciálnym.

Špecializované kurzy

Sledujú aj zámer vycvičiť jednotlivca alebo malú skupinu v čisto špecifickej oblasti. Preto bol vytvorený súbor jednotlivých špecializovaných kurzov. Cieľom odborných kurzov pre jednotlivca je vycvičiť špecialistu v danej oblasti. Majú väčšinou viacetapový priebeh od základnej všeobecnej úrovne výcviku (stupeň absolvent), cez odbornú časť (stupeň cvičiteľ) zameranú na prax v danej oblasti, až po pedagogicko-metodickú časť zameranú na prípravu vo vedení výcviku (kvalifikácia inštruktora). Účelové kurzy sú určené pre zvládnutie činností a postupov skupinou, alebo jednotlivcom podľa konkrétnych požiadaviek veliteľa. Organizujú aj inštrukčno-metodické zamestnania, semináre a workshopy s cieľom oboznámiť špecialistov s najnovšími trendmi, alebo formami vedenia takéhoto výcviku.

Riaditeľ OdŠV podplukovník Jaroslav Marko pripomína, že štruktúra odboru pozostáva z oddelenia poľného výcviku, oddelenia strelecko-taktického výcviku a boja zblízka. „Oddelenie poľného výcviku pod vedením majora Jozefa Hanzela uskutočňuje a zabezpečuje výcviky v oblasti práce vo výškach nad voľnou hĺbkou, horský výcvik, potápačský výcvik aj s uzavretým dýchacím systémom FROG, protipovodňový výcvik, výcvik alternatívnych spôsobov vrtuľníkového transportu osôb a materiálu. Oddelenie strelecko-taktického výcviku a boja zblízka zabezpečuje výcviky v oblasti špeciálnej streleckej prípravy z krátkej a dlhej zbrane, taktiky malých peších jednotiek v zastavaných oblastiach – CQB,“ konštatuje podplukovník Marko. Podľa neho ďalej zabezpečuje kombinované výcviky streľby pre vybrané jednotky podľa špecifikácií: taktickú streľbu skupiny, bariérovú streľbu, streľbu

a manipuláciu so zbraňou počas riešenia krízových situácií (napr. po zranení), obrannú strelbu, základné preškolenia na daný typ zbrane. Ale aj výcviky ostreľovača (základný a taktika strelby v zastavaných oblastiach), výcviky sebazáchovy pri násilnom odlúčení od jednotky – SERE úroveň A, B, C a kurzy boja zblízka od systému holé ruky. Všetko pod vedením majora Ľubomíra Polievku.

Dobří inštruktori sú vzácnosťou

Podľa podplukovníka Marka najsilnejšou stránkou odboru sú jeho príslušníci. Pripomína starú známu skúsenosť, že dobrý inštruktor musí byť nielen dobrým odborníkom, ale predovšetkým musí mať potrebné pedagogické schopnosti, aby vedel svoje vedomosti odovzdať účastníkom kurzu. A navyše, aby oni po návrate k svojim jednotkám vedeli získané skúsenosti ďalej odovzdávať svojim podriadeným. Preto je veľkým problémom plnohodnotne nahradiť odchádzajúcich inštruktorov. Špičkový inštruktor musí zbierať skúsenosti aj zo zahraničia. Podplukovník Marko sa usiluje vysielat inštruktorov do výcvikových zariadení podobného charakteru v zahraničí. V roku 2014 to napríklad bola spolupráca s Medzinárodným špeciálnym výcvikovým centrom Pfullendorf

(Nemecko) a pracoviskom Vojenskej akadémie vo Vyškove (Česká republika).

„Našou snahou je pomôcť pri vytvorení metodiky pre jednotlivé výcviky. Aby absolventi kurzov mohli podľa nich cvičiť, ale aj plánovať materiálne zabezpečenie. Chceli by sme ich pripraviť v priebehu roka 2015,“ pripomína podplukovník Marko.

Súťaž v Jordánsku

V máji 2014 sa vybraní inštruktori OdŠV zúčastnili na prestížnej medzinárodnej súťaži príslušníkov a inštruktorov špeciálnych jednotiek pod názvom „Annual Warrior Competition“ v Jordánskom Výcvikovom centre špeciálnych operácií kráľa Abdulláha II. v Jordánsku „KASOTC“. Súťaž umožnila inštruktorom porovnať úroveň svojej pripravenosti a získať cenné skúsenosti s výcvikom iných jednotiek. Je to práve stav, variabilita (multifunkčnosť) špeciálnych výcvikových zariadení, čo je dôvodom záujmu zahraničných jednotiek o výcvik v CV Lešť (koncom roka 2014 to boli napríklad príslušníci špeciálnych síl Dánskeho kráľovstva).

Pre záujem o kurzy taktiky malých jednotiek v uzavretých priestoroch – CQB začali pred 4 rokmi takéto kurzy realizovať. Bez strelecko-taktických hál, ktoré umožňujú výcvik bojovej strelby, by tento výcvik nebol možný. Je vlastne obrazom náročnosti práce inštruktora. Vojakov, ktorých nepoznajú, musia spojiť v krátkom čase do tímov a dohliadať na bezpečný výcvik s bojovou strelbou v tesných priestoroch na terče rozmiestnené v 360° uhloch. Musia vedieť odhadnúť schopnosti jedinca a nastaviť latku náročnosti tak, aby bol celý výcvik bezpečný, no zároveň čo najreálnejší. Aj preto motto inštruktorov znie: Rovnováha vedomostí a zručností!

Text: Jozef Žiak

Foto: autor a OdŠV Lešť

V rytme poddôstojníckeho pochodu

„**M**anželka bola v čase môjho odchodu do Afganistanu už v deviatom mesiaci s naším druhým synom a keby nebolo dobre opancierovaných holandských kontajnerov, ktovie či by som ho vôbec uvidel na vlastné oči.“ spomenul nadrotmajster Michal Zelenák (1981) na rok 2010 a na situáciu, keď v kempe Tarin Kowt explodovala nepriateľská raketa len tri desiatky metrov od ich ubytovacích priestorov.

Jeho otec aj dedo boli muzikanti – a hudobníkom chcel byť aj malý Miško. Nie hocakým. Vojenským! Podobne, ako sa ním stal jeho o šesť rokov starší brat. Doma v Trenčíne chodil osem rokov na klarinet, no napokon sa v roku 1995 rozhodol pre Vojenské gymnázium v Banskej Bystrici. Po jeho zrušení maturoval na Vojenskej strednej škole v Liptovskom Mikuláši. Zmysel pre melódiu a rytmus využil ešte ako cimbalista a tanečník v armádných folklórnych súboroch. No inak by sme jeho vojenskú kariéru mohli charakterizovať ako úspešný pochod poddôstojníka.

Odmenou sú lúky s deťmi

Styčné a pozorovacie tímy (LOT) v Bosne a Hercegovine sú v spolupráci s tamojšími štátnymi orgánmi zapojené aj do programu vzdelávania žiakov o mýnovom nebezpečenstve (Mine Risk Education). Jedným z tých, ktorý môže o mýnách rozprávať aj z vlastnej skúsenosti, je nadrotmajster Antonín Havlín (1972).

Starší inštruktor výcvikovej jednotky vojenských misií z Martina bol už v misiách v bývalej Juhoslávii veliteľom školiaceho družstva na mýnovú bezpečnosť a tiež velil odmiňovaciemu tímu „boženkárov“. Jeden raz odmiňoval a likvidoval muníciu aj v Iraku. Keď sa ho pýtame, v čom tkvie fakt, že Slováci sa takmer dve desaťročia venovali nebezpečnému odmiňovaniu či likvidácii nástražných výbušných systémov bez takpovediac pracovného úrazu, po chvíli zamyslenia odpovedá: „Určite to nie je len o šťastí, hoci i to niekedy treba. Je to najmä o schop-

V ISAF aj v ALTHEA

Stretli sme koncom novembra 2014 na sarajevskom Koordinačnom centre pre styčné a pozorovacie tímy (LCC), kde po deviatich mesiacoch odovzdával svojmu nástupcovi rotmajstrovi Rudolfovi Čanigovi pozíciu vedúceho staršieho pomocníka. Poddôstojnícku funkciu, v rámci ktorej sa na medzinárodnom veliteľstve podieľal na plánovaní mítingov, správe databáz, na komunikačnej, informačnej a personálnej bezpečnosti centra, ako aj na jeho logistickom či finančnom zabezpečení. Zároveň vykonával funkciu veliaceho poddôstojníka slovenského kontingentu v operácii ALTHEA.

„Na práci v operačnom výcvikovom a styčnom tíme (OMLT) v Afganistane bol zaujímavý každodenný kontakt s vojakmi Afganskej národnej armády a ich snaha čosi sa naučiť, pretože boli veľmi hrdí na každý svoj pokrok,“ spomenul poddôstojník, ktorý bol v OMLT inštruktor pre logistiku. Zároveň však dodal, že títo ľudia veľa nerozmýšľali o budúcnosti, vedia, že pre pokračujúcu nestabilitu v krajine ju nemali príliš v rukách. „V Bosne je to, našťastie, neporovnateľne lepšie, hoci i tu je stále cítiť známky napätia,“ dodal. Z operácie ALTHEA si pritom predovšetkým odnášal skúsenosti z práce poddôstojníka v medzinárodnom Koordinačnom centre LOT-ov, ako aj z poddôstojníckych

nosti vybrať na túto prácu vhodných ľudí a vedieť ich vycvičiť. Je to aj o systéme práce, o jej kontrole – skrátka o profesionalite.“ Nadrotmajster Havlín neveselo dodal, že vlni na jar boli v Bosne veľké záplavy spojené so zosuvmi pôdy. Voda s blatom vyplavili míny na už preverené územia. „Pri opätovnom preverovaní neďaleko bosnianskeho mesta Doboj zomrel v rámci svojej práce miestny pyrotechnik.“

Tonči, ako ho všetci volajú, je vojenské dieťa. Pochádza z Rokycian pri Plzni, kde slúžil jeho otec. Po dvoch rokoch sa presťahovali do Martina, no rodičia sa rozviedli, ešte keď bol prvák. So svojím otcom sa stretol, až keď mal ako mladý vojak prvé ostré odmiňovanie a trhanie. Nrtm. Havlín totiž na vojenskú uniformu nezanevrel. Dokonca ani potom, keď sa musel po reorganizácii vzdať dôstojníckej hodnosti a stal sa poddôstojníkom. Slúžil v Martine, Liptovskom Mikuláši, Novákoch, Seredi a potom sa vrátil späť do Martina. V ALTHEA bol do decembra deväť mesiacom výkonný poddôstojník LOT-u. Ako dlhoročný odmiňovač a výcvikár je o to viac rád, že slovenskí vojaci naďalej chodia do škôl, aby o mýnovom nebezpečenstve názorne prednášali bosnianskym deťom. Tento rešpektovaný vojak a otec dvoch detí, ktorý sa môže hrdiť množstvom významnání, nám totiž povedal, čo vníma ako najväčšiu odmenu za svoju vojenskú službu: „Keď chodíme cez leto s rodinou na dovolenku do Chorvátska, prechádzame cez Osijek, Vinkovci či Vukovar. Prechádzame aj po ces-

štruktúr veliteľstva EUFOR. Veď tu spolupracoval s poddôstojníkmi aj dôstojníkmi z dvoch desiatok krajín. No a práve o postavení poddôstojníka sa s ním chceme ďalej rozprávať.

Poddôstojnícky posun

„Keď som v roku 1999 nastúpil na spojovací prápor do Topoľčian ako veliteľ čaty, bolo to, čo sa týka poddôstojníkov, úplne o niečo iné ako dnes,“ porovnáva. Dôstojníci sa podľa neho ešte len začali zžívať s myšlienkou, že slovo poddôstojníka bude mať podstatne silnejšiu váhu a rešpekt – a že to bude fungovať. Ambiciózny Michal tak trochu aj preto začal v roku 2001 diaľkovo študovať na Vojenskej akadémii andragogiku. S cieľom prestúpiť po promóciách do dôstojníckeho stavu. Už to však nešlo. Zmenil sa zákon. Postupne sa však zmenili aj pomery.

„Som hrdý na svojich kolegov na Poddôstojníckej akadémii v Martine. Už len preto, lebo celá štruktúra jednotky je výhradne poddôstojnícka. A to od inštruktorov až po veliteľa,“ tvrdí muž, ktorý je na tejto akadémii veliaci poddôstojník kariérnych kurzov. Porovnal, že ak do roku 2009 každý kurz riadila výcviková rota vedená kapitánom, teraz takáto jednotka vedená nadrotmajstrom riadi až päť kurzov.

Dodajme, že uvedená akadémia je súčasťou Práporu výcviku Martin, v rámci ktorého bol veliteľom Výcvikovej jednotky vojenských misií pred odchodom do ALTHEA aktuálny veliteľ nášho kontingentu v Bosne a Hercegovine podplukovník Ladislav Kisel. Po návrate by mal v marci opäť prevziať velenie tejto jednotky. Na adresu nadrotmajstra Zelenáka uviedol: „Už vo výcviku pred nasadením som zistil, že s nadrotmajstrom Zelenákom bude radosť spolupracovať, či už na úrovni Koordinačného centra pre styčné a koordinačné tímy LCC, alebo na úrovni slovenského kontingentu. Michal je vojakom, na ktorého je možné sa spoľahnúť vo všetkých smeroch. Netreba ho riadiť, detailne ovláda svoje funkčné povinnosti, a tak úplne odpadá kontrolná činnosť, na ktorú v medzinárodnom štábe v operácii nie je čas. Ako veliteľ kontingentu som mohol byť aj v jeho prípade hrdý, že OS SR vyslali do operácie práve takéhoto vojaka, ktorý mohol byť v mnohých prípadoch vzorom aj pre ostatné kontingenty.“

Nadrotmajster Michal Zelenák má s výcvikom kolegov poddôstojníkov bohaté skúsenosti. Po roku 2000 bol veliteľom čaty na Vojenskej strednej škole v Liptovskom Mikuláši, potom bol inštruktorom na Poddôstojníckej akadémii ešte na Mokradi a od roku 2004 pôsobí v tejto oblasti v Martine. Okrem iného absolvoval vo Vyškove britský kurz pre inštruktorov výcviku a snaží sa napredovať ďalej. Opakuje, že v rámci vojenskej kariéry si najviac váži posun vo vnímaní úlohy poddôstojníkov v ozbrojených silách v očiach svojich nadriadených. Ako aj to, že poddôstojníci na Poddôstojníckej akadémii sa svojou prácou nielen živia, ale že ňou aj skutočne žijú. Takže už iba jedna otázka, ktorú sme mu položili na zimnej rodinnej dovolenke v Tatranských Zruboch, kde si bol po návrate z Bosny oddýchnuť aj s manželkou a dvoma synmi. Vymenil by dnes pozíciu veliaceho poddôstojníka za klarinet vo vojenskej hudbe? Zasmial sa a odvetil: „Dobre je, ako je.“

tách, okolo ktorých sme v 90. rokoch odmiňovali krajnice, priľahlé polia a lúky. Keď na nich vidím hrať sa deti, je to pre mňa oveľa viac ako akákoľvek medaila.“

Text a foto: Pavol Vitko

• Veliteľstvo posádky Bratislava navštívil 15. decembra hlavný poddôstojník OS SR štábný nadrotmajster Vladimír Beluš. Privítal ho veliteľ veliteľstva posádky Bratislava plukovník Ján Marek. Veliaci poddôstojník veliteľstva posádky šbnrtm. Gabriel Zelei informoval hlavného poddôstojníka o súčasnom stave poddôstojníckeho zboru podriadených jednotiek VePBA. Hlavný poddôstojník poďakoval za doterajšie plnenie úloh, zažalal príjemné prežitie vianočných sviatkov plných lásky, pokoja, radosti a mnoho úspechov v novom roku 2015.

• Výcvikový rok 2015 pre služobnú kynológiu sa začal kooperačným výcvikom so psovodmi ZVJS Banská Bystrica a pokračoval spoločným udržiavacím výcvikom psovodov a služobných psov Vojenskej polície. Obidva výcviky organizovalo a zabezpečilo v termíne 8. a 9. januára oddelenie kynológie v priestoroch Odboru výcviku a kynológie Vlkánová – Hronsek. Príslušníci oddelenia spolu s príslušníkmi Zboru väzenskej a justičnej stráže Banská Bystrica absolvovali kooperačný výcvik zameraný na nácvik obrany (prieskum a označenie páchatel' v budove, prepátranie a taktický pohyb v budove) a špeciálne pachové práce. Psovodi Vojenskej polície so služobnými psami v denných i nočných podmienkach absolvovali aj nácvik riešenia situácií pri hľadaní omamných a psychotropných látok, výbušnín a prekursorov.

• Ani v predvianočnom čase nezabudli príslušníci vzdušných síl na deti z Detskej fakultnej nemocnice s poliklinikou v Banskej Bystrici. Pätnásteho decembra sa stretli s deťmi a pedagogickým personálom základnej školy, ktorá sídli v tejto nemocnici. Na základe dobrovoľnej finančnej zbierky zakúpili darčeky a pomôcky, ktoré malým pacientom dovoľujú aspoň na chvíľu zabudnúť na nemocničné prostredie.

• V chráme sv. Kolumba na veliteľstve UNFICYP v Nikózii sa 18. decembra v príjemnej vianočnej atmosfére konala tradičná prezentácia vianočných kolied pod názvom Christmas Carol Service. Vianočné koliedy si pripravili príslušníci rôznych národností zo všetkých sektorov, a to v anglickom, maďarskom, španielskom i v slovenskom jazyku. Všetci účinkujúci si vyslúžili potlesk divákov, medzi ktorými nechýbali hlavní funkcionári misie UNFICYP ako Head of Mission Lisa Buitenheim, náčelník štábu misie UNFICYP plukovník Angus Loudon a veliteľov všetkých sektorov. Vianoce a samotný Štedrý večer príslušníci Sektoru 4 vo Famaguste oslávili spoločne. Veliteľ Sektoru 4 pplk. Jaroslav Bitala zažalal všetkým zúčastneným šťastné a veselé Vianoce, aby si vychutnali štedrovečernú večeru a oslávili vianočné sviatky v kruhu svojich kolegov v pohode a príjemnej atmosfére.

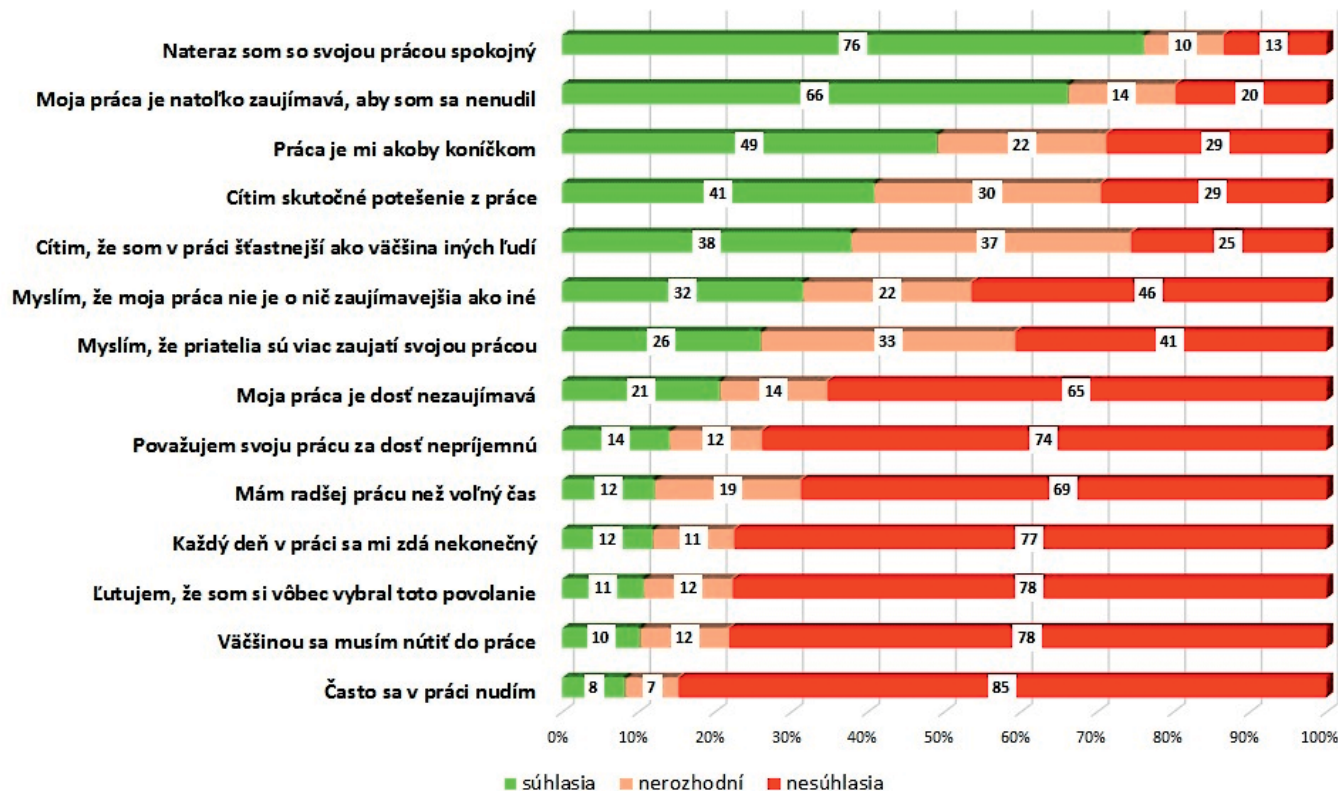
• 31. decembra 2014 sa v mestskom parku v Seredi príslušníci ženijného práporu spoločne s občanmi mesta zúčastnili na silvestrovskom charitatívnom behu žienistov a priateľov športu. Beh odštartovali veliteľ ženijného práporu pplk. Dalibor Jelínek a primátor mesta Sereď Martin Tomčányi. Účastníci absolvovali spoločne povinné kolo, vytrvalejší pokračovali v smere na Horný Čepč a späť. Hlavnou myšlienkou behu bola podpora telesnej výchovy a športu detí na základných školách. Preto finančné prostriedky z dobrovoľnej zbierky budú rovnomerne rozdelené medzi základné školy na nákup športového materiálu.

Vzťah profesionálnych vojakov k vojenskej službe

Ľudské zdroje sú pre každú organizáciu kľúčovým faktorom úspechu. Aby organizácia bola schopná dlhodobo efektívne plniť úlohy a dosahovať stanové ciele, sú potrebné kvalitné, odborne pripravené ľudské zdroje. Dôležitý je aj ich pozitívny vzťah k vlastnej organizácii a k práci, ktorú vykonávajú.

Vzťah profesionálnych vojakov k práci
(2012, n=413, v %)

Preto je pre manažment každej organizácie významné poznať tento primárny zdroj svojho úspechu, aby mohol prijímať prípadné opatrenia na získavanie, stabilizáciu a rozvoj perspektívnych zamestnancov.

Špecifiká organizácie

Aká je práca vojaka, aký vzťah majú k svojej práci naši vojaci? Charakterizovať vojenskú prácu znamená pozrieť sa najmä na špecifiká vojenskej organizácie ako takej. Treba rozlišovať medzi dvoma stranami týchto organizácií. Existuje rozdiel medzi činnosťou vojakov vo vojne, na bojovom poli a činnosťou v mieri v posádke, je rozdiel medzi vojenskou prácou napr. na ministerstve obrany, v štáboch a činnosťou vojaka v poli. Vojenské organizácie, rovnako ako ostatné uniformované organizácie, ako je polícia alebo hasičské zbory, sú naozaj dvojjanné: jedna strana slúži na prevenciu, uľahčenie a prípravu a druhá strana na skutočnú akciu.

Vojenská profesia a vojenská práca sú pomerne širokospektrálne, i keď v povedomí verejnosti sú spravidla späté najmä s bojovou činnosťou a výcvikom. V skutočnosti vojaci vykonávajú mnoho činností administratívnych, edukačných, či činností logistického charakteru, pričom ich intenzita, rozsah a zámer sa líšia v závislosti od toho, či sa realizujú v mierových alebo vojnových podmienkach.

Rôznorodosť profesie

Deštruktívny aspekt vojenskej práce kladie vysoké nároky na psychiku vojaka, keďže táto práca súvisí s ničením výtvorov a materiálnych hodnôt, ktoré vybuďovali iní ľudia, s nutnosťou neutralizovať živú silu protivníka všetkými dostupnými prostriedkami vrátane takých, ktoré sú často v rozpore so základnými ľudskými hodnotami a morálkou. Táto „negatívna“ stránka činnosti vojaka je vyvažovaná tým, že vojaci plnia funkciu ochrany spoločnosti, bránia životy, majetky, materiálne a civilizačné hodnoty pred prípadným agresorom.

Rôznorodosť vojenskej profesie a vojenskej práce je pravdepodobne to, čo mnohých mužov, ale aj ženy priťahuje k službe v ozbrojených silách. Pozitívny vzťah profesionálnych vojakov k svojej práci je poznatok, ktorý už pomerne dlhodobo zaznamenávajú vojenský sociológovia v empirických výskumoch.

Na základe výskumov možno tvrdiť, že tí, ktorí si zvolili profesiu vojaka a stali sa profesionálnymi vojakmi, inklinujú k takej pracovnej pozícii, ktorá najviac vyhovuje ich naturele, odbornosti a záujmom.

Spokojnosť aj záľuba

Podľa výsledkov výskumu, ktorý realizoval Personálny úrad OS SR v roku 2012, boli tri štvrtiny profesionálnych vojakov spokojných s prácou, ktorú vykonávali, takmer polovica z respondentov ju považovala za svoju záľubu. Negatívne hodnotí svoju prácu len približne desatina vojakov. Títo vojaci ľutujú svoju voľbu povolania, musia sa do práce nútiť a často sa v nej nudia.

Na začiatku roka 2014 sme realizovali výskum, podľa ktorého významným prvkom spokojnosti profesionálnych vojakov je istota pravidelného príjmu. Výskum ďalej ukázal, že k pozitívnym činiteľom ovplyvňujúcich vzťah profesionálnych vojakov k svojej práci patrí aj odborná spôsobilosť nadriadeného a dobré medziľudské vzťahy na pracovisku. Na opačnom póle spokojnosti stáli položky, ako sú kvalita a nedostatok výstroja, stav výzbroje a techniky, z ktorých sú profesionálni vojaci najviac frustrovaní. Preto v záujme zvyšovania atraktivity vojenského povolania sa dnes v ozbrojených silách realizujú kroky vedúce k stabilizácii a rozvoju kvalitného personálu, k zvyšovaniu úrovne jeho vycvičenosti a modernizácii zbraní a techniky.

Text: mjr. PhDr. Pavel Cziráč, PhD., sekcia ľudských zdrojov

Foto: Pavol Vitko

Láska napriek presunom

Otom, že služba v ozbrojených silách môže byť takpovediac celoživotnou láskou, a to aj napriek špecifiku vojenskej služby, akým je opakované sťahovanie, hovorí major Radko Škára: „Vždy som chcel byť vojakom a nemenil by som, aj keď tých presunov som zažil naozaj dosť“, potvrdil nám dôstojník, s ktorým sme sa v decembri stretli vo Foči v operácii EUFOR ALTHEA, kde slúži ako veliteľ Styčného a pozorovacieho tímu. A koľko sťahovaní má za sebou? „S rodičmi sme bývali v Planej neďaleko Mariánskych Lázní, v Liptovskom Mikuláši, vo Vranove nad Topľou, v Humennom, Veľkých Přílepoch, v Prahe aj v Bratislave,“ vyrátal syn bývalého profesionálneho vojaka. On sám študoval na vojenskej strednej škole v Moravskej Třebovej a v Akadémii ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši. Postupne sa služobne „presúval“ z Trebišova do Štúrova a do Trenčína.

Mjr. Škára je na vojenskej misii v Bosne a Hercegovine po tretí raz, jeho prvé pôsobenie sa datuje do roka 2008. „Ľudia dnes už nemajú až takú chuť a energiu vyvolávať spory na báze etnickej príslušnosti a vierovyznania. V krajine je veľká chudoba, hlavnou motiváciou pre každého jednotlivca je otázka prežitia a uchovania si vlastného sociálneho štandardu,“ povedal. Dodal, že i napriek platnej zbraňovej amnestii zostáva väčšina obyvateľstva ozbrojená. Súvisí to s nízkou vymáhateľnosťou práva, ale predovšetkým so spomienkami na množstvo obetí v krvavej občianskej vojne, takže zbrane stále predstavujú istú formu istoty v prípade opakovania konfliktu. Napokon, na máloktovej svadbe chýba tzv. oslavná streľba, ktorú miestni nazývajú „happy shooting“. Major Škára spomenul, ako domáci pri rozhovoroch obdivujú pokojné rozdelenie Česko-Slovenska. Zdôraznil, že nosiť slovenskú uniformu v tejto krajine je devízou, pretože obyvateľstvo vníma Slovensko ako priateľskú krajinu.

Na ostatok sme sa majora Škáru spýtali, či náklonnosť k vojenskej uniforme po ňom zdedil aj niektorý z jeho synov. „Starší má sedemnášť, mladší štrnásť, nebol by som proti, ale čomu sa budú chcieť v živote venovať, nechám určite na nich.“

Text a foto: Pavol Vitko

Vojenský čin roka

Minister obrany Martin Giváč 27. novembra 2014 vyhlásil 18. ročník ankety Vojenský čin roka. Nominovať do ankety môžete v troch kategóriách – za záchranu života, pomoc verejnosti a priateľ armády.

Do ankety Vojenský čin roka sa môže zapojiť každý, kto pošle svoj tip do 28. februára 2015 na adresu Ministerstvo obrany SR, oddelenie marketingu, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava alebo e-mailom na adresu: cinroka@mod.gov.sk

Zľava: Alexander Slafkovský, nadrotmajster Matej Tóth, Anastasia Kuzminová, Martin Glváč, nadrotmajsterka Martina Hrašnová a Monika Maršáleková z lyžiarskeho zväzu, ktorá preberala ocenenie za Adama Žampu

Dukla najlepšie v histórii

V celoštátnej ankete Športovec roka sa najúspešnejšou športovkyňou Slovenska za rok 2014 stala biatlonistka Anastasia Kuzminová. Ocenenie jej 22. decembra počas galavečera v novej budove Slovenského národného divadla odovzdal minister obrany SR Martin Glváč.

V prvej desiatke sa umiestnili aj ďalší traja športovci Vojenského športového centra Dukla Banská Bystrica: Matej Tóth (6), Adam Žampa (8) a Martina Hrašnová (10). V kategórii kolektívov sa na 2. mieste sa umiestnila hliadka 3×C1, ktorej členmi boli aj Michal Martikán a Alexander Slafkovský, reprezentanti VŠC.

Podmienky a motivácia

„Naši športovci v tomto roku pripravili fanúšikom veľa nezaobudnutelných športových zážitkov a celé Slovensko môže byť na nich právom hrdé. Za všetkých im chcem povedať obrovské ďakujem,“ povedal po slávnostnom vyhodnotení minister obrany Martin Glváč. Pri tejto príležitosti poďakoval aj trénerom a ostatným pracovníkom VŠC. „Vlaňajšok bol pre Duklu výnimočný. So ziskom 47 medailí z vrcholných podujatí to bol najúspešnejší rok v 47-ročnej histórii nášho klubu,“ povedal nám povedal hlavný tréner VŠC nadrotmajster Miloš Bátorvský (1979). Doteraz najviac, 46, ich získala Dukla v roku 2010. „Ako klub sme potvrdili slovenský primát v individuálnych športových disciplínach. Nemusí sa to opakovať, no urobíme všetko pre to, aby sme tento štandard udržali. Aj tým, že v ostatnom období vytvárame športovcom podmienky, ktoré už môžeme označiť za medzinárodné,“ ozrejmil hlavný tréner. Spomenul, že ak v Dukle nevedia vytvoriť niektoré podmienky, napríklad pokiaľ ide o počasie, viac ako v minulosti cestujú do zahraničia. Vodáci privítali, že vlni bola v areáli vodných športov oficiálne skolaudovaná lodenica. „Martine Hrašnovej, ktorá je už viac rokov úspešná v hode kladivom, sme vytvorili v jednom z našich objektov podmienky na profesionálny tréning aj v zime. Môže hádzať plné výkony do sietí a zároveň si môže celé pokusy natáčať na kameru. Potom môžu spolu s trénerom cibriť takú potrebnú techniku.“ Spomeňme napríklad, že Dukla vlni získala bronz na majstrovstvách sveta v zápasení juniorov a tretie miesto získala v tomto športe aj v seniorskej kategórii na majstrovstvách Európy. Zápasníci si pritom pred každým tréningom v športovej hale, o ktorú sa delili s ostatnými, museli vždy nanovo rozkladať žinenky. „Vytvorili sme pre nich vlastný tré-

ningový priestor s dvoma olympijskými žinenkami,“ konštatoval nrtm. Bátorvský. Spomenul aj nové prístupy či zariadenie v rámci regenerácie. Dukla si pritom nevyberá len „hrozienka z koláča“, teda neangažuje iba už úspešných športovcov. „Až približne 50 % našich reprezentantov sú odchovanci VŠC,“ zdôraznil M. Bátorvský. Spomenul dobre fungujúce mládežnícke športové akadémie, ako aj systém kategorizácie športovcov. Približne stovka športovcov v Dukle sú profesionáli. Ďalšia stovka sú zmluvní športovci, zväčša juniory, ktorí majú k dispozícii trénerov, športoviská aj rehabilitáciu, no nemajú na rozdiel od profesionálov mzdy. Tretia kategória, ktorá nemá hradenú účasť na pretekoch, no môže využívať rady trénerov, športoviská a rehabilitačné linky, sú registrovaní športovci. Je ich približne 250. „Tento systém nám vytvára dostatočnú základňu a motivuje každého, aby sa zlepšoval a dostal medzi profesionálov,“ zdôraznil hlavný tréner.

Zaberie aj minister

„Veríme že nám fandí celé ministerstvo obrany a chceme mu robiť radosť aj v tejto sezóne,“ avizoval Miloš Bátorvský. Uviedol, že hoci situácia v klube sa viditeľne zlepšuje, vlni boli ešte niektoré športové oddelenia finančne podvyživené. „Podľa predbežných plánov by sa však náš rozpočet mal navýšiť, a tak sa priblížime k podmienkam, ktoré si vrcholoví športovci zaslúžia,“ nádejal sa. Minister obrany Martin Glváč na slávnostnom vyhodnotení pripomenul, že náš rozpočet bol ešte v rezortnom pripomienkovom konaní, pričom zároveň povedal: „Chcem všetkých v Dukle ubezpečiť, že aj v budúcom roku urobíme maximum, aby mali v našom vojenskom športovom centre čo najlepšie podmienky.“ Jeho filozofiou je podporovať tých skutočne špičkových športovcov a nádejnú mládež. Na dôvažok sme sa ho spýtali, aký bol vlni športový rok osobne pre neho. „Bol som azda lepší fanúšik ako športovec. Pred koncom roka som však opäť začal intenzívnejšie s tenisom, no napokon mi z deviatich plánovaných tréningov ostal čas len na dva. Skrátka, musím zabrať,“ zasmial sa minister.

Text a foto: Pavol Vitko

ŠTÝL

KULTÚRA • ZÁBAVA • VOĽNÝ ČAS

Misia Afganistan

Piateho februára by sa mal do našich kín dostať nový slovenský dokumentárny film s veľavravným názvom 5. pluk – misia Afganistan. Ako prvý v zodpovedajúcom rozsahu a forme dáva priestor samotným príslušníkom 5. PŠU aby vyjadrili svoj pohľad na pôsobenie v Afganistane, na svoje povolanie, prácu, na vyjadrenie toho, čo pre nich vojna znamená.

Podľa producenta Tomáša Sládečka je dokument produkčnej spoločnosti Vantage výnimočný. „Film sme neprikrášlili žiadnymi postprodukčnými efektmi. Zachytáva realitu náročných vojenských úloh v zahraničnej misii v Afganistane.“ Štáb pod vedením režiséra Petra Kaštíla nakrúcal odchod vojakov do zahraničnej misie zo Slovenska, ich pôsobenie v operácii ISAF, aj to, ako vojaci trávili čas krátko pred Vianocami v roku 2013 až po ich návrat na Slovensko v roku 2014.

Vo filme účinkujú vojaci 5. pluku špeciálneho určenia zo Žiliny. „Sú to inteligentní a tvrdí chlapi. Som vďačný za možnosť spoznať ich život v Afganistane,“ povedal

T. Sládeček. Štáb s nimi zažil chvíle napätia vo vojnovnej zóne. Po nakrúcaní bol spáchaný teroristický útok priamo na základňu, v ktorej žili a pracovali slovenskí vojaci. T. Sládeček už s vojenským dokumentom má skúsenosti z minulosti. Za dielo Sám vojak v poli dostal niekoľko ocenení a to ho podľa vlastných slov motivovalo pokračovať v nakrúcaní podobnej témy.

Zábery z akcií nie sú upravované. Základom je absolútna tvrdá autenticita. Film pozostáva z anonymných výpovedí mužov, ktorí zažili Afganistan na vlastnej koži, ale aj z názorov verejne známych osobností ako riaditeľ RTVS Václav Míka,

herečka Táňa Pauhofová, komentátor Marián Leško alebo rektor Akadémie médií Eduard Chmelár na pôsobenie príslušníkov slovenských ozbrojených síl v operácii ISAF. Medzi jednotlivými výpoveďami a názormi vďaka kamere GoPro, umiestnenej na prilbe vidíme reálne zábery očami vojaka v akcii.

Film chce zvýšiť povedomie verejnosti o skutočnej činnosti našich jednotiek v Afganistane, o ich práci, rizikách ale aj pocitoch. Špeciálne venovanie patrí dvom vojakom. Patrik a Edmund zahynuli v Afganistane 27. decembra 2013.

Text a foto: VANTAGE

FEBRUÁR

v znamení hudby

svetové koncerty na Slovensku

**Goran Bregović
a Wedding and
Funeral Band**

11. 2. 2015 o 19:00 h
Aegon aréna,
Bratislava

Po roku a pol sa do Bratislavy vráti kráľ balkánskej hudby! Goran Bregović vystúpi aj so svojím Wedding And Funeral Bandom 11. februára 2015 v Národnom tenisovom centre (NTC). Popri materiáli zo svojho aktuálneho albumu Champagne for Gypsies predstaví najmä prierez takmer 40-ročnou muzikantskou kariérou. Na koncerte nebudú chýbať ani najväčšie hity, ktorými sa Goran preslávil a ktoré tvoria nezameniteľnú hudobnú kulisu ku kultovému filmu Underground a ďalším počínom režiséra Emira Kusturicu.

**Ennio
Morricone**

20. 2. 2015 o 20:00 h
Slovnaft Arena,
Bratislava

Tretí pokus legendy (nielen) filmovej hudby zahrať v Bratislave – po presunutých koncertoch z apríla a októbra lanského roku – sľubuje dve hodiny, 27 skladieb a tri prídavky. Spoluúčinkujú Český národný symfonický orchester, Kodaly Philharmonic Choir z Maďarska a Susanna Rigacci. Ennio Morricone zložil hudbu k viac ako 500 filmom. Spolupracoval s najlepšimi svetovými režisérmi ako Sergio Leone, Pier Paolo Pasolini, Bernardo Bertolucci, Brian De Palma, Roman Polanski, Pedro Almodóvar, Quentin Tarantino. Za svoju filmovú hudbu bol päťkrát nominovaný na Oscara. Dostal ho až v roku 2007 za celoživotné dielo.

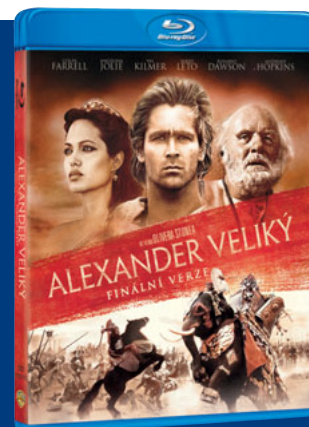
FILM

Nezlomný

V roku 2011 debutovala Angelina Jolie ako režisérka drámou V zemi krvi a medzi z vojny v bývalej Juhoslávii. Jej novinka Unbroken, ktorá sa do našich kín dostane vo februári, sa vracia do rokov druhej svetovej vojny. Je adaptáciou rovnomennej knihy Laury Hillenbrand, ktorá vyšla v slovenskom preklade v roku 2012. Na scenári spolupracovali Joel a Ethan Coenovi. Snímka o americkom olympijskom bežcovi a vojnovom zajatcovi Louisovi Zamperinim vznikala v Austrálii. Zamperini počas vojny prežil haváriu lietadla a 47 dní strávil na mori v záchranom člne. Dostal sa do japonského zajateckého tábora, kde prežil dva roky. Zomrel vlni vo veku 97 rokov.

VIDEO

Alexander: Finálna verzia

Pred desiatimi rokmi režisér Oliver Stone oživil monumentálny príbeh vojvodcu Alexandra Veľkého (Collin Farrell), ktorý si v 4. storočí pr. n. l. podmanil Grécko, Perziu, Afganistan a Indiu, takmer celý známy svet. Nikdy neprehral žiadnu bitku. Vizionár, objaviteľ, rojko – a tiež pozorný syn, stravovaný spaľujúcou láskou a ambíciami matky (Angelina Jolie) a túžiac po otcovom (Val Kilmer) uznaní. Kina uvádzali verziu dlhú 175 minút. Neskôr sa na DVD objavila predĺžená 214 minútová verzia. Na diskoch Blu-ray prichádza film v oboch verziách. A bohatá nádielka bonusov k tomu.

Katy Perry vydala svoj tretí štúdiový album Prism v októbri 2013. Za šesť mesiacov sa predalo viac ako 6 miliónov kópií. Skladby Roar a Dark Horse lámali rekordy. V nadväznosti na úspech albumu aj koncertov vo Veľkej Británii, ktoré vyvolali nadšenie fanúšikov aj kritikov, Katy Perry oznámila, že sa znovu v roku 2015 vydá do Európy a predstaví sa v 18 krajinách s programom Prismatic World Tour, ktorý Financial Times ohodnotili slovami: „Najšialejší, najlepší a najzábavnejší koncert roka. Päť hviezdičiek.“

Katy Perry – The Prismatic World Tour

27. 2. 2015 o 19:00 h
Slovnaft Arena,
Bratislava

Lordi

25. 2. 2015 o 20:00 h
Majestic Music Club,
Bratislava

Určite sa pamätáte, ako pár rokov dozadu vyhralo známu súťaž Eurovízie komando príšer z Fínska, heavy-metalové zoskupenie LORDI. Kapela, dovtedy známa hlavne vo Fínsku a západnej Európe, sa stala celosvetovou atrakciou. Senzáciu podporila vizuálna stránka, ale asi to nebolo len strašidelnými maskami, že ich muzika vyhrala. Dnes napriek upokojeniu sa bulváru úspešne absolvujú rozsiahle turné, nakrúcajú videoklipy a hrajú povytív heavy metal.

KNIHA

Osem mesiacov pred tým

Hrdinovia románu Pavla Boroša, podobne ako v debutovej próze Tri brehy Dunaja, reagujú na prelomové udalosti histórie. Ich osudy začíname sledovať v auguste roku 1938 a uzatvárajú sa krátko po vyhlásení Slovenského štátu. Súvisia s vyhlásením autonómie, obsadením Petržalky, Viedenskou arbitrážou a vznikom samostatného štátu. Dej sa točí okolo štyroch hlavných postáv. Elenka, dcéra Hanky z prvého románu, sa musí rozhodnúť, ktorou cestou sa vyberie: či tou, ktorú jej radí vybrať rozum, alebo tou, ktorú by si vybrala srdcom. Na osude ďalšieho hrdinu vidíme, ako sa z obyčajného človeka môže nenápadne stať prominentný a vrcholne angažovaný gardista.

FEBRUÁR

VOJENSKÝ HISTORICKÝ KALENDÁR

1. február

1940 ZSSR začal novú ofenzívu proti Fínsku, napadol Karelskú šíju a jazeru Kuhmo

4. február

1915 Nemecko oznámilo začiatok ponorkovej blokády Veľkej Británie. Británia vzápätí nariadila zhabanie celkového tovaru určeného pre Nemecko.

1945 (do 11.2.). V Jalte – na sovietskom Kryme – sa uskutočnila konferencia zástupcov tzv. veľkej trojky (T. Roosevelt, J. V. Stalin a W. Churchill), aby prerokovali povojnové rozdelenie Nemecka a usporiadanie Európy

7. február

1945 Anglo-americké lietadlá bombardovali bratislavský Zimný prístav a prímestskú časť Prievoz

1945 USA a VB uznali vietnamskú vládu pravičiara Bao Daie v Saigone (Ho Či Minovo Mesto) napriek tomu, že ZSSR už uznal komunistický režim Ho Či Mina v Hanoji

1965 Po útoku partizánskych jednotiek operujúcich v Severnom Vietname – Frontu Národného Oslobodenia Južného Vietnamu (Vietkongu) – na americké oblasti v Južnom Vietname, zahájili americké lietadlá ako odvetu bombardovanie Severného Vietnamu

8. február

1945 SNR vyhlásila mobilizáciu do 1. čs. armádneho zboru

9. február

1925 Nemecko navrhlo Francúzsku a Veľkej Británii Rýnsky obojstranný garančný pakt v snahe nahradiť Ženevský protokol. Británia a Francúzsko túto dohodu prijali, ale s podmienkou, že Nemecko vstúpi do Spoločnosti národov

10. február

1920 Oficiálne bola založená Spoločnosť národov

13. február

1945 (13. - 14. 2.) Spojenci uskutočnili nálet na Drážďany zápalnými bombami, v dôsledku ktorého zomrelo 135-tisíc ľudí
1960 Francúzsko uskutočnilo prvú skúšku jadrovej zbrane

19. február

1945 Začali sa boje medzi americkými a japonskými vojskami v Tichomorí na ostrove Iwodžima (operácia Detachment)

22. február

1980 V Kábule, hlavnom meste Afganistanu, vyhlásili výnimočný stav ako odpoveď na generálny štrajk proti sovietskej invázii

23. február

1945 Turecko vyhlásilo vojnu Nemecku a Japonsku

24. február

1825 V Bratislave zomrel stoličný hodnostár generál Leopold Pálfi (*24. 6. 1764)

1945 Americké vojská obsadili mesto Manila na Filipínach (v tom čase súčasť Japonska) a po krutých bojoch aj strategicky dôležitý ostrov Iwodžima, vzdialený iba 1 400 km od Tokia

1955 Turecko a Irak podpísali dohodu o spojeníctve – Bagdadskej pakt; organizáciu vzájomnej bezpečnosti namierenú proti hrozbe sovietskej expanzie do naftových oblastí na Strednom východe. Pripojili sa tiež Pakistan, Irán a VB.

26. február

1990 Bola uzavretá Dohoda o odchode sovietskych vojsk z územia ČSSR

Zostavila: Mária Stanová, VHÚ

VAŠE STAROSTI... ...NA NAŠU HLAVU

! Môžem sa uchádzať o službu v OS SR ak mám
• tetovanie alebo piercing?

! V zmysle zákona č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) sa práva ustanovené týmto zákonom zaručujú rovnako štátnemu občanovi Slovenskej republiky pri vstupe do štátnej služby a profesionálnemu vojakovi pri vykonávaní štátnej služby v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v pracovnoprávných a obdobných právnych vzťahoch. V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia aj z dôvodov uvedených čl. 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Podľa uvedeného si môže podať žiadosť o prijatie do štátnej služby každý občan SR. Do štátnej služby možno prijať občana, ktorý písomne požiadal o prijatie do štátnej služby. Žiadosť o prijatie do štátnej služby občan podáva osobne na regrutačnej skupine podľa miesta trvalého bydliska až po vyhlásení výberového konania.

Prijatie občana do štátnej služby profesionálneho vojaka je podmienené úspešným absolvovaním výberového konania. Po prijatí do štátnej služby sa profesionálni vojaci riadia aj Nariadením náčelníka GŠ OS SR o zásadách služobného a osobného styku medzi príslušníkmi ozbrojených síl, úpravy ich zovňajšku a činnosti vojenského útvaru Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Toto nariadenie spresňuje zásady služobného a osobného styku profesionálnych vojakov, úpravy ich zovňajšku a činnosti vojenského útvaru OS SR. Podľa tohto nariadenia si „muž nelakuje nechty a nepoužíva make-up, nenosí šperky (retiazky, náramky, náušnice, piercing, prstene a pod. s výnimkou obrúčky a prsteňa absolventa vojenskej školy).“ Žena zasa v čase služby „nenosí šperky, (retiazky, náramky, piercing, prstene a pod. s výnimkou obrúčky, snubného prsteňa, prsteňa absolventa vojenskej školy a náušníc.“ Mimochodom, upravená je aj dĺžka náušníc.

pplk. Dana ŠINTAJOVÁ

náčelníčka odboru doplňovania a výberu personálu
Personálny úrad OS SR

Memoáre mierotvorcov

Jednou z prvých memoárových kníh na tému nasadenia slovenských vojakov v operáciách medzinárodného krízového manažmentu je publikácia Spomienky z vojenských misií. Vedúci autorského kolektívu plukovník v. v. Jozef Ulian v nej hovorí nielen o svojom nasadení v medzinárodných veliteľských štruktúrach na Balkáne v 90 rokoch. Kapitola s názvom UNPROFOR-om sa to začalo je od prvého veliteľa slovenského ženijného práporu v operácii UNPROFOR plukovníka v. v. Ľubomíra Kolenčíka (1993 – 1994). Rektor Akadémie ozbrojených síl brigádnym generálom Borisom Ďurkechom sa v kapitole Pozorovateľské misie sú nebezpečné vrátil do rokov 1995 – 1996, keď pôsobil v Angole. Vojenský duchovný nadporučík Viktor Sabo napísal kapitolu s výstižným názvom ISAF-om sa to nekončí. Zo štatistik možno zostaviť rôzne počty nasadených osôb či splnených úloh. Na odkrytie emócií, motívácií, názorov na riešenie problémov či radosti z úspechov je však nevyhnutný osobne zainteresovaný pohľad. Taký, ako ho prinášajú hlavní aktéri publikácie, ktorá koncom jesene 2014 vyšla vo vydavateľstve Perfekt.

(pv)

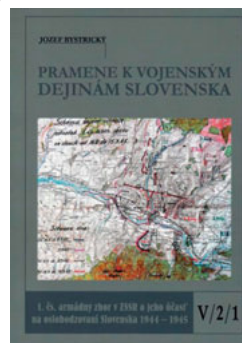

Druhá vojna autenticky

K autentickým dokumentom vojenskej histórie patria rozkazy, žiadosti, úradné listy či rôzne hlásenia. Súčasťou výskumného projektu Vojenského historického ústavu v Bratislave je preto aj projekt Pramene k vojenským dejinám Slovenska. Tie, ktoré vyšli knižne na jeseň minulého roku možno považovať ako mimoriadne cenné a veľmi vhodne vydané. Ich titulok totiž znie 1. čs. armádny zbor v ZSSR a jeho účasť na oslobodzovaní Slovenska v rokoch 1944 – 1945. Editorom 450-stranovej publikácie je Jozef Bystrický. Pravidelné hlásenia o bojovej a spravodajskej činnosti, počty vojakov, či už schopných, alebo neschopných bojovať, aj korešpondencia s Moskvou či s Londýnom, vytvárajú ako čriepky možiačky čitateľný autentický celok.

Zaujímajú klasické momenty zákulisných intríg velenia v zázemí voči bojovníkom nasadeným v prvej línii a ich odlišné videnie situácie. Úradná korešpondencia (aj) na túto tému je obsiahla a dynamická.

Text: Pavol Vitko

Druhá svetová vojna v kalendári

Viete, že 25. apríla 1945 sa americké a sovietske vojská stretli na Labe pri meste Torgau? Alebo že 13. mája 1943 sa po kapitulácii nemeckých a talianskych vojakov v Tunise skončili vojnové akcie v se-

vernej Afrike, že 14. júna 1940 vstúpili nemecké vojská do Paríža, ktorý bol už pred ich príchodom vyhlásený za otvorené mesto a že 6. januára 1945 sa začala Komárnaňská operácia vojsk 7. gardovej a 6. gardovej tankovej armády 2. ukrajinského frontu, počas ktorej do 24. februára 1945 došlo k najväčším tankovým bojom na území Slovenska? Aj na tieto otázky vám odpovie vojensko-historický stolový kalendár Ministerstva obrany SR na rok 2015. Ku každému týždňu totiž patrí jedna dobová fotografia vojnového udalosti aj s odborným podtextom. Na rok 70. výročia víťazstva nad fašizmom kalendár pod názvom Druhá svetová vojna v obrazoch zostavili Jozef Bystrický a Peter Šumichrast z Vojenského historického ústavu. Kalendár, ktorý milovníci vojenskej histórie nevyhodia ani po skončení jeho aktuálnosti, pripravilo na vydanie oddelenie rezortnej tlače Sekcie ľudských zdrojov MO SR. Ako každý rok, pripravilo aj veľký obrázkový nástenný kalendár Ministerstva obrany SR, ktorý prináša tucet fotografií, zachytávajúcích najvýznamnejšie, najzaujímavejšie i najmilšie okamihy lanského roka.

MILITARY ENGLISH

Althea

Pripravila Nadežda Kochmanová • Foto: EUFOR

EUFOR Althea was launched in Bosnia and Herzegovina on December 2, 2004, as the hitherto largest EU common security and defense policy operation. It followed the decision by NATO to conclude its SFOR operation and the adoption by the UN Security Council of Resolution 1575 authorizing the deployment of an EU Force (EUFOR) in Bosnia and Herzegovina (BiH). It took over responsibilities from the 'Stabilization Force' (SFOR), which, in 1996, had itself replaced the 'Implementation Force' (IFOR) that had been on the ground since 1995. Its strategic objective has been the contribution to a 'safe and secure environment' in post-war Bosnia and Herzegovina, or, in plain words - the implementation of the Dayton Agreement (1995). The mission owed its initial success to two facts: the rather stabilized situation on the ground when compared to the immediate post-Dayton period, and the SFOR infrastructure that EUFOR Althea largely took over. EUFOR's initial key-military and key-supporting tasks were presence, deterrence and support of the BiH authorities and the other international actors.

Although the mandate and mission remained throughout the years largely the same, EUFOR Althea's size, tasks, structures and objectives had evolved from their original peacekeeping and military nature to more civilian-oriented tasks such as flood relief and distribution of humanitarian aid. The operation had gradually shifted to a mentoring and training mission, while the military dimension in the sense of a force projection is steadily falling behind.

In February 2007, troop levels had been decreased to around 1,600 after the European Council scrutinized the ongoing security situation in BiH and deemed that the force levels of EUFOR could be restructured. Following another restructuring process in 2012, EUFOR troop levels have been reduced to approximately 600 and the Force is now mainly focusing on capacity building and training of the BiH Armed Forces. The shifting of the operation profile and its true multi-task character is also reflected in the diversity of its troops: EUFOR Althea has 600 members (down from 7,000 deployed initially) contributed by 17 EU Member States and five partner nations (Albania, Chile, Macedonia, Switzerland and Turkey).

On December 15, 2014 the final version of the 2015 Capacity Building and Training (CB&T) Activities was signed in Sarajevo detailing all the training, mentoring and advisory courses for the BiH Armed Forces to help them achieve a self-sustainable training system, meet international standards and develop the skills and capabilities in a number of areas including peace support operations, ammunition management, communications and engineering.

Despite all of the aforementioned and contrary to some opinions arguing that the operation has exhausted its mandate and should be thus terminated, EUFOR Althea has retained its military importance: presence of the troops on the ground serves also as a deterrent against possible destabilization attempts. The international community has to make sure that local authorities in BiH have the security situation under control before it could go ahead with the withdrawal of any EU military personnel from the country.

GLOSSARY

- **aforementioned** (ə, fə: 'menʃənd) – vyššie uvedené;
- **contribution** (, kɒntrɪ 'bjʊ:ʃn) – príspevok;
- **deemed** (di:md) – považovaný;
- **deployed** (di 'plɔɪd) – rozmiestnený, vyslaný;
- **deterrence** (di 'terəns) – odstrašenie;
- **diversity** (dar 'vɜ:sti) – rozmanitosť;
- **evolved** (i 'vɒlvd) – vyvinuli sa;
- **exhausted** (ɪg 'zɔ:stɪd) – vyčerpaný;
- **falling behind** ('fɔ:lɪŋ bi 'haɪnd) – zaostáva;
- **flood relief** (flʌd ri 'li:f) – pomoc pri povodniach;
- **force projection** (fɔ:s prə 'dʒekʃn) – projektovanie sily;
- **hitherto** (, hɪðə 'tu:) – dovtedy;
- **owed** (əʊd) – vďačila;
- **scrutinized** ('skru:tɪnaɪzd) – presúmala, vyhodnotila;
- **shifted** ('ʃɪftɪd) – presunula sa;
- **retained** (ri 'teɪnd) – ponechala si, zachovala si;
- **took over** (tʊk 'əʊvə) – prevzala.

plukovník ThLic.
Marko Trochan
dekan Veliteľstva
vzdušných síl Zvolen

DUCHOVNÉ SLOVO

Global Positioning System – GPS

Azda už len málokto nevie, čo je a na čo sa používa GPS. Tento výdobytok techniky už dávno nie je vojenským tajomstvom či výsadou luxusných áut. K jeho základným funkciám patrí určenie presnej polohy na zemeguli a presného miestneho času na základe údajov z družíc. Je ohromné mať možnosť pružne sa zorientovať v čase a v priestore, vedieť kde som, kam a či dobre idem, čo je okolo mňa, prepočítať či stihnem... Tu sa ponúka pozoruhodná zhoda so základnými otázkami filozofie a náboženstva: kto som/ sme, odkiaľ som/sme, na čo tu som/sme, kde som sa ocitol vo svojom živote, kam a či dobre kráčam/e. Sú okamihy, keď nie filozofia či náboženstvo, ale sám život sa to človeka pýta. Za všetky uvádzam citát z verejnej internetovej diskusie: Jasne a stručne: CHCEM SA NAUČIŤ ŽIŤ. Problém je v tom, že neviem, ako to urobiť, nič použiteľné som na nete nevygúglil. Ďakujem. (JUWA 1, muž 24 rokov, Prešov). Existuje nejaké „duchovné GPS“, ktoré by mňa/nás zorientovalo spoľahlivo? Spoľahlivo v čase a priestore nášho života? Azda na spresnenie: čas v zmysle biblickom nie je o tom, koľko je hodín, ale o tom či teraz, v tomto čase, robím to, čo robiť mám? A náš priestor, v zmysle biblickom, azda najlepšie charakterizuje otázka Boha pre Adama krátko po tom, čo zhrešil: Adam, kde si? Mohli by sme parafrázovať: Adam/ človeče/ľudstvo, pozri, kde si sa dopracoval?

Pre mnohých kresťanov je Popolcová streda a 18. február začiatkom tohoročného obdobia Veľkého pôstu. V „metodike“ k tomuto obdobiu jednotlivé cirkvi svojim veriacim dávajú do pozornosti tri skutočnosti: modlitbu, pôst, almužnu. Pre niekoho to neznamená nič, pre iného nepríjemnú náboženskú povinnosť, či spomienky na obdobie svojej náboženskej minulosti. No môžeme uvedené skutočnosti prijať ako tri súradnice duchovného GPS, pomocou ktorého môžeme v modlitbe spoznať a korigovať svoj vzťah k Bohu, v pôste poznať a korigovať svoj vzťah k sebe samému a podľa almužny poznať a korigovať svoj vzťah k ľuďom okolo nás. Sv. Bazil, ktorému pre jeho skúsenosť, poznanie a múdrosť história dala prívlastok Veľký, napísal: „Keby všetky národy, ak chcú vyriešiť svoje problémy, prijali radu poistiť sa, už by nič nebránilo tomu, aby na svete zavládol najhlbší mier a národy by nepovstali jeden proti druhému. Na odlahlých cestách by nelúpili zbojníci. Pôst by všetkých naučil vzdať sa lásky k peniazom, zbytočným veciam, a všeobecného sklonu k nepriateľstvu. (Bazil Veľký, 4. st. po Kr.).

Únavové zlomeniny

Únavové zlomeniny, nazývané tiež „stresové zlomeniny“ sú malé praskliny v kosti. Sú spôsobené opakovaným pôsobením sily, často preťažovaním pri opakovaných výskokoch a dopadoch alebo behu na dlhé vzdialenosti. Únavové zlomeniny môžu taktiež vzniknúť v normálnej kosti oslabenej napr. osteoporózou.

Vyskytujú sa najčastejšie na váhonosných kostiach predkolenia a nohy. Na výskyt únavovej zlomeniny sú náchylní obzvlášť atlét – bežci, ale môže vzniknúť u kohokoľvek vrátane vojakov. Ak napríklad začínate nový tréningový program, môže byť rizikom, ak trénujete priveľa hneď od začiatku.

Kostná únava

Spočiatku môže byť bolesť spôsobená únavovou zlomeninou sotva badateľná, ale časom sa zväčšuje. Bolesťivosť obyčajne vzniká v určitom mieste a ustupuje v pokoji. V okolí bolestivého miesta môže byť pozorovaný i mierny opuch. Ak sa bolesťivosť zvyšuje, resp. pretrváva i v pokoji, treba vyhľadať lekársku pomoc. Únavové zlomeniny spôsobuje opakované pôsobenie vyššej sily, než sú predkolenie alebo noha zaťažované normálne. Vzniká nerovnováha medzi procesmi rastu a vstrebávania kosti, ktoré prebiehajú súčasne. Ak je kosť vystavená nezvyčajnej záťaži bez dostatočného času na regeneráciu, kostné tkanivo sa vstrebáva rýchlejšie, ako sa dokáže nahradiť. Tým sa vyvíja tzv. kostná únava. Pokračujúce zaťa-

žovanie takej kosti vedie k vzniku drobných prasklín, ktoré vyúsťia do únavovej zlomeniny.

Existuje viacero faktorov zvyšujúcich riziko vzniku únavových zlomenín. Únavové zlomeniny sú častejšie u jedincov vykonávajúcich športy ako atletika, basketbal, tenis či gymnastika. Taktiež sa častejšie vyskytujú u ľudí náhle meniacich sedavý životný štýl na aktívny tréningový či pohybový režim. Sú to napríklad aj vojenský regrúti vykonávajúci dlhšie a intenzívne pochody. Prípadne športovci, ktorí náhle a výrazne zvýšili záťaž, dĺžku a frekvenciu tréningových dávok. Ženy s abnormálnym alebo chýbajúcim menštruačným cyklom či jedinci s plochými nohami alebo vysokou nožnou klenbou majú väčšie riziko vzniku únavovej zlomeniny. Stav, pri ktorých dochádza k oslabeniu kosti, ako napr. osteoporóza, taktiež uľahčujú vznik tohto poranenia.

Dajte čas na zahojenie

I keď diagnóza únavovej zlomeniny môže byť výnimočne stanovená na základe histórie zdravotného stavu – anamnézy a objektívneho vyšetrenia, na potvrdenie stavu je často potrebné zobrazovacie vyšetrenie. V mnohých prípadoch únavová zlomenina nie je viditeľná na rtg vyšetrení vykonanom krátko po vzniku ťažkostí. Na jej detekciu rtg vyšetrením je často potrebných niekoľko týždňov, niekedy i mesiac. Vyšetrenie magnetickou rezonanciou (MRI) dokáže zvyčajne vizualizovať únavovú zlomeninu už v prvom týždni po poranení a lepšie rozlišuje poškodenie kosti od poškodenia mäkkých tkanív.

Liečba únavovej zlomeniny vyžaduje zníženie záťaže postihnutej kosti až do zhojenia. Treba používať špeciálnu liečebnú obuv, ortézu alebo používať barly. Hoci je to zriedkavé, niektoré zlomeniny vyžadujú operačné riešenie, aby sa zhojili, najmä tie, ktoré sa vyskytujú v oblastiach so slabším krvným zásobením. Je veľmi dôležité dať kosti dostatočne dlhý čas na zahojenie. To môže trvať niekoľko mesiacov i dlhšie. V tom čase je nevyhnutné odľahčovať postihnutú končatinu podľa odporúčania lekára, opuch a bolesť redukovať aplikáciou ľadových obkladov na postihnutú oblasť podľa potreby – až trikrát denne na 10 min. Ak vám to lekár povie, k pôvodným aktivitám sa vracajte cez váhou nezaťažujúce aktivity, ako je napr. plávanie. K aktivitám s vysokou záťažou, napr. behu, sa vracajte postupne s opatrným zvyšovaním času a vzdialenosti.

Od vzniku únavových zlomenín nás môže ochrániť niekoľko jednoduchých krokov. Každé nové cvičenie či aktivitu začínajte pomaly a postupne pridávajte. Používajte kvalitnú obuv správnej veľkosti a vhodnú na danú aktivitu. Pri plochých nohách používajte vložky do obuvi. Náročné cvičenia striedajte s nízko záťažovými aktivitami, aby sa vylúčila opakovaná záťaž na určitú časť tela. Na udržanie dostatočnej sily a hustoty kostí dbajte na príjem stravy s dostatočným množstvom vápnika a iných výživových látok.

Text: pplk. MUDr. Ján Berec, MPH

úrazový chirurg, príslušník Poľnej nemocnice ROLE 2E, v súčasnosti pôsobí v bratislavskej Nemocnici sv. Michala

PSYCHOLÓG RADÍ

kpt. Martin Bittner

Raz obeť, navždy obeť?

Naša životná história a naša genetická výbava sú základom vývoja našej osobnosti. Detská skúsenosť často pretrváva do dospelosti, máme totiž sklon opakovať staré vzorce správania, najmä v situáciách, ktoré sú pre nás významné. Neuvedomujeme si, že minulosť už prešla a nemá magický dosah na našu prítomnosť či budúcnosť, ak jej to sami neumožníme. Mnohí z nás, ktorí sa počas života stretli s pretrvávajúcou nespravodlivosťou a traumou, sa naďalej cítia bezmocní, nehodní alebo zlí. Stávajú sa väzňami svojej minulosti. Ale nemusí to tak byť navždy. Ľudia môžu zrušiť poškodzujúce následky minulosti a nemusia zostať prenasledovaní a paralyzovaní svojou minulosťou. Súhlasím s tým, že je ťažké prekonať niektoré zvyky a pocity. Ťažké, ale nie nemožné! Ak nespochybujeme mylné názory a namiesto toho ich akceptujeme ako „pravdy“ o sebe, nebudeme schopní sa oslobodiť od svojej bolestivej minulosti. Ale ak sa rozhodneme vyhľadať profesionálnu pomoc a rozhodneme sa učiť nové taktiky riešenia problémov, tu a teraz spochybňovať svoje staré názory a presvedčenia, namiesto toho aby sme ich vydávali za „pravdy“ o sebe, tak sme nastúpili na ten správny vlak a vydali sa na cestu. Iste, bude na nej mnoho výhybiek a prejdeme cez množstvo zastávok a staníc, ktoré nás spomalia. Ale určite sa dostaneme aj na voľnú koľaj a budeme uháňať ako rýchlik. Zdá sa to zjednodušujúce? Možno. Ale ak neskúsime a nevydržíme, nevieme, ako to dopadne. Je pravdepodobné, že ak nás ako dieťa podceňovali, naša myseľ si nahrála tieto poníženia a často si ich prehráva. Tento negatívny rozhovor so sebou väčšinou vyúsťuje do negatívnych pocitov a postojev. Zmena rozhovoru o sebe z negatívneho na pozitívny naozaj pomáha transformovať naše negatívne nastavenia, prostredníctvom efektu zmeny toho, čo hovoríme sami o sebe. Pomáha to aktivovať naše zdroje a formy zvládania. Okrem pôsobenia proti negatívnejmu rozhovoru so sebou, pomáha aktívna polemika s presvedčením, že sme navždy uviazli v minulosti. Naše správanie v budúcnosti vychádza z nášho konania v prítomnosti. Čo urobíme dnes, sa zajtra stane našou minulosťou. A z rán minulosti sa môžeme oslobodiť.

Z histórie 1. čs. divízie vo Francúzsku

Pred 75 rokmi, 15. januára 1940, vznikla na území Francúzska 1. čs. pešia divízia pod velením gen. Rudolfa Viesta. Jej vytvorením vyvrcholila výstavba československých pozemných jednotiek vo Francúzsku, ktorá sa začala už 28. 9. 1939 sformovaním 1. čs. náhradného práporu.

Zorganizovanie divízie umožnil nárast počtu príslušníkov čs. vojska po vydaní mobilizačného rozkazu Československého národného výboru vo Francúzsku zo 17. 11. 1939 a vyhlášky o odvodoch československých občanov (1. 12. 1939) žijúcich vo Francúzsku a v krajinách pod francúzskou správou. Napriek problémom, ktoré mobilizáciu sprevádzali, do začiatku júna 1940 počet príslušníkov divízie (spolu s náhradným telesom a vojenskou správou) narástol na 11 405, z toho bolo 3 236 dobrovoľníkov a 8 169 mobilizovaných krajanov. Slováci a iné osoby pochádzajúce zo Slovenska boli zastúpení v počte 4 641, čo predstavovalo 40,7 % prezentovaných osôb. Absolútna väčšina z nich (82,5 %) žila vo Francúzsku už pred vypuknutím 2. svetovej vojny.

Veliteľstvo 1. čs. divízie sídlilo v Béziers a jej súčasti boli dislokované pri pobreží Stredozemného mora. Po prepadnutí Belgicka, Holandska a Luxemburska nacistickým Nemeckom sa zintenzívnili prípravy útvarov a jednotiek divízie na očakávané nasadenie na fronte. Poznačili ich pretrvávajúce nedostatky vo vyzbrojení, čo komplikovalo nevyhnutný výcvik, ale na začiatku júna prinútilo aj velenie divízie z pôvodných troch peších plukov sformovať dva bojaskopné pluky, zlúčené do tzv. divíznej pechoty s celkovým počtom 5 200 osôb. Veliteľom zväzku sa stal gen. Jaroslav Čihák (krycie meno Znamenáček). Zmena nastala aj na poste veliteľa divízie, keď zo zdravotných dôvodov generála R. Viesta vystriedal gen. Bedřich Neumann (krycie meno Bohuš Miroslav).

Presun plukov čs. divíznej pechoty do priestoru vzdialeného asi 200 km juhovýchodne od Paríža sa začal 6. júna. Odtiaľ boli 11. a 12. júna presunuté na úsek frontu vzdialený necelých 60 km východne od Paríža, kde 13. júna vstúpili do bojov, počas ktorých nemeckým jednotkám kládli odpor pri rieke Marne a počas ústupu na juh pri Seine a Loire. Ich pôsobenie na fronte trvalo do 19. júna. Dva dni predtým maršal Pétain požiadal nemecké velenie o prímerie a 22. 6. 1940 Francúzsko kapitulovalo. Na takýto vývoj situácie velenie 1. čs. divízie v ten istý deň reagovalo vydaním rozkazu na prepravu jednotiek do Veľkej Británie. Okrem iného v ňom uviedlo, že do prevozu nebudú zahrnutí príslušníci jednotiek, ktorí sa dobrovoľne rozhodli, že z rodinných alebo existenčných dôvodov zostanú vo Francúzsku, ako aj politicky nespoľahlivé osoby a osoby, o ktorých veliteľia rozhodnú, že si v dôsledku ich správania a osobných vlastností nezaslужujú zostať v radoch čs. vojska. Vo Francúzsku zostalo 7 096 osôb, do Veľkej Británie sa evakovalo 4 309 príslušníkov čs. pozemného vojska. Zo 4 641 Slovákov sa do Veľkej Británie dostalo len 660, čo predstavovalo 14,2 % a 15,3 % z počtu evakuovaných príslušníkov divízie.

Text: doc. PhDr. Jozef Bystrický, CSc.

Foto: VHÚ – VHA

Plk. gšt. Ľudovít Sozanský

Narodil sa 21. 10. 1908 vo Vinnom na východnom Slovensku. V rokoch 1932 – 1934 absolvoval štúdium na Vojenskej akadémii v Hraniciach na Morave. Službu v predvojnovnej československej armáde skončil v hodnosti nadporučíka. V tejto hodnosti bol 19. 3. 1939 prevedený do armády Slovenského štátu, no už 3. 6. 1939 prešiel na územie Poľska. Na konzuláte v Krakove sa 13. júna prihlásil do československého zahraničného vojska a o dva dni neskôr spolu s ďalšími dobrovoľníkmi odcestoval do Francúzska. Dňa 5. 8. 1939 podpísal päťročný záväzok do Cudzineckej légie. Ako legionára ho odoslali do alžírskoho Sidi-Bel-Abbes a odtiaľ k 5. senegalskému pluku do tuniského Sfaxu. Po oficiálnom súhlase francúzskej vlády s obnovením československej armády na území Francúzska bol 23. 9. 1939 prezentovaný do československého vojska v Agde. Na francúzsko-nemecký front odišiel začiatkom júna 1940 vo funkcii 1. pobočníka veliteľa 2. pešieho pluku. Po kapitulácii Francúzska evakuoval do Veľkej Británie, kde zo zvyškov 1. čs. divízie prepravených z Francúzska 12. 8. 1940 vznikla Československá zmiešaná brigáda. Dňa 27. 9. 1940 ho ustanovili za prideleného dôstojníka 1. oddelenia jej veliteľstva. V marci 1941 bol premiestnený do náhradného telesa brigády a o mesiac bol v hodnosti kapitána ustanovený za príslušníka Československej vojenskej misie v Kanade, kam odišiel 13. 6. 1941. V marci 1943 sa stal prideleným dôstojníkom čs. vojenského a leteckého ataše pri kanadskej vláde. Začiatkom novembra 1944 sa vrátil do Londýna a v januári 1945 bol odvelený do 1. čs. armádneho zboru v ZSSR. Na oslobodené územie Slovenska odcestoval 28. 3. 1945, 19. apríla pricestoval do Košíc a na druhý deň bol zaradený k oblastnému veliteľstvu Morava. Po skončení vojny pokračoval v službe v Československej armáde, v ktorej dosiahol hodnosť plukovníka gšt. Zomrel 29. 9. 1977 v Košiciach.

Balkánska Gvozdika

Samohybná húfnica s výrobným číslom 870-40-06 tvorí súčasť zbierkového fondu VHÚ-VHM Piešťany. Vyrobili ju Bulharsku v roku 1987 a prevzal ju vojenský útvar Plzeň-Bory. Po rozdelení federálnej armády v roku 1993 húfnicu dostal VÚ 9975 Levice. V roku 2004 ju prevzalo VHM Piešťany od VÚ 5574 Mokrad.

122 mm samohybná húfnica 2S1 Gvozdika je samohybná, pásová, ľahko pancierovaná delostrelecká zbraň, s kruhovým obstrelom, s vysokou manévrovacou schopnosťou na ceste aj v teréne, schopná prekonať vodné prekážky plávaním. Pohon samohybnej húfnice zabezpečuje vpredu uložený osemvalcový, štvortaktný, vznetrový, kvapalinou chladený motor JAMZ 238H. Húfnica je určená na ničenie a umlčovanie nekrytej aj krytej živej sily a palebných prostriedkov protivníka, na boj s jeho delostrelec-

tvom a na borení palebných ohnísk, úkrytov a obranných stavieb poľného typu. V prípade potreby môže viesť boj aj s obrnenými cieľmi protivníka.

Vyvinutá v ZSSR, vyrobená v Bulharsku

Vývojové práce na húfnici Gvozdika s otočnou vežou sa začali v ZSSR, v júni 1967. Riešiteľom úlohy pre podvozkovú časť sa stal Charkovský traktorový závod a pre húfnicu závod číslo 9 vo Sverdlovsku. Vývojové a konštrukčné práce boli ukončené v roku 1969 postavením štyroch prototypov. Na základe pozitívnych výsledkov bolo vydané povolenie na výrobu overovacej série. S vozidlami tejto série boli uskutočnené vojskové skúšky. Na ich základe bola v roku 1970 húfnica zavedená do výzbroje Sovietskej armády, pod označením 2S1 Gvozdika.

Jej sériovú výrobu zabezpečoval Charkovský traktorový závod. Čs. vojenskej delegácii bola predvedená v roku 1972 pri stretnutí predstaviteľov armád vtedajšej Varšavskej zmluvy v Moskve. Na základe záverov minister obrany ČSSR súhlasil s prezbrojením časti delostrelectva vševojskových zväzkov 122 mm samohybnou húfnicou 2S1 Gvozdika. V máji 1974 Komisia obranného priemyslu RVHP rozhodla prideliť výrobu húfnice Bulharsku v kooperácii s Maďarskom. Okrem toho povolenie na výrobu dostalo aj Poľsko, pre zabezpečenie potrieb vlastnej armády. V októbri 1974 sa uskutočnilo v Bulharsku rokovanie o rámcových počtoch pre čs. armádu. Podľa návrhu plánu dovozu na roky 1976 až 1980 požadoval GŠ – správa ústredného plánovania dovoz 108 húfníc. Prvých 13 kusov samohybných húfníc 2S1 Gvozdika zaistil GŠ ČSĽA cestou GŠ Sovietskej armády už na májovú prehliadku v Prahe v roku 1975.

Po prehliadke sa samohybné húfnice využívali v rámci učebno-výcvikových základní a vo vojenských školách. Začiatkom leta 1975 bol na správe raketového vojska a delostrelectva za účasti zástupcov SBP a VS stanovený počet húfníc, potrebný na prezbrojenie armády, na 870 kusov. Najskôr mali byť prezbrojené motostrelecké pluky piatich motostreleckých divízií, piatich tankových divízií a delostrelecké pluky desiatich vševojskových divízií a vojenské školy, čo predstavovalo spolu 500 kusov. Potom malo byť 370 kusov určených na prezbrojenie vojnovu stavaných vševojskových divízií a na vytvorenie mobilizačnej zásoby. Začiatkom decembra 1975 bola uzatvorená s Bulharskom „Dlhodobá dohoda o vzájomných dodávkach samohybných húfníc 2S1 Gvozdika“.

Gvozdiky na Slovensku

Po prehodnotení reálnych armádnych potrieb bol celkový dovoz stanovený na 340 kusov vrátane už dohodnutých 108 kusov z roku 1974. Do výzbroje čs. armády bola samohybná húfnica 2S1 Gvozdika oficiálne zavedená v máji 1977. V skutočnosti sa z Bulharska doviezlo celkovo 148 húfníc. Z nich 8 prebrali vojenské školy, 2 boli v zálohe a zostávajúcich 138 tvorilo výzbroj delostreleckých oddielov motostreleckých a tankových plukov. V roku 1993 prevzala 49 samohybných húfníc 2S1 Gvozdika do výzbroje i Armáda Slovenskej republiky. Z výzbroje Ozbrojených síl SR boli postupne vyradované v rokoch 2001 až 2005.

Text: Peter Turza

Foto Miroslav Mihálik, VHÚ-VHM Piešťany

Hlavné technické údaje:

Hmotnosť	15 700 kg
Dĺžka	7,260 m
Šírka	2,850 m
Výška	2,700 m
Svetlá výška	0,415 m
Motor vznetrový osemvalcový	JAMZ 238H
Výkon motora	221 kW
Rýchlosť maximálna	61,5 km.h ⁻¹
Rýchlosť priemerná - terén	30 km.h ⁻¹
Akčný rádius – cesta	500 km
Rýchlosť plavby	4,5 km.h ⁻¹
Húfnica	2A31
Kaliber	122 mm
Počet vezených nábojov	40 kusov
Dostrel maximálny	15 200 m
Osádka	4 osoby

122 mm samohybná húfnica Gvozdička zo zbierok VHÚ – VHM Piešťany